

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

**AİLE İÇİ ŞİDDET MAĞDURU ÇOCUKLARIN CEZA
MUHAKEMESİ BAĞLAMINDA ADALET SİSTEMİNE ERİŞİMİ**

Kübra DUMAN DEMİRTAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Mehmet SAYDAM

AĞUSTOS - 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

AİLE İÇİ ŞİDDET MAĞDURU ÇOCUKLARIN
CEZA MUHAKEMESİ BAĞLAMINDA
ADALET SİSTEMİNE ERİŞİMİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra DUMAN DEMİRTAŞ

Enstitü Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

“Bu tez 11/08/2025 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Doç. Dr. Mehmet SAYDAM	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Özkan ÖZYAKIŞIR	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Sercan TOKDEMİR	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Kübra DUMAN DEMİRTAŞ

11/08/2025

ÖN SÖZ

Meslekî hayatımda adli süreçte birçok çocuk mağdurun çeşitli şekillerde hak ihlallerine uğradığına, kendisini çaresiz ve yalnız hissettiğine tanıklık ettim. Bu çalışmanın mevcut yasal düzenlemeler ve uygulamadaki sorunlara ışık tutarak hukuk sistemine ve çocuk mağdurların haklarının korunmasına bir nebze de olsa katkı sunmasını temenni ediyorum. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde ve gerek lisans eğitimim boyunca gerekse yüksek lisans sürecinde bilgi, birikim ve tecrübeleriyle her zaman yanımda olan; hukukî bakış açısı kazanmamda büyük katkıları bulunan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Şafak NARBAY'a ve tez danışmanım Doç. Dr. Mehmet SAYDAM'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, çalışmama katkı sağlayan saygıdeğer jüri üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Sercan TOKDEMİR'e ve Dr. Öğr. Üyesi Özkan ÖZYAKIŞIR'a da teşekkür ederim.

Çocukluğumdan itibaren hayatımın her aşamasında bana sınırsız şekilde güvenen ve her konuda sevgileriyle arkamda desteklerini hissettiğim kıymetli aileme; tez sürecinde ve meslek hayatımda maddi manevi tüm desteğiyle yanımda olan, her aşamada bana sonsuz güvenle eşlik eden en büyük motivasyon kaynağım sevgili eşim Ahmet DEMİRTAŞ'a sonsuz teşekkür ederim.

Kübra DUMAN DEMİRTAŞ

11/08/2025

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: KAVRAMLAR VE HUKUKİ ÇERÇEVE	3
1.1. Genel Kavramlar	3
1.1.1.Şiddetin Tanımı.....	3
1.1.2.Şiddetin Türleri	3
1.1.2.1. Fiziksel Şiddet.....	4
1.1.2.2. Cinsel Şiddet	5
1.1.2.3. Psikolojik Şiddet	5
1.1.2.4. Ekonomik Şiddet.....	6
1.1.2.5. Siber Şiddet.....	7
1.1.3.Suç ve Mağdur Kavramı	8
1.1.3.1. Suçun Tanımı	8
1.1.3.2. Mağdurun Tanımı	9
1.1.3.3. Çocuk Mağdur Kavramı	11
1.2. Aile İçi Şiddet ve Çocuk	12
1.2.1.Aile İçi Şiddetin Tanımı.....	12
1.2.2.Aile İçi Şiddetin Çocuğa Etkileri	13
1.2.3.Çocukların Aile İçinde Maruz Kaldığı Suçlar	16
1.2.3.1. Fiziksel Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar	18
1.2.3.2. Sözlü Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar.....	22
1.2.3.3. Cinsel Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar	27
1.2.3.4. Ekonomik Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar	29
1.3. Uluslararası Mevzuatta Aile İçi Şiddet ve Çocuk Mağdurlar Hakkındaki	
Düzenlemeler.....	30
1.3.1.Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi	31
1.3.2.Çocuk Hakları Sözleşmesi	32

1.3.3.Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne Ek İhtiyari Protokoller.....	35
1.3.4.Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) 36	
1.3.5.İstanbul Sözleşmesi.....	37
1.3.6.Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi	39
1.3.7.Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Hakkında	40
1.4. Ulusal Mevzuatta Aile İçi Şiddet ve Çocuk Mağdurlar Hakkındaki Düzenlemeler	41
1.4.1.Türk Ceza Kanunu’ndaki Düzenlemeler.....	41
1.4.2.Ceza Muhakemesi Kanunu’ndaki Düzenlemeler.....	43
1.4.3.Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamındaki Düzenlemeler	44
1.4.4.Çocuk Koruma Kanunu Kapsamındaki Düzenlemeler	46
1.5. Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Hakkında Değerlendirme	48
2. BÖLÜM: BAŞVURU MEKANİZMALARI VE KORUMA TEDBİRLERİ	49
2.1. Çocuk Mağdurların Erişebileceği İhbar ve Şikâyet Mekanizmaları	49
2.1.1.112 Acil Çağrı Sistemi.....	53
2.1.2.Kadın Acil Destek İhbar Sistemi (KADES)	55
2.1.3.Okullar	56
2.1.4.Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)	58
2.2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Düzenlenen Koruyucu ve Önleyici Tedbirler.....	59
2.2.1.Mülkî Amir Tarafından Verebilecek Koruyucu Tedbir Kararları	60
2.2.1.1. Barınma Yeri Sağlama	61
2.2.1.2. Geçici Maddî Yardım Yapılması	62
2.2.1.3. Psikolojik, Mesleki, Hukukî ve Sosyal Bakımdan Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi	63
2.2.1.4. Geçici Koruma Altına Alınma	63
2.2.1.5. Çocuklar İçin Kreş İmkânı Sağlanması	64
2.2.1.6. Benzer Koruyucu Kararlar	64
2.2.2.Hâkim Tarafından Verebilecek Koruyucu Tedbir Kararları.....	65
2.2.3.Hâkim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbir Kararları.....	66

2.2.3.1. Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama ya da Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmama.....	67
2.2.3.2. Müşterek Konuttan ya da Bulunduğu Yerden Derhâl Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsisi.....	67
2.2.3.3. Korunan Kişinin Bulunduğu Yere Yaklaşmama	68
2.2.3.4. Çocuklarla İlgili Önceden Verilmiş Bir Kişisel İlişki Kurma Kararı Varsa, Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Sınırlanması ya da Kaldırılması.....	68
2.2.3.5. Korunan Kişinin Yakınlarına, Tanıdıklarına ve Çocuklarına Yaklaşmama.....	69
2.2.3.6. Şahsi Eşyalarına ve Ev Eşyalarına Zarar Vermeme.....	69
2.2.3.7. İletişim Araçlarıyla ya da Sair Surette Rahatsız Etmeme	69
2.2.3.8. Silahları Kolluğa Teslim Etme.....	69
2.2.3.9. Kamu Görevinden Ötürü Zimmetindeki Silahı Teslim Etme	70
2.2.3.10.Korunan Kişilerin Bulundukları Yerlerde Alkol ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması ya da Bunların Etkisinde İken Yaklaşmaması, Muayene ve Tedavisinin Sağlanması	70
2.2.3.11. Muayene ve Tedavi İçin Başvurma ve Tedavinin Sağlanması.....	71
2.2.3.12. Çocuk Koruma Kanunu’ndaki Tedbirlerin Uygulanması.....	71
2.2.3.13. Tedbir Nafakası.....	72
2.2.3.14. Teknik Yöntemlerle Takip.....	72
2.2.4.Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları.....	73
2.2.5.Tedbir Kararlarının Verilmesi ve Uygulanması	74
2.2.6.Tedbir Kararlarına Aykırılık ve Zorlama Hapsi	78
2.3. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Düzenlenen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler	79
2.3.1.Danışmanlık Tedbiri	80
2.3.2.Eğitim Tedbiri	81
2.3.3.Bakım Tedbiri	81
2.3.4.Sağlık Tedbiri.....	82
2.3.5.Barınma Tedbiri	83
2.3.6.Acil Korunma Kararı	83

3. BÖLÜM: SORUŞTURMA UYGULAMALARI, İDARENİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE ÖNERİLER	85
3.1. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Suç Mağduru Çocuğun Korunması.....	85
3.1.1.Çocuk Mağdurlara Yönelik Suç İşleyen Şüphelilerin Yakalanması.....	86
3.1.2.Mağdur ile Şikâyetçinin Dinlenmesi	86
3.1.3.Mağdurun Tanık Olarak Dinlenmesi	88
3.2. Telifi Edici ve Onarıcı Adalet Sistemi Mekanizmaları	90
3.2.1.Onarıcı Adalet Sistemi	90
3.2.2.İkincil Mağduriyet	91
3.2.3.Adli Görüşme Odaları (AGO)	93
3.2.4.Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM)	94
3.2.5.Sevgi Evleri.....	96
3.2.6.Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	96
3.2.7.Kadın Konukevleri.....	98
3.2.8.Barolar.....	99
3.2.9.Çocuk Şube Müdürlüğü	99
3.3. Kurumsal Yapılar ve İdarenin Yükümlülüğü	101
3.3.1.Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.....	102
3.3.2.Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi	103
3.3.3.Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	104
3.4. Çocuk Mağdurların Adalete Erişim Mekanizmalarının Güçlendirilmesi ve Onarıcı Adalet Sisteminin Geliştirilmesi Açısından Öneriler	105
SONUÇ	112
KAYNAKÇA.....	115
EK	124
ÖZ GEÇMİŞ	142

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AGO	: Adli Görüşme Odaları
AFAD	: Acil Durum ve Afet Yönetim Başkanlığı
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AMATEM	: Alkol Uyuşturucu Madde Bağımlılık Tedavisi
ASHB	: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CEDAW	: The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi)
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CİMER	: Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇAKÜ	: Çankırı Karatekin Üniversitesi
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
GREVIO	: Group Of Experts On Action Against Violence Against Women And Domestic Violence (Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu)
HD	: Hukuk Dairesi
K.	: Karar
KADES	: Kadın Acil Destek İhbar Sistemi
m.	: Madde

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Acil Durum Fonu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Sistemi
vd.	: ve diğerleri
vs.	: vesaire
Y.	: Yargıtay

ÖZET	
Başlık: Aile İçi Şiddet Mağduru Çocukların Ceza Muhakemesi Bağlamında Adalet Sistemine Erişimi	
Yazar: Kübra DUMAN DEMİRTAŞ	
Danışman: Doç. Dr. Mehmet SAYDAM	
Kabul Tarihi: 11/08/2025	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 123 (ana kısım) + 18 (ek)
Ceza hukukunda suç olarak düzenlenen fiili gerçekleştiren kişi fail olarak tanımlanır. Bu suçun muhatabı ise mağdurdur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre çocuk, 18 yaş altındaki kişidir. Çalışma ile aile içi şiddet mağduru çocukların, adalet sistemine erişim süreçleri 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesinde incelenmektedir. Bu kapsamda çocuk mağdurlar açısından çocukların yüksek yararı ilkesi temel alınarak tüm adli sürecin çocuk dostu yaklaşımla yürütülmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Aile bireyleri tarafından farklı şiddet türlerinin muhatabı ve mağduru olan çocukların adli süreç içerisindeki konumu ve durumu detaylı şekilde ele alınmaktadır. Ulusal ve uluslararası mevzuatta aile içi şiddet mağdurları hakkındaki düzenlemelere yer verilmektedir. Türkiye'de uygulanmakta olan sisteme ilişkin esaslar Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu ve 6284 Sayılı Kanun çerçevesinde açıklanmaktadır. Uluslararası alanda ise Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği uygulamaları ve düzenlemelerine yer verilmektedir. Çalışmada şiddet mağduru olan çocukların adli sürece erişimi, ulaşabildikleri şikâyet mekanizmaları ve ihbar olanakları açıklanmış olup süreç içerisinde ve daha sonrasında uygulanabilen 6284 Sayılı Kanun ve Çocuk Koruma Kanunu kapsamındaki koruyucu ve önleyici tedbirler açıklanmıştır. Ayrıca tez ile suç mağduru çocukların korunması ve ikincil mağduriyet yaşamaması adına düzenlenmiş mekanizmalar olan, sevgi evleri, çocuk izlem merkezleri, adli görüşme odaları gibi kurumlardan bahsedilmiş; idarenin yükümlülükleri ile destekleyici mekanizmaların görevlerine değinilmiştir. Çalışmanın son bölümünde, çocuk mağdurların adalet sistemine erişimini güçlendirmek ve kolaylaştırmak adına önerilerde bulunulmuştur.	
Anahtar Kelimeler: Çocuk, Mağdur, Aile İçi Şiddet, Soruşturma, Tedbirler	

ABSTRACT	
Title of Thesis: The Access of Child Victims of Domestic Violence to the Justice System in the Context of Criminal Procedure	
Author of Thesis: Kübra DUMAN DEMİRTAŞ	
Supervisor: Assoc. Prof. Mehmet SAYDAM	
Accepted Date: 11/08/2025	Number of Pages: viii (pre text) + 123 (main body) + 18 (add)
In criminal law, the person who commits an act defined as a crime is referred to as the perpetrator, while the person subjected to the offense is identified as the victim. According to Article 6 of the Turkish Penal Code No. 5237, a child is defined as any person under the age of eighteen. This study examines the processes through which child victims of domestic violence access the justice system, within the scope of the Criminal Procedure Code No. 5271. In this context, it is emphasized that, with regard to child victims, the entire judicial process must be conducted with a child-friendly approach, based on the best interests of the child principle. The position and circumstances of children, who are subjected to various forms of violence by family members, are addressed in detail within the judicial process. Both national and international legal frameworks regulating the rights of victims of domestic violence are examined. The principles applied in the Turkish legal system are analyzed within the framework of the Turkish Penal Code, the Criminal Procedure Code, the Child Protection Law and Law No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women. At the international level, relevant practices and regulations of the United Nations and the European Union are also included. The study outlines the available complaint and reporting mechanisms for child victims of violence, as well as their ability to access the justice system. In addition, the protective and preventive measures that may be implemented both during and after the judicial process are analyzed within the context of Law No. 6284 and the Child Protection Law. Additionally, institutional mechanisms designed to protect child victims and prevent secondary victimization, such as residential care institutions, child monitoring centers and judicial interview rooms are discussed. The study also examines the responsibilities of public authorities and the roles of support mechanisms. In the final part of the thesis, recommendations are made to strengthen and facilitate child victims' access to the justice system.	
Keywords: Child, Victim, Domestic Violence, Investigation, Measures	

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Aile, ebeveynler ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük birimi olduğu gibi çocuklar da ailenin en küçük bireyleridir. Çocukların yaşı ve duygusal gelişimleri itibariyle öncelikle aile bireyleri tarafından korunmaları gerekmektedir. Şayet aile içerisinde olması gereken sağlıklı, güvenli ve huzurlu ortam sağlanamamış ve hem ebeveynlerin kendi arasında hem de çocuklara sirayet eden bir şiddet durumu söz konusu ise bu durum aile içi şiddettir. Aile içinde şiddetin gerçekleşmesiyle ortaya çıkan suçların birinci mağduru kadınlar ve çocuklardır. Yalnızca kadınlara yönelik işlenen suçlar da ise çocuklar ikincil mağdurlardır. Çocuk bu durumda bizzat şiddet eyleminin muhatabı olabileceği gibi tanığı da olabilir. Her iki halde de böyle bir aile ortamı çocuğun psikolojik, fiziksel ve duygusal gelişimini olumsuz etkilediği gibi toplumsal güven ortamının da zedelenmesine neden olmaktadır. Bu çalışma ile toplumun en küçük biriminin en küçük bireyi olan çocukların suç mağduru olduklarında erişebilecekleri ve muhatap olacakları mekanizmalar incelenecektir.

Araştırmanın Önemi

Aile denilen birim kendi içinde güvenli ve huzurlu ortamı sağlamalıdır, şayet bunu sağlayamıyor ve önce çocuğa yönelik görevini yerine getirmiyor ise; devlet birimlerinin öncelikli görevi toplumun en küçük yapı taşını oluşturan, kırılgan ve güçsüz konumda olan çocukları korumaktır. Çocuklar korunma ve gözetilme ihtiyaçları nedeniyle suç mağduru oldukları durumda korunacağı gibi suç faili oldukları durumda da korunmalıdır. Bu amaçla Türk yargısında fail çocuk ise “suça sürüklenen çocuk”, mağdur çocuk ise “korunma ihtiyacı olan çocuk” olarak adlandırılmıştır. Ulusal ve uluslararası mevzuatta çocuk, adalet sisteminin hangi birimiyle muhatap olacaksa her aşamada ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Ceza soruşturması ve kovuşturması sürecinin tüm prosedürleri yetişkinler tarafından yürütülmektedir ve bu durum suça sürüklenen çocuk veya korunmaya muhtaç çocuk açısından tedirginliğe yol açabilir. Bu düzenlemeler, yetişkinlerin dahi muhatabı olduğu zaman tereddütlü davrandığı süreçlerde çocuğun hiçbir kırılganlık ve korku yaşamadan süreci atlatmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu sistem ne kadar güçlü olursa mağdurun adalet sistemi sürecine gönüllü olarak

katılım sağlaması ve etkin soruşturmanın yapılmasına yardımcı olmasının sağlanması da o derece gerçekleştirilir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada özellikle suç mağduru olan çocukların aile içi şiddetin muhatabı veya tanığı oldukları durumda karşılaşacakları tüm süreç teorik ve uygulamaya yönelik olarak incelenmiştir. Akabinde lkemizdeki hukuk sisteminde uygulamaların ne şekilde yürütüldüğü, soruşturma aşamaları ve idarenin bu aşamalara katılımı gibi hususlar irdelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Ülkemizde mağdur bir çocuğun soruşturmaya temel olan beyanından itibaren, soruşturma aşamasında, mevzuatla birlikte nasıl korunduğu işlenecektir. ocuk mağdura aşamaların başından itibaren ücretsiz avukat desteği verilmesi, ifadesinin özel ortamlarda alınması, psikolojik destek sağlanması gibi hususlar mağdurun ikincil mağduriyet yaşamaması adına uygulamada ve mevzuatta yer almaktadır. Ülkemizde 2023 verilerine göre güvenlik birimlerine çocukların dahil olduğu toplam 537 bin 583 olay gerekleřmiřtir¹. Bu oran karşısında ocuk mağdurların herhangi bir travma yaşamadan, sürece karşılıklı olarak katkıda bulunması sağlanmalı ve yargılama sürecinin ağır ve depresif havasına maruz bırakılmamalıdır. Tüm bu çerçevede, çalışmada aile içi şiddet neticesinde ortaya çıkan suçların mağduru olan çocukların ulusal ve uluslararası mevzuat ile adalet sistemi içerisinde ne şekilde korunduğu ve mağdurun kendisini güvende hissetmesinin sağlanarak ikincil mağduriyet yaşamadan sürecin yürütülmesi aşamaları incelenecek, uygulamadaki aksaklıklar ve yapılabilecek geliştirmelere ilişkin önerilerde bulunulacaktır.

¹ TİİK ocuk İstatistikleri, 2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Guvanlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2023-53674>, E. T. 11.02.2025.

1. BÖLÜM: KAVRAMLAR VE HUKUKİ ÇERÇEVE

1.1. Genel Kavramlar

1.1.1. Şiddetin Tanımı

Şiddet, bir saldırgan tarafından karşı taraftaki kişiye fiziksel, psikolojik, ekonomik veya sosyal olarak zarar vermektir. Şiddet, “bir kimseye veya bir şeye, kaba ve sert bir biçimde güç uygulama, karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma” gibi şekillerde tanımlanır². 6284 sayılı Kanun’a göre şiddetin tanımı ise şöyledir;

“Şiddet, kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranıştır.”³

Şiddet öncelikle karşı taraftaki bireyi hedef alır. Ancak yansımaları tüm toplumu ve kamu güvenliğini etkiler. Bu nedenle her türü şiddetin gerçekleşmesinden önce devletin önleyici ve koruyucu tedbirleri alması gerekir⁴. Şiddet gerçekleştikten sonra da suç haline geldiği aşamada usul yasalarına göre yargılanmalı ve eylemin suç olarak tanımlandığı mevzuata göre cezalandırılmalıdır⁵. Şiddetin sonucu psikolojik, bireysel, ekonomik veya sosyal açıdan gerçekleşebilir⁶. Elbette ki zararın gerçekleştiği her şiddet eylemi suç olarak tanımlanamaz. Şiddetin suç olarak tanımlanması ve cezalandırılabilmesi için sistematik olarak mevzuatta tanımlanmış olması gerekmektedir.

1.1.2. Şiddetin Türleri

Şiddet tabiri, günlük hayatta ilk anda fiziksel şiddeti çağırırsa da şiddetin birden çok şekli vardır. Şiddet fiziksel olduğu kadar cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak da

² Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> E. T. 05.03.2025.

³ “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun”, Kanun No: 6284, Kabul Tarihi: 08.03.2012, Resmi Gazete: 20.03.2012/28239, <https://www.mevzuat.gov.tr/> E. T. 05.03.2025.

⁴ Ekin Bozkurt Şener, Kadına Şiddete Karşı Devletin Özen Yükümlülüğü, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020, s. 11.

⁵ Nur Centel, Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, 21. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 5.

⁶ M. Tefrik Odman, Lütfiye Odman, Erkekler de Şiddet Mağduru, 1. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2017, s. 19.

tezahür edebilir⁷. Türk ceza hukuku sisteminde şiddet, türlerine göre mevzuatta yer almıştır. Hatta günümüzde artık teknolojinin gelişmesiyle siber eylemler de şiddetin farklı versiyonlarından biri haline gelmiştir. Bu nedenle birden çok hareketle, birden çok ortamda ve birden çok araçla şiddetin farklı şekillerde mağdur üzerinde ortaya çıkması mümkündür. Hangi şekilde uygulanırsa uygulansın, şiddet, mağdur üzerinde maddi veya manevi etki bırakmaktadır⁸.

1.1.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, en basit haliyle güçlü olan kişi tarafından nispeten güçsüz kişiye yönelen yaralamaya yönelik eylemdir. Bu şiddet türü, vücut bütünlüğünü hedefleyerek ortaya çıkmaktadır. “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” m. 3’e göre, “Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz”. İlgili madde hükmü ile fiziksel şiddetin insan hakları yönüne değinilmiştir⁹.

Fiziksel şiddet neticesinde ortaya çıkan suçlar, Türk Ceza Kanunu (TCK)’nda¹⁰ ayrı başlıklar altında düzenlenmiştir. Bu suçlar kasten öldürme, eziyet, işkence, kasten yaralama, taksirle yaralama, organ veya doku ticareti, çocuk düşürtme gibi suçlardır. Bu suçlar ani bir öfke üzerine işlenebildiği gibi şiddet uygulayandan kaynaklanan ve süregelen bir olgu ile de işlenebilir. Genel olarak, aile içi şiddet neticesinde ortaya çıkan suçlar fiziksel şiddet eylemleri ile gerçekleşmektedir. Ayrıca hem aile içinde hem de toplumda fiziksel anlamda güçlü olmasından dolayı bu suçun faili genellikle erkek kişiler olmaktadır¹¹. Türkiye’de şiddet olaylarının %97’si, fiziksel şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlarını kapsamaktadır¹².

⁷ Hale Borak Boratav, Güler Okman Fişek, Hande Eslen Ziya, Erkekliğin Türkiye Halleri, 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2018, s. 389.

⁸ Dilara Aycıl, “Şiddet ve Saldırganlığın Kuramsal Çerçevesi”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Önlenmesinde Kades Uygulaması*, Nargis Özgen (der.), TİAV, Ankara, 2023, s. 43.

⁹ Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Rome, 1950, m. 3.

¹⁰ “Türk Ceza Kanunu”, Kanun No: 5237, Kabul Tarihi: 26.09.2004 Resmî Gazete Sayısı: 25611, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 05.03.2025.

¹¹ Büşra Öpöz, Caydırıcılık Teorisi Bağlamında 6284 Sayılı Kanun Uygulamaları, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2024, s. 65; Nazime Baysan, “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ev İçi Şiddetle Mücadele Bağlamında Devletin Özen Yükümlülüğü İlkesi” *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2024, s. 35.

¹² Esra Karabulut ve Diğerleri, Günlük Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet, Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, S. 3 (2), 2020, s. 151.

1.1.2.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, mağdurun rızası ve isteği olmaksızın cinsel bütünlüğünü hedef alan eylemlerdir. Bu kast ile sergilenen eylemler, mağdur üzerinde fiziksel etkiler bırakabildiği gibi psikolojik etkiler de bırakır. Cinsel şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlar ceza kanunumuza göre, failin eyleminin yetişkinlere ve çocuklara yöneldiği durumlar olarak ayrı ayrı tanımlanmıştır. Cinsel suçlar, kanun koyucu tarafından TCK’da “Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” başlığı altında müstakil bir bölüm olarak ele alınmıştır. Bu suçlar “cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki, cinsel taciz ve fuhuş” suçlarıdır. TCK şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlara göre cinsel şiddet eylemleri açısından daha ağır cezalar öngörmüştür. Bu suçun faili yabancı birisi olabileceği gibi aile bireylerinden biri de olabilir. TCK kapsamında, mağdurun yaşı ile faile yakınlık derecesi gibi kriterler failin cezasında artırım nedeni olarak değerlendirilmiştir. Yine aile içinde eşler arasında da eşin rızasının olmaması halinde gerçekleşen cinsel eylem suç teşkil etmektedir¹³. Ancak bu suçun soruşturması veya kovuşturması şikâyet tabidir. Toplumumuzda cinsel eylemlerin mahrem sayılması gibi yerleşmiş kalıp algılar, mağdurun utanma duygusuyla hareket etmesi ihtimaliyle birleştiğinde, eşe karşı işlenen cinsel suçlar çoğu zaman gizli kalmaktadır¹⁴. Kanaatimizce, özellikle aile içi şiddetle mücadele noktasında, eşe karşı cinsel saldırı suçunun soruşturması ve kovuşturmasının şikâyet şartına bağlı kılınmaması gerekir. Mağdurun, failin kendisine yönelik haksız cinsel eylemi hakkında bir defa şikâyetçi olduktan sonra, farklı saiklerle şikâyetten vazgeçmesi halinde, var olan şiddet döngüsünden kurtulması ihtimali zayıflamaktadır¹⁵.

1.1.2.3. Psikolojik Şiddet

¹³ Türk Ceza Kanunu madde 102; “ (1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.”

¹⁴ Enes Yılmaz, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2024, s. 84.

¹⁵ Mehmet Semih Gemalmaz, Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Kadınlara, Çocuklara ve Azınlıklara Karşı Ayrımcılık, Şiddet ve Sömürü, 1. Baskı, Homer Kitabevi, İstanbul, 2018, s. 2043.

Psikolojik şiddet, fiziksel bir güç veya temas olmaksızın duygusal zorbalığın amaçlandığı şiddet türüdür. Bu eylemler mağdurun vücut bütünlüğünde herhangi bir iz veya yaralanma oluşturmaz ancak iç dünyasında zihinsel ve duygusal sağlığını bozar. Bu durum mağdur bireyin kendisiyle birlikte kelebek etkisi oluşturarak önce aile bireylerine, ardından çevresine ve topluma yayılan bir bozulmaya neden olur¹⁶. Psikolojik şiddet eylemlerinin mağdur üzerindeki etkileri, fiziksel veya cinsel şiddet sonucu oluşan etkiler gibi görülebilir olmadığı için toplum tarafından yeterince önemsenmez. Ancak psikolojik şiddetin mağdur üzerinde oluşturduğu kırılganlık halinin iyileşmesi diğer şiddet türlerinin etkilerinden daha uzun süreç gerektirir. Ayrıca psikolojik şiddet eylemlerinin aile içinde meydana gelmesi, ailede olması gereken sağlıklı ve huzurlu ortamın geri dönülemez şekilde bozulmasına yol açacaktır. Bu nedenle diğer şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlar kadar mağdurun psikolojik olarak hedef alındığı psikolojik şiddet eylemlerinde de mağdur önemsenmelidir. TCK'ya göre psikolojik şiddet eylemleri ile ortaya çıkan suçlar; kişilerin huzur ve sükûnunu bozma, kötü muamele, ısrarlı takip, tehdit ve hakaret gibi suçlardır.

1.1.2.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, parasal imkânların bireyler üzerinde kısıtlanmasıyla gerçekleştirilen şiddet türüdür. Aile içinde genel olarak erkek çalışıp aile ekonomisinden sorumlu olduğu için bu davranış biçimi, erkeklerin kadına ve yine doğrudan veya dolaylı çocuğa yönelen eylemi şeklinde ortaya çıkar¹⁷. Para vermemek, harcamaları kısıtlamak, zorla çalıştırmak veya çalışmasına izin vermemek, takılarını almak, faturaları ödememek, eğitim ve sağlık gibi özel ihtiyaçlarını karşılamamak gibi hareketlerle maddi gücü elinde tutan tarafın parayı kötüye kullanılmasıyla gerçekleşir¹⁸. Ülkemizde ekonomik geliri olmayan pek çok kadının banka hesabının olmadığı gerçeği karşısında, genellikle ekonomik hiyerarşinin erkekte olduğu ve bu şiddetin erkek tarafından uygulandığını göstermektedir¹⁹. Çoğu zaman mali açıdan bağımlı olan mağdur, diğer şiddet türlerinden farklı olarak, en çok ekonomik şiddet sonucu üzerinde oluşan korkudan dolayı şiddet döngüsünden

¹⁶ Arzu Yetim, “Füruzan Öykülerinde Aile İçi Şiddet”, *Edebiyat ve Gündem: Kadın Sorunu*, Funda Kızıler Emer, İnci Aras (der.), 1. Baskı, Nisan Kitabevi, Eskişehir, 2021, s. 26.

¹⁷ Kıvanç Şentürk, *Çocuk Ceza Adaletinde Onarıcı Adalet*, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2024, s. 25.

¹⁸ Eray Karınca, *Sorularla Kadın Yönelik Aile İçi Şiddet*, 1. Baskı, Şen Matbaa, Ankara 2010, s. 8.

¹⁹ Borak Boratav, Okman Fişek, Eslen Ziya, s. 386-387.

kurtulamaz²⁰. TCK'da ekonomik şiddet neticesinde gerçekleşen eylemler ile ilgili en önemli düzenleme, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçudur²¹.

1.1.2.5. Siber Şiddet

Siber şiddet²², teknolojik imkânlarının her geçen gün gelişmesiyle birlikte günümüzde giderek daha sık karşılaşılan bir eylem haline gelmiştir. Teknolojik gelişmeler hayatı birçok yönden kolaylaştırırsa da bu süreçte bazı olumsuz etkiler de ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birisi de hiç kuşkusuz siber şiddettir. Günümüzde artık iletişimin büyük ölçüde sanal ortamda gerçekleşmesi, bireylerin yüz yüze gelmemesinden kaynaklanan saldırgan davranışların görülmesine ve bu bağlamda siber şiddetin ortaya çıkmasına neden olmaktadır²³. Bu tür şiddetin sergilenmesinde, diğer şiddet türlerinin aksine fiziksel herhangi bir güç gerekmez. İnternet, bilgisayar veya cep telefonu erişimi ile bireylerin karşı tarafa küfür, tehdit, aşağılama, taciz gibi içerikler barındıran söylemleri iletmeleri ile siber şiddet gerçekleşir. Özellikle günümüzde sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla bu suçların görülmesi de artmıştır²⁴. Bu kadar kolay işlenmesi bakımından mağdur üzerinde bıraktığı psikolojik etki, depresyon ve anksiyete

²⁰ Odman ve Odman, s. 66.

²¹ Yargıtay 6. CD, 2023/14173 Esas, 2023/10948 Karar, 25.05.2023 tarihli kararı; “Sanık hakkında Aydın 5. Asliye Ceza Mahkemesi’nin 20.10.2022 tarihli ve 2022/1156 Esas, 2022/1350 Karar sayılı kararı ile sanık hakkında tehdit suçundan, 106/1, 62, 50, 52/2. maddeleri uyarınca 3.000,00 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına; aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçundan 233/1, 62, 50, 52/2. maddeleri uyarınca 500 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, sanığın, aile hukukundan kaynaklanan bakım ve destek olma yükümlülüklerini ihlal ettiği, çocukları Semra ve Selma’nın üniversiteye hazırlanmak için gittikleri dersane parasını karşılamadığı, çocukların eğitim masraflarını dedelerinin karşıladığı, şikâyetçinin, atılı suçlardan dolayı eşinden (sanık) şikâyetçi olduğu maddi vakıa olarak kabul edildiği, sanığın ekonomik anlamda yeterince sorumluluklarını yerine getirmediği, sanığın eyleminin sabit olduğu belirlendiğinden, hükümde bu yönüyle hukuka aykırılık bulunmadığı, açıklanan nedenlerle Aydın 5. Asliye Ceza Mahkemesinin 20.10.2022 tarihli, 2022/1156 Esas, 2022/1350 Karar sayılı kararında sanık müdafince öne sürülen temyiz sebepleri ve dikkate alınan sair hususlar yönünden herhangi bir hukuka aykırılık görülmediğinden hükmün onanmasına karar verildi.”, www.uyap.gov.tr, E.T. 21.02.2025.

²² Dijital ortamda gerçekleşen saldırganlığın da bir nevi şiddet olduğu göz önüne alındığında, çalışmada “siber zorballık” kavramı yerine “siber şiddet” kavramı tercih edilmiştir. Zira siber şiddet ifadesi, ceza hukuku bağlamında daha kapsamlı bir içeriği yansıtmaktadır. Buna karşın, siber zorballık kavramı ise, genel olarak psikoloji, eğitim bilimleri, pedagoji gibi alanlarda ergen ve çocuk davranışlarını tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır.

²³ Yüksel Eroğlu, “Ergenlerde Siber Zorballık ve Mağduriyeti Yordayan Risk Etmenlerini Belirlemeye Yönelik Bütüncül Bir Model Önerisi”, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014, s. 38.

²⁴ Sinan Sami Akkurt, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2019, s. 117.

oluşturması bazen mağdur tarafından dahi göz ardı edilmektedir²⁵. Siber şiddet, TCK’da bir suç olarak tanımlanmamışsa da bazı suç tiplerinin siber yöntemlerle işlenmesi kanun koyucu tarafından nitelikli hal olarak veya siber yöntemlerle gerçekleştirilen bazı eylemler suç olarak düzenlenmiştir. “Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, verileri yok etmeme, ısrarlı takip, hakaret, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşığılama, haberleşmenin engellenmesi, haberleşmenin gizliliğini ihlal, özel hayatın gizliliğini ihlal” gibi suçlar siber şiddet yöntemiyle de işlenebilen suçlardandır. Çalışmamızın konusuyla ilgili olarak belirtilmelidir ki, günümüzde çocuklar da teknolojiyle yakından ilgilenmektedir. Bu bağlamda, çocuklar hem aile hem de okul ortamında çevrimiçi sistemleri yoğun şekilde kullanmaları nedeniyle bu tür şiddetin muhatabı olabilmektedir. Çocuklar bu şekilde gerek internet ortamında gerekse de internet ortamını gerçek hayata taşımaları ile faillerin hedefi olabilmektedirler²⁶. UNICEF tarafından yapılan bir anket çalışmasına göre, “30 ülkede 8-12 yaş arası çocukların yaklaşık üçte ikisinin bir veya daha fazla siber risk türüne maruz kaldığı” noktasında bulgular elde edilmiştir²⁷. Ayrıca her ne kadar siber şiddet genel olarak sözel şiddet eylemlerinin internet ortamında gerçekleşmesi şeklinde ortaya çıksa da bazı durumlarda fiziksel şiddet eylemleri neticesinde gerçekleşen suçlar da ortaya çıkmaktadır. Örneğin, günümüzde oluşturulmuş olan “Mavi Balina” isimli oyun, çocukları fiziksel şiddet göstermeye yönlendirdiği gibi pek çok çocuğun da intihar etmesine neden olmuştur. Bu yönüyle intihara yönlendirme suçu siber şiddet çerçevesinde gerçekleşmiştir²⁸.

1.1.3. Suç ve Mağdur Kavramı

1.1.3.1. Suçun Tanımı

Suç, failin maddi ve manevi unsurları bir araya gelen, hukuka aykırı eylemlerinin mevzuatla tanımlanmış halidir. Suç kanunda açıkça tanımlanır ve hukuka aykırı olur. Fail

²⁵ Nilay Abınık, Kadına Yönelik Siber Şiddet ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Olayın ve Sosyal Medya Kimliğinin Merkeziliğinin Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 2021, s. 18.

²⁶ Zeynep Karatay, Yasemin Mamur Işıkcı, “Dünya’da ve Türkiye’de Çocuk Hakları ile İlgili Gündeme Genel Bir Bakış”, *Türkiye’de Çocuk Olmak*, Şirin Dilli (der.), Pegem Akademi, Ankara, 2020, s. 19.

²⁷ Türkiye’de Çocuğa Karşı Şiddet 2020 Raporu, Uluslararası Çocuk Merkezi, Ankara, 2020, s. 86, https://insanhaklariizleme.org/vt/yayin_view.php?editid1=2369, E. T. 05.02.2025.

²⁸ Akkurt, s. 212

söz konusu eylemini gerçekleştirme yönünde bir hareket, düşünce veya söylem ortaya koyar. Failin eylemi neticesinde yine mevzuatta öngörüldüğü şekilde yargılama faaliyeti neticesinde yaptırım uygulanır. TCK madde 21/1 hükmüne göre, kast, suçun oluşumu için gerekli olan yasal unsurlardan biridir²⁹. Kast, suç teşkil eden fiilin işlendiği somut olayda, failin bilerek ve isteyerek hareket etmesidir³⁰. Dolayısıyla suç, failin gerçekleştirmeyi kast ettiği hareketiyle oluşur. Ancak bazı özel durumlarda, kast ve hareket unsuru TCK kapsamında ayrıca düzenlenmiştir. Bunlar, failin eyleminin öngöremediği bir neticeyle gerçekleşmesi, suçun birden çok kişi tarafından işlenmesi, birden fazla hareketin tek bir suç olarak değerlendirilmesi gibi ceza hukuku bakımından farklı değerlendirilmesi gereken durumlardır³¹.

1.1.3.2. Mağdurun Tanımı

Mağdur kısaca suçun muhatabı olan kişidir. Genel olarak mağdur, pasif konumda olsa da sonuç itibarıyla doğrudan veya dolaylı olarak suçtan etkilenerek zarar gören kişidir. Suçun yasal unsurlarını oluşturan fiillere muhatap olan mağdurun özelliklerinin belirlenmesi hem ceza hukuku hem de ceza muhakemesi bakımından önem taşımaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'ya³² göre açıkça bir mağdur tanımı yapılmamıştır ancak usul yöntemleri tespit edilirken mağdur hakkında, “suçtan zarar gören gerçek kişi” olarak bahsedilmiştir. Arapça kökenli olan mağdur kelimesi, TCK ve CMK kapsamında net olarak tanımlanmamıştır. Ancak 6284 sayılı Kanun, “63 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi³³”, “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği³⁴” gibi yasal düzenlemelerde tanımlamalar yapılmıştır³⁵. TCK'da ayrıca bir mağdur tanımı yapılmamış olmakla birlikte, suç tipleri düzenlenirken

²⁹ Veli Özer Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 15. Baskı, Ankara, 2024, s. 75.

³⁰ Özbek vd., s. 76.

³¹ Özbek vd., s. 215.

³² “Ceza Muhakemesi Kanunu”, Kanun No: 5271, Kabul Tarihi: 17.12.2004 Resmî Gazete Sayısı: 25673, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 05.03.2025.

³³ “Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”, Kararname Sayısı: 63, Kabul Tarihi: 10.06.2020, Resmî Gazete Sayısı: 31151, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 22.02.2025, Madde 2/d; “Mağdur: Suç nedeniyle fiziksel, ruhsal veya ekonomik olarak doğrudan zarar gören gerçek kişiyi ifade eder.”

³⁴ “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği”, Kabul Tarihi: 30.04.2021, Resmî Gazete Sayısı: 31470, <https://www.mevzuat.gov.tr>/ E. T. 22.02.2025, Madde 4/1-j; “Mağdur: Suç nedeniyle fiziksel, zihinsel, ruhsal veya ekonomik olarak doğrudan zarar gören gerçek kişiyi ifade eder.”

³⁵ Murat Aydın, Ceza Hukukunda Mağdur Kavramı, Mağdur Hakları ve Mağdurun İkincil Mağduriyetten Korunması, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2023, s. 17.

mağdurun yaşı, kişiliği ve sosyal konumu gibi ayırt edici niteliklerine yer verilmiş, bu özellikler bazı durumlarda cezayı ağırlaştırıcı nedenler olarak düzenlenmiştir. Ayrıca bazı suç tiplerinde mağdura ilişkin bu özellikler cezada hafifletici neden, nitelikli hal, şahsi cezasızlık sebebi ya da şikâyeteye bağlı olup olmaması bakımından ayırt edici unsur olmuştur³⁶. Örneğin cinsel saldırı suçunu soruşturulması veya kovuşturulması için mağdurun şikâyeti aranmaz ve suç resen soruşturulur. Ne var ki, bu suçun mağduru failin resmi nikâhlı eşi ise bu durumda suçun takibi şikâyeteye bağlı hale gelmektedir. Yani kısaca mağdurun farklı özellikleri bazı suçlarda cezayı belirleyen ana etkenlerden biridir³⁷. Ayrıca mağdurun bu gibi özelliklerinin ceza hukuku sisteminde ele alındığı bilim viktimoloji bilimidir. Viktimoloji bilimi, ceza hukukuna yardımcı disiplinlerden birisidir ve kısaca mağdur odaklı yaklaşımı benimseyerek mağdurun suçla olan ilişkisini, uğradığı zararları ve bunların hukuki ve psikolojik sonuçlarını incelemektedir³⁸.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da ise şiddet mağdurunun tanımı; “şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiler” şeklinde yapılmıştır. Ülkemizde ve dünyada genel olarak şiddet uygulayanın eylemlerine en çok kadın mağdurlar muhatap olduğu için, kanun tanımlamalarında kadın kavramı öne çıkmış gibi görünse de aslında ev ve aile içinde şiddet ile karşılaşan herkes bu kanunların koruması altındadır³⁹. Çünkü bu tanımlama geniş bir çerçevede mağduru ele almıştır⁴⁰. Aynı şekilde mağdur kavramı Yargıtay'a göre de şu şekilde tanımlanmıştır; “ceza hukukunda mağdur kavramı, suçun konusunun ait olduğu kişi ya da kişilerdir.”⁴¹

³⁶ Mahmut Kaplan, Ceza Muhakemesinde Mağdur Kavramı ve Mağdur Hakları, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2024, s. 66-67.

³⁷ Aydın, s. 58; Kaplan, s. 77.

³⁸ Özbek vd., s. 59.

³⁹ Gülezer Çelik Bilgin, Kadına Şiddete Karşı Koruma Rejimi, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2021, s. 69.

⁴⁰ Gökçe Bahar Öztürk, Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Mağdur Hakları, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2021, s.7.

⁴¹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2024/9-184 Esas, 2024/410 Karar sayılı ve 18.12.2024 tarihli kararı; “...mağdur; Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü'nde, "haksızlığa uğramış kişi" olarak tanımlanmaktadır. Ceza hukukunda ise mağdur kavramı, suçun konusunun ait olduğu kişi ya da kişilerdir. TCK'nın hazırlanmasında esas alınan suç teorisinde suçun maddi unsurları arasında yer alan mağdur, ancak gerçek bir kişi olabilecektir. Tüzel kişilerin suçtan zarar görmeleri mümkün ise de bunlar mağdur olamayacaklardır. Suçtan zarar gören ile mağdur kavramları da aynı şeyi ifade etmemektedir. Mağdur, suçun işlenmesiyle her zaman zarar görmekte ise de, suçtan zarar gören kişi her zaman suçun mağduru

Dolayısıyla kişi, suç ile muhatap olduğu anda mağdur sıfatını alır⁴². Bu tanımlamalar mağdurun ve konumunun anlaşılması açısından önemlidir⁴³. Her ne kadar ceza hukukunun tarihsel gelişim sürecinde cezanın caydırıcılığı ve suçun önlenmesi hususlarına öncelik verilmesi nedeniyle mağdur hakları sanık haklarına kıyasla arka planda kalmışsa da mağdurun toplumsal düzendeki yerinin korunması ve suç nedeniyle uğradığı zararların tazmin edilmesi amacıyla mağdur hakları önemsenmeye başlamıştır⁴⁴. Bu açıdan şiddet mağdurlarının korunmasında devlet, özen yükümlülüğü çerçevesinde, pozitif çalışmalar yapmalıdır⁴⁵. Devletin özen yükümlülüğü kısaca, mağdurların her türlü insan haklarını koruma noktasında özenli bakış açısı sergilemesidir.⁴⁶

1.1.3.3. Çocuk Mağdur Kavramı

Çocuklar adli süreçte “mağdur”, “suça sürüklenen çocuk” veya “tanık” sıfatlarını taşıyabilir⁴⁷. Çocuk, Türk Medeni Kanunu (TMK)’ya⁴⁸ göre, “18 yaşından küçük” kişidir. Çocuk mağdur ise suçun muhatabı olan suçtan etkilenen 18 yaşından küçük kişidir. Çocuk mağdur, Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)⁴⁹ m. 2’ye göre, “korunmaya ihtiyacı olan çocuk” olarak betimlenmiş ve “bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen” olarak tanımlanmıştır.

Çocuğun ceza hukuku açısından tanımının net şekilde yapılması gerekir, çünkü çocuk mağdur, yaşı nedeniyle yetişkin fail veya yetişkin mağdurlardan farklı şekilde değerlendirilir⁵⁰. Şayet mağdurun çocuk olup olmaması, cinsiyeti, konumu gibi ayırt edici bir özelliği kanun maddesinde özellikle tanımlanmamışsa mağdurun kim olduğu önemli

olmayabilir. Bazı suçlarda mağdur belirli bir kişi olmayıp; toplumu oluşturan herkes (geniş anlamda mağdur) olabilecektir...”, www.uyap.gov.tr, E.T. 21.02.2025.

⁴² Aydın, s. 45.

⁴³ Yılmaz, s. 39.

⁴⁴ Kaplan, s. 20-21; Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 989.

⁴⁵ Bozkurt Şener, s. 45.

⁴⁶ Bozkurt Şener, s. 54.

⁴⁷ Zeynep Tekin Babuç, Adli Sistemde Suç Mağduru Çocuğa Yönelik İşleyişin Kurumsal Etnografik Yöntemle Sosyolojik Analizi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2018, s. 21.

⁴⁸ “Türk Medeni Kanunu”, Kanun No: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, Resmî Gazete Sayısı: 24607, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 05.03.2025.

⁴⁹ “Çocuk Koruma Kanunu”, Kanun No: 5395, Kabul Tarihi: 15.07.2005, Resmî Gazete Sayısı: 25876, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 05.03.2025.

⁵⁰ Hayrunnisa Özdemir, Ahmet Cemal Ruhi, *Çocuk Hukuku*, On İki Levha Yayınevi, 7. Baskı, Ankara 2024, s. 44.

değildir⁵¹. Bu nedenle TCK’da bazı suçların çocuğa yönelik işlenmesi hali cezada artırımı nedeni olarak öngörülür ve çocuk hakları kapsamında çocuklar adli sistem içerisinde hangi konumda olursa olsunlar özel hükümlere tabii olurlar. Aynı şekilde suç soruşturması başlangıcından itibaren çocuklar açısından özel usuller öngörülmüştür⁵². Çünkü çocuk, karşısında her koşulda güçlü bir konumda olan yetişkinin olumsuz her davranışından fiziksel ve duygusal yönden etkilenen kişi konumundadır⁵³.

Hukuk sistemimizde, ceza hukuku ve özel hukuk alanlarında çocuk haklarının korunmasına yönelik hükümler ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bu durum ülkemizde çocuk mağdurların haklarının korunması açısından önemlidir. Çünkü TÜİK verilerine göre, ülkemizde 2023 yılında “güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocukların karıştığı olay sayısı 537 bin 583 oldu, bu olaylarda çocukların 242 bin 875’i mağdur olarak geldi veya getirildi⁵⁴”. Bu oran oldukça yüksek olduğu gibi, yine TÜİK verilerine göre, bu mağdurlardan “217 bin 915 çocuğun %61,3’ü yaralama, %11,8’i cinsel suçlar, %8,6’sı aile düzenine karşı suçlar⁵⁵” nedeniyle güvenlik güçlerine getirilmiştir.

1.2. Aile İçi Şiddet ve Çocuk

1.2.1. Aile İçi Şiddetin Tanımı

Aile içi şiddet; fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet biçimlerinin aile bireyleri arasında meydana gelmesi durumudur. Bu suçlar eş, anne, baba, çocuk, kardeş veya yakın akraba olan kişiler arasında işlenir⁵⁶. Aile içi şiddet, gerçek kişilerin günlük yaşam sürecinde, karşılaştıkları zorluklar ve bazen de psikolojik sorunları nedeniyle tutum ve davranışlarını sağlıklı yönlendirememelerinden dolayı ortaya çıkar⁵⁷. 6284 sayılı Kanun aile içi şiddeti “ev içi şiddet” olarak şu şekilde tanımlamıştır; “şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşırsa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer

⁵¹ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2022, s. 213.

⁵² Ahmet Aslan, Cumhuriyet Savcısı ve Soruşturma, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 161.

⁵³ Fadime Üstüner Top, “Çocuk İhmali ve İstismarı”, *“Türkiye’de Çocuk Olmak*, Şirin Dilli (der.), Pegem Akademi, Ankara, 2020, s. 338.

⁵⁴ TÜİK verileri hakkında daha fazla bilgi için bakınız; <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2023-53674>, E. T. 12.04.2025.

⁵⁵ TÜİK verileri; <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2023-53674>, E. T. 12.04.2025.

⁵⁶ Özge Bölükbaşı, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Ailenin Korunması, 1. Baskı, Yetki Yayınları, Ankara, 2015, s. 41.

⁵⁷ Odman ve Odman, s. 96.

kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet.” Her ne kadar Kanun “ev içi şiddet” kavramını tercih etmişse de uygulamada ve yargı kararlarında genellikle “aile içi şiddet” ifadesi kullanıldığından bu çalışmada da “aile içi şiddet” kavramı kullanılmıştır. Zira aile içi şiddet kavramı, şiddeti fiziksel mekânla sınırlamayıp aile bireyleri arasındaki ilişki çerçevesinde değerlendirdiği için daha geniş ve bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır.

Aile içi şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçların, en yakın çekirdek çevredeki bireylerden gelmesi nedeniyle mağdur üzerindeki etkisi diğer suçlara oranla kat kat fazladır. Elbette ki bir suçun muhatabı olan mağdur her halde fiziksel ve psikolojik olarak bu durumdan etkilenir. Failin mağdura en yakın konumda bulunan aile bireylerinden biri olması ve mağdurun fail ile arasındaki kan veya kayın hısımlığını hukuken veya fiilen sona erdirememesi, mağdurun psikolojik anlamda daha derin bir çaresizlik hissetmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla, toplumda aile içi şiddet sonlandırılmadan, kadın ve çocuk hakları konusunda adalet tam anlamıyla sağlanamayacaktır⁵⁸.

1.2.2. Aile İçi Şiddetin Çocuğa Etkileri

Şiddet, aile içinde tüm bireyleri etkileyebilecek nitelikte bir olgu olmakla birlikte, genellikle ilk muhatabı kadın ve sonraki muhatabı ise çocuktur⁵⁹. Aynı şekilde yaşlılar ve engelliler de fiziksel anlamda güçsüz oldukları için aile içinde şiddetin muhatabı olmaktadır⁶⁰. Ortaya çıkan şiddet, mağduru üzerinde, fiziksel olarak yaralar, yanıklar, morluklar ve şişlikler oluşturabileceği gibi geleceğe dönük psikolojik sorunlar, bilişsel bozukluklar ve kronik semptomlar meydana getirecektir⁶¹. Aile ortamı, önce bireylerin kendilerini güvende hissetmeleri ve akabinde sağlık, huzur içinde hayatlarını sürdürebilecekleri bir ortamdan oluşmalıdır⁶². Her ne kadar kanun koyucu TCK’da ayrıca ailenin tanımı yapmamışsa da aynı evde ikamet iradesi gösteren kişileri suçun şartlarına

⁵⁸ Nazan Moroğlu, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi”, *Kadına ve Aile İçi Şiddete Son Vermek İçin Elele*, Nazan Moroğlu (der.), 2. Baskı, CM Basım Yayın, İstanbul, 2012, s.47.

⁵⁹ Oğuz Polat, *Klinik Adli Tıp*, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004, s. 145.

⁶⁰ Oğuz Polat, *Şiddet*, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 18; Songül Sallan Gül, *Türkiye’de Kadın Sığınma Evleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı? Bağlam Yayıncılık*, 3. Baskı, İstanbul, 2021, s. 18.

⁶¹ Odman ve Odman, s. 296; Bölükbaşı, s. 41.

⁶² Yusuf Solmaz Balo, *Uluslararası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2005, s.47.

göre aile bireyi kabul etmek gerekir⁶³. Aile bireylerinden biri olan çocuk veya kadın, suçun mağduru veya tanığı olmamalı, aksine en huzurlu, en sağlıklı, en güvenli ortamda yaşamını sürdürmelidir. Ancak maalesef geçmişten günümüze aile içinde genellikle kadın ve çocuk çeşitli şiddet türlerinin muhatabı olmaktadır⁶⁴. Çocuk, bazen doğrudan suçun hedefi olmakla bazen de dolaylı yoldan mağduru olmaktadır⁶⁵. Aynı şekilde aile içinde çocukların da birbirine şiddet uygulaması söz konusu olabilir⁶⁶. Bu durum çocuğun fiziksel ve duygusal gelişimini olumsuz etkiler. Bu da önce çekirdek aile birimini bozar ve akabinde toplumsal yapıyı etkiler⁶⁷. Çünkü şiddet, aile ortamında doğup sırayla toplumun tüm katmanlarına yayılan bir sorundur⁶⁸. Şiddet ve sonrasındaki süreç, şiddet uygulayan ve mağdur ile birlikte, onlara temas eden herkesi doğrudan veya dolaylı yoldan etkiler⁶⁹.

Ceza sistemleri öncelikle şiddet eylemini cezalandırmak amacıyla suçun failine yönelmişse de aynı önemi vererek mağduru korumayı da amaçlamalıdır. Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)'ne⁷⁰ göre, sözleşmeye taraf her devlet, çocukların karşılaştığı veya karşılaşma ihtimali olan her şiddet eylemi hakkında önlem almak zorundadır⁷¹. Çünkü aile içi şiddette ortam genelde ev içi olduğu için failin eylemlerinin gizli kalması, çocuk mağdurun kendisini koruyamaması, koruma mekanizmalarına erişiminin kolay olmaması ve adalete erişiminde yaşı nedeniyle engeller olabilmesi gibi nedenlerle, failin aile içinde

⁶³ Nihal Çavuş, Türk Ceza Kanunu'nda Kötü Muamele Suçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015, s.10.

⁶⁴ Elif Almıla Pancaroğlu, 6284 Sayılı Kanun ve Bu Kanunun Ceza Muhakemesi Hukukundaki Etkileri, 1. Baskı Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 68.

⁶⁵ Ramazan Karakaya, Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 25.

⁶⁶ Sezer Ayan, Aile ve Şiddet Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet, 1. Baskı, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2009, s. 97.

⁶⁷ Ayan, s. 259.

⁶⁸ Gökhan Ak, “Şiddet, Demokrasi ve Yurttaşlık İlişkisi: Bir gerçekliğin Dayanılmaz Şiddeti”, *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele*, Coşkun Taştan, Aslıhan Küçükler Yıldız (der.), 1. Baskı, Polis Akademisi Başkanlığı, Ankara, 2018, s. 22.

⁶⁹ Rachel Louisa Snyder, Görünmeyen Yaralar, Çeviren Gül Korkmaz, 1. Baskı, Okuyan Us Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 433.

⁷⁰ “Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun”, Kanun No: 4058, Kabul Tarihi: 09.12.1994, Resmi Gazete Sayısı: 22138, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804058.pdf, E. T. 15.03.2025.

⁷¹ Aliye Mavili, *Aile İçi Şiddet/Kadının ve Çocuğun Korunması*, 5. Baskı, Elma Yayınevi, Ankara 2022, s. 19.

çocuğu kendine hedeflemesi daha kolay olmaktadır⁷². Birçok toplumda aile mefhumu mahrem anlayışla çerçevelenmiş şekilde olup dışarıdan müdahaleye açık görülmemektedir⁷³. Bu da çoğu suçun işlendikten sonra yargı sürecine yansımaları engellemektedir⁷⁴. Yargı sürecine yansımayan ve süregelen şiddet olgusunun çocuk ve topluma yansımaları da gelecekte nitelikli zararlara yol açmaktadır⁷⁵. Şöyle ki şiddetin öğrenilen bir olgu olması karşısında mağdurun kendisi de şiddet uygulayabilecek hale geldiğinde aynı davranışları sergileyebilmektedir⁷⁶. Bunun yansımaları tüm topluma olacağından, devlet uygulamaları, öncelikli olarak çocukların korunmasına yönelik olmalıdır⁷⁷. Bu amaçla ülkemizde bazı suçların çocuk ve kadınlara yönelik işlenmesi durumunda suçun nitelikli hali oluşmaktadır. Örneğin, kasten yaralama suçu herkese karşı işlenebilen fiziksel şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlardan birisidir. Bu suç bir kadına karşı işlendiği halde, mahkemede sanığın cezasında artırım hükümleri uygulanacaktır. Benzer suçların kadına karşı işlenmesi halinin kanun koyucu tarafından nitelikli hal olarak öngörülmesi hakkında Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal başvurusunda bulunulmuş ise de Anayasa Mahkemesi (AYM) tarafından bu başvuru reddedilmiştir⁷⁸.

⁷² Damla Alver, “Kadınların Adalet Erişiminde Kesişimsellik İlkesinin Önemi” *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2024, s. 11.

⁷³ Snyder, s. 432.

⁷⁴ Mavili, *Aile İçi Şiddet/Kadının ve Çocuğun Korunması*, s. 43.

⁷⁵ Pancaroğlu, s. 35.

⁷⁶ Sefanur Didar Söylemez, *Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2021, s. 37; Aliye Mavili “Kadının ve Çocuğun Aile İçi Şiddetten Korunması”, *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele*, Coşkun Taştan, Aslıhan Küçükler Yıldız (der.), Polis Akademisi Başkanlığı, 1. Baskı, Ankara, 2018, s. 22.

⁷⁷ Özdemir, Ruhi, s. 8.

⁷⁸ Anayasa Mahkemesi, 2022/117 Esas, 2023/4 Karar, 05.01.2023 tarihli kararı; “...Kurallarla kasten yaralama ve tehdit suçları bakımından mağdurun kadın olması cezayı ağırlaştıran bir neden olarak düzenlenmiştir. Bu itibarla söz konusu suçların mağdurlarının kadın olması hâlinde bu suçların faillerinin daha fazla ceza almasının öngörülmesi suretiyle cezaların mağdura göre farklı uygulandığı görülmektedir. 17. Kasten yaralama ve tehdit suçlarının mağduru olan kadınlar ile aynı suçların mağduru olan erkeklerin durumları benzer olup karşılaştırılmaya müsait olduğu açıktır...18. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin dokunulmazlığı hakkı, kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi bakımından devlete pozitif yükümlülükler yüklemektedir. Bu bağlamda herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak amacıyla devletin birtakım tedbirler alması gerekir. Kurallarla temel cezaların alt sınırlarının daha yüksek belirlenmesiyle kadınların kasten yaralama suçu yönünden vücut dokunulmazlığının, tehdit suçu yönünden ise karar verme ve hareket etme özgürlüğünün özellikle korunmasının ve bu mağdurlar yönünden caydırıcılığın sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır. 19. Benzer durumda olanlara farklı muamele yapılmasının nesnel ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığının veya farklı muamele öngörülebilmesinin hangi dereceye kadar mümkün olacağının değerlendirilmesinde kanun koyucunun belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca ceza siyaseti söz

1.2.3. Çocukların Aile İçinde Maruz Kaldığı Suçlar

Aile içerisinde, ebeveyn veya kardeşler tarafından çocuklara yönelik işlenen şiddet eylemleri, güç kullanımıyla emare ya da iz bırakabilen fiziksel ve cinsel şiddet eylemleri ile sırf huzursuzluk ve korku hissettirmek amacı taşıyan ekonomik ve sözlü şiddet eylemleri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Tarihin her evresinde, her millet ve kültürde çocuk, şiddetin çeşitli türlerine maruz kalmıştır⁷⁹. Çünkü aile içinde uygulanan şiddet, eylemin ev içi mahrem ortamda gerçekleşmesi nedeniyle görece kolay uygulanır ve gizli kalma olasılığı da diğer suçlara oranla yüksektir. Bu bağlamda çocuklar kimi zaman doğrudan mağdur, kimi zaman da diğer aile bireylerine yönelik şiddetin tanığı olurlar⁸⁰. Şayet şiddet eylemi kadına yönelikse, çocuk yalnızca annesine yöneltilen şiddetin tanığı olmakla kalmayıp, bazı durumlarda da şiddet eylemine müdahale etmeye çalışması nedeniyle fiziksel olarak zarar görür⁸¹. Yine bazı durumlarda da çocuk, şiddet gören annenin şiddetine maruz kalır. Böyle bir şiddet ortamında yetişen çocuk, şayet şiddet döngüsünden kurtulamadan yetişkin bir birey haline gelirse, artık şiddet onun için normal bir davranış haline gelecektir⁸². Bu bağlamda çocuk mağdurun yetişkin olduğunda, kadın ve çocuklara şiddet uygulaması sonucu ortaya çıkacaktır⁸³.

Aynı şekilde toplum yapımızdan kaynaklı olarak çocuklara yönelik uyarmak veya terbiye etmek amacıyla çocuklar çok sık şiddet ile karşılaşabilmektedir⁸⁴. Şiddet, çeşitli

konusu olduğunda kanun koyucunun takdir yetkisi daha geniştir. Kanun koyucunun ülkemizde yaygın hâle geldiğini değerlendirdiği kadına karşı şiddet sorununun çözülmesi amacıyla itiraz konusu kuralları ihdas ettiği, bu bağlamda kadının erkeğe kıyasla kasten yaralama ve tehdit suçları yönünden daha kırılgan olmasından hareket ettiği anlaşılmıştır. Başka bir ifadeyle kadına karşı şiddet kavramı teknik ve dar anlamda kullanılmamıştır. Kurallarla, salt kadının toplumsal cinsiyet algısı nedeniyle uğradığı değil, saiki ne olursa olsun kadına yönelik her türlü şiddet önlenmek istenmiştir. Anayasa'nın 17. maddesiyle devlete yüklenen pozitif yükümlülüklerin ifası amacıyla kanun koyucunun kadına karşı şiddet ve tehdit suçlarında cezanın altı sınırının artırılmasına dair düzenleme yapmasında devletin toplumsal ihtiyaçları karşılamak için farklı muamelede bulunma konusunda sahip olduğu takdir yetkisinin sınırlarının aşılmadığı değerlendirilmiştir. Bu itibarla itiraz konusu kuralların nesnel ve makul bir temele dayandığı kanaatine varılmıştır. 20. Nesnel ve makul temele dayanan bu farklılığın ölçülü olup olmadığının da incelenmesi gerekir. Kasten yaralama suçunda cezanın alt sınırının dört ay yerine altı ay, tehdit suçunda ise altı yerine dokuz ay olarak öngörülmesinin ölçüsüz bir yönünün de bulunmadığı anlaşıldığından kuralların kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal etmediği sonucuna varılmıştır. İtirazın reddi gerekir.”, www.uyap.gov.tr, E.T. 24.02.2025.

⁷⁹ Ayan, s. 162.

⁸⁰ Polat, *Klinik Adli Tıp*, s. 145.

⁸¹ Polat, *Klinik Adli Tıp*, s. 148.

⁸² Kıvanç Şentürk, *Çocuk Ceza Adaletinde Onarıcı Adalet*, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2024, s. 20.

⁸³ Polat, *Klinik Adli Tıp*, s. 149.

⁸⁴ Üstüner Top, s. 339.

şekillerde terbiye kılıfı altında sergilenmektedir⁸⁵. “Kızını dövmeyen dizini döver, dayak cennetten çıkmaz, eti senin kemiği benim, eşek sudan gelinceye kadar dövmek, kedinin kabahatini önüne koyarlar, öyle döverler⁸⁶” gibi sözlü kültürümüzde bulunan bu söylemler bile çocuğa yönelik şiddete meşru bir zemin oluşturulduğunu göstermektedir⁸⁷. Ayrıca bu durum bazen yargı kararlarında ebeveynin tedip⁸⁸ ve terbiye⁸⁹ hakkı kapsamında fiziksel şiddet eylemleri sergileyebileceği şeklinde yer alabilmektedir. Ebeveynin tedip ve terbiye hakkı mülga 743 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda yer almaktayken, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda ise kanun koyucu bu düzenlemeye yer vermemiştir. Bu yönüyle TMK, çocuğun aile içinde en ufak şiddete karşı korunması noktasında önem arz etmektedir⁹⁰. Kaldı ki Türkiye Cumhuriyeti’nin de taraf olduğu ÇHS 19. maddesi⁹¹ gereğince çocuğa yönelik terbiye amaçlı şiddet uygulanmasının kabulü zaten mümkün değildir.

Tedip ve terbiye hakkının yer aldığı yargı kararlarına ilişkin Yargıtay 3. CD 2020/4417 Esas, 2020/9632 Karar sayılı ve 14.07.2020 tarihli kararı örnek verilebilir. Somut olayda, parçalanmış bir aileye sahip iki kardeş arasında televizyonun sesini kısma konusunda tartışma çıkar, sanık bu tartışma sırasında kardeşine tokat atar ve kardeşinin yaralanmasına neden olur. İlk derece mahkemesi, yargılama neticesinde, sanığın kardeşi üzerinde tedip ve terbiye hakkı olduğu gerekçesiyle sanık hakkında beraat kararı vermiştir. Ancak Yargıtay, atılı suçun yasal unsurlarının oluştuğu ve mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği gerekçesiyle, ilk derece mahkemesinin sanığın beraatine ilişkin

⁸⁵ Türkan Yalçın Sancar, “Şiddet Kültürü ve Ceza Hukuku Açısından Kadına Yönelik Şiddet”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet*, Funda Kaya, Nadire Özdemir, Gülriz Uygur (der.), 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2014, s. 119.

⁸⁶ Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, <https://www.sozluk.gov.tr/>, E. T. 04.03.2025.

⁸⁷ Üstüner Top, s. 340.

⁸⁸ Tedip; “*uslandırma, yola getirme, terbiye etme*”, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> E. T. 05.03.2025.

⁸⁹ Terbiye; “*eğitim, görgü*”, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> E. T. 05.03.2025.

⁹⁰ Gemalmaz, s. 2376.

⁹¹ Çocuk Hakları Sözleşmesi madde 19; “(1) Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muamele, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleyle karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar. (2) Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.” BM Çocuk Hakları Sözleşme Metni, <https://www.unicef.org/turkiye/cocuk-haklarina-dair-sozlesme>, E. T. 12.03.2025.

kararını bozmuştur. Her ne kadar ilk derece mahkemesi tarafından aile bireyinin tedip ve terbiye hakkı çerçevesinde mağduru yaralama sonucuna varacak bir uyarı yapması hakkı olduğundan bahsedilmiş ise de Yargıtay tarafından bu karar bozulmuştur. TCK m. 232/2 hükmünden⁹² yola çıkılarak şiddet içeren eylemlerin suç teşkil etse de tedip ve terbiye hakkı kapsamında kaldığı yönündeki görüş hukuka aykırıdır. Yargıtay CGK 2023/1-345 Esas, 2023/579 Karar numaralı ve 08.11.2023 tarihli kararı gereğince de; çocuk mağdurun telefonla oynadığı için okula geç kaldığı, sanığın da bu gerekçeyle çocuk mağduru terlikle yaraladığı olayda yerel mahkeme ve özel daire arasında uyumsuzluk ortaya çıkmıştır. Yerel Mahkeme, çocuk mağdurun ebeveyni olan sanığın eyleminin tedip ve terbiye hakkı kapsamına girdiği gerekçesiyle, sanık hakkında beraat kararı vermiştir. Ancak Yargıtay CGK tarafından, söz konusu karar, “bir zarar suçu olan kasten yaralama bakımından özel kastın aranmaması nedeniyle, bilme ve isteme unsurları ile neticenin gerçekleşmesinin yeterli olması” gerekçesiyle, sanığın üzerine atılı kasten yaralama suçunun sübuta erdiği hükmetsin ve ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Kararda da açıklandığı üzere, ebeveynin çocuk mağdur lehine bir gerekçeyle de olsa mağdura fiziksel şiddet göstermesi kasten yaralama suçunun yasal unsurları kapsamında değerlendirilir. Kasten yaralama suçu, bir zarar suçu olduğu için, failin eylemini gerçekleştirdiğindeki amacı sorgulanmaz. Zarar suçlarında, failin sonucu bilmesi ve neticenin bu yönde ortaya çıkması yeterlidir⁹³. Dolayısıyla failin amacı ne olursa olsun zarar neticesi ortaya çıktıysa bunun sonuçlarına katlanmalıdır.

Kasten yaralama, tehdit, hakaret ve kötü muamele suçları, aile içinde en çok görülen suçlardandır⁹⁴. Çalışmanın bu kısmında TCK ile düzenlenen ve aile içinde en sık görülen suç türleri ele alınacaktır.

1.2.3.1. Fiziksel Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar

Bu suçlar aile içinde hem kadına karşı hem de çocuğa karşı en yoğun şekilde işlenen suçlardır. Fail, doğrudan kadına ve çocuğa yönelik fiziksel şiddet eylemleri gerçekleştirir.

⁹² TCK madde 232/2; “İdaresi altında bulunan veya büyütmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.”

⁹³ Özbek, Doğan, Bacaksız, s. 232

⁹⁴ T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Önlenmesinde Kolluğun Önemi ve Rolü, Ankara, 2020, s. 32.

Ayrıca fail dolaylı olarak, kadın üzerinde baskı oluşturmak ve duygusal zarar vermek amacıyla da çocuğa fiziksel şiddet gösterebilir⁹⁵.

Fiziksel şiddet şeklinde ortaya çıkan suç tiplerine kasten yaralama suçları örnek verilebilir. TCK 86 ve 87 maddelerinde düzenlenen kasten yaralama suçları çocuklara karşı işlenirse, kanun koyucu bu durumu cezayı artırıcı nitelikli hal olarak belirlemiştir. TCK m. 86/3-a hükmünde, “kasten yaralama suçunun; üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı işlenmesi halinde şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır” şeklinde belirtilerek suçun altsoy olan çocuğa yönelik işlenirse failin cezasında artırım nedeni olacağı düzenlenmiştir. Yine ayrıca altsoy kavramı ile; torun, torun çocuğu gibi faile kan bağı ile bağlı kişiler de kast edilmiştir⁹⁶. Bu akrabalık ilişkisi TMK’ya göre tespit edilmelidir⁹⁷. Ayrıca yine TCK m. 86/3-b hükmünde de “kasten yaralama suçunun; beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi halinde şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır” şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Bu fıkra kapsamına her ne kadar yaşlı, akıl hastası ve hasta kişiler de dahil ise de yaşı nedeniyle kendisini koruyamayacak nitelikte olan çocuklar da kast edilmiştir. Soruşturma ve kovuşturma sürecinde, aile içi şiddetin mağduru olan çocuğun beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda olup olmadığının tespiti için Adli Tıp Kurumu’ndan mağdur hakkında rapor alınmalıdır⁹⁸. Her ne kadar TCK m. 86/3-a hükmü ile failin altsoyu veya kardeşi olan çocuk mağdur için nitelikli hal öngörülmüşse de TCK m. 86/3-a hükmü kapsamına girmeyen faile yargılama neticesinde cezada artırım yapılması açısından çocuk mağdur hakkında bu raporun aldırılması önemlidir. Ayrıca mağdur açısından hem TCK m. 86/3-a hükmünün hem de 86/3-b hükmünün bir arada uygulanacak olması durumunda, hâkimin kanun koyucunun öngördüğü, alt sınır olan ceza miktarından uzaklaşarak daha ağır ceza verme noktasında takdir hakkı bulunmaktadır. Söz konusu TCK m. 86/3-a hükmü ile ilgili olarak mahkemeler tarafından Anayasa

⁹⁵ Gülay Akkaya Şahin, Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s.17.

⁹⁶ Mustafa Artuç, Pratik Türk Ceza Kanunu, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s. 462.

⁹⁷ Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2011, s. 142.

⁹⁸ Yargıtay 1. CD, 2024/2411 Esas, 2024/8342 Karar, 11.12.2024 tarihli kararı; “...suç tarihinde 10 yaşında olan mağdur çocuğun, ruh ve beden bakımından kendisini savunabilecek durumda olmadığı halde sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nin 86/3-b maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi... nedenleriyle mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir.”, www.uyap.gov.tr, E.T. 24.02.2025.

Mahkemesi'ne itiraz edilmiştir. AYM 2019/2 Esas, 2020/28 Karar sayılı ve 11.06.2020 tarihli kararına göre; TCK m. 86/3-a hükmünün şikâyetle bağlı olmamasının Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülmüş ve iptali talep edilmiştir. Ancak AYM, aile içindeki ilişkilerde mağdura baskı oluşturulabileceği ve bu durumun mağdurun şikâyet hakkının kullanılmasını engelleyebileceği gerekçesiyle söz konusu talebi reddetmiştir. Bu karar gerekçesine göre, aile içi şiddet sonucunda ortaya çıkan kasten yaralama suçunun nitelik olarak TCK m. 86/1 kapsamına giren kasten yaralama eylemlerinden farklı olduğu, aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla devletlerin ağır yaptırımlar uygulamak gibi önlemler alması gerektiği ve kanun koyucunun da bu yönde takdir yetkisi kullandığı belirtilmiştir⁹⁹. Bir diğer suç tipi, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçudur. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu, TCK 109 ve 110 maddeleri ile düzenlenmiştir. Yine kasten yaralama suçlarında olduğu gibi TCK m. 109/3-e ve m. 109/3-f hükmünde çocuklara yönelik işlenmesi durumu, cezada artırım nedeni olan bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. TCK m. 109/3-e ve 109/3-f hükmü şu şekildedir “bu suçun; üstsoy, altsoy veya eşe karşı, çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.” Bu düzenleme ile hem aile içinde altsoy olan çocuğa karşı hem de 18 yaşından küçük her çocuğa karşı hürriyetten yoksun kılma eylemleri gerçekleştirildiğinde, bu durum failin cezasının belirlenmesinde ağırlaştırıcı neden olarak göz önünde bulundurulacaktır.

Bir başka suç tipi, çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçudur. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçu, TCK m. 234 ile düzenlenmiştir. Kanun hükmü şu şekildedir;

“(1) Velayet yetkisi elinden alınmış olan ana veya babanın ya da üçüncü derece dahil kan hısmının, onaltı yaşını bitirmemiş bir çocuğu veli, vasi veya bakım ve gözetimi altında bulunan kimsenin yanından cebir veya tehdit kullanmaksızın kaçırması veya alıkoyması halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına

⁹⁹ Anayasa Mahkemesi, 11.06.2020 tarihli, 2019/2 Esas, 2020/28 Karar sayılı kararı; “...Devlet; toplumun ve ailenin temel taşı olan bireyin maddi ve manevi varlığını her türlü tehlikeden, tehditten ve şiddetten korumakla yükümlüdür. İtiraz konusu kurallarla aile içi şiddet mağduru eş veya kardeşin koruma altına alınarak aile içi şiddetin önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Aile bireylerinin onurunu, maddi ve manevi varlığını şiddete karşı güvence altına almaya yönelik itiraz konusu kuralların ailenin korunmasına ilişkin olmadığı söylenemez. Bu bağlamda devlete yüklenen ailenin korunmasına yönelik pozitif yükümlülüğün ceza hukuku alanındaki yansımalarından biri olarak kasten yaralama suçunun eşe veya kardeşe karşı işlenmesi hâlinde fiilin kişi üzerindeki etkisinin hafif olması hâlinde dahi soruşturmanın başlamasını veya kovuşturmanın devamını şikâyetle bağlı tutmayan ve cezada artırım nedeni olarak öngören düzenlemenin ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve devletin her türlü istismara ve şiddete karşı aile bireylerini koruyucu tedbirleri almakla yükümlü kılındığı Anayasa'nın 41. maddesine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır...”, www.uyap.gov.tr, E.T. 24.02.2025.

hükmolunur. (2) Fiil cebir veya tehdit kullanılarak işlenmiş ya da çocuk henüz oniki yaşını bitirmemiş ise ceza bir katı oranında artırılır. (3) Kanunî temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişi, şikâyet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

İlgili hüküm sadece 16 yaşını doldurmamış çocukları kapsamaktadır. Bu suçun faili olarak kanun koyucu, velayet hakkı kendisinden alınmış olan anne, baba veya üçüncü dereceye kadar olan kan hısmını belirlemiştir. Bu suçta mağdurun çocuk olması ağırlaştırıcı bir neden olarak öngörülmemiştir, çocuk bu suçta bizzat suçun konusu olduğu gibi aynı zamanda da mağdurdur. Çocuk ile birlikte velayet yetkisi elinde olan kişi de suçun mağdurdur. Bu konuda doktrinde farklı kabuller bulunmaktadır¹⁰⁰. Yargıtay kararlarında da çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunun mağduru konusunda kesin ve net bir uygulama yoktur. Yargıtay kararlarına göre, kaçırılan çocuk bizzat suçun konusu haline geldiği gibi, aynı anda mağduru konumuna da gelmektedir. Yine suç gerçekleştiği anda çocuğun velayetini elinde bulunduran kişi de mağdur haline gelmektedir. Örneğin Yargıtay bir kararında,

“...çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunda on sekiz yaşını bitirmeyen çocuğun annesi ile babasının çocuk üzerinde sahip oldukları velayet haklarının koruma altına alınması nedeniyle atılı suçun mağdurunun anne ile baba olması ve anneye gerekçeli kararın tebliğ edilmesine rağmen hükmü temyiz etmemesi...”

şeklinde belirterek suçun mağdurunu anne ve baba olarak göstermiştir¹⁰¹. Bir başka kararında ise;

“suç tarihinde 18 yaşını doldurmamış olan mağdurun yanında olduğunu yasal temsilci veya yetkili makamlara haber vermeyen ve mağdurun yasal temsilcisi olan katılanın şikâyetçi olması ile kolluk aracılığıyla yapılan görüşmelere rağmen yetkili makamlara mağduru teslim etmeyerek atılı çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçunu işlediği, kolluk aşamasında ve Cumhuriyet savcısı huzurunda alınan beyanında mağdurun 18 yaşını doldurmadığını bildiği halde ilgili makamları haberdar etmediği, katılanın şikâyetçi olduğunu bildiği halde mağduru teslim etmediğinin anlaşıldığı”

¹⁰⁰ Kübra Çakmaz, Çocuk Hakları Kapsamında Çocuğun Kaçırılması ve Alıkonulması Suçu (TCK m. 234), Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2023, s.49.

¹⁰¹ Yargıtay 8. CD, 2024/26429 Esas, 2025/1526 Karar sayılı ve 26.02.2025 tarihli kararı, www.uyap.gov.tr, E.T. 26.02.2025.

şeklinde suçun mağdurunu çocuk olarak göstermiştir¹⁰². Dolayısıyla bazı kararlarda bu suçun mağduru velayet yetkisi elinde olan kişi olarak kabul edilirken, bazı kararlarda ise kaçırılan veya alıkonulan çocuk mağdur olarak değerlendirilmiştir. Ancak hem çocuğun hem de velayet yetkisi elinde olan kişinin bu suçun mağduru olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kaldı ki yaşı küçük bir çocuğun kaçırılma veya alıkonulması karşısında fiziksel veya psikolojik olarak failin eylemlerinden etkilenmemesi ve bu şekilde mağdur sıfatı verilmemesi hayatın olağan akışına aykırı olur. Bu halde CMK'ya göre belirtilen suçtan zarar gören kişi, velayet yetkisi elinde olan kişi olduğu kadar suçun konusu olan çocuktur.

Aile içinde çocukların karşı karşıya kaldıkları bir başka suç tipi ise eziyet suçudur. Eziyet suçu, TCK m. 96 ile düzenlenmiştir. Bu suçun çocuklara yönelik işlenmesi hali de cezayı artıran nitelikli hal olarak öngörülmüştür. TCK m. 96/2-a hükmüne göre, “fiillerin; çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur”, TCK m. 96/2-b hükmüne göre de, “üstsoy veya altsoy, babalık veya analığa ya da eşe veya boşandığı eşe karşı işlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur” şeklinde ceza belirlenmiş ve kasten yaralama, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma gibi suçlarda olduğu gibi bu suçta da mağdurun aile içindeki bir çocuk veya 18 yaşın altındaki çocuk olması hali cezada ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir.

1.2.3.2. Sözlü Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar

Bu suçların fiziksel şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlardan farkı iz veya emare bırakmamasıdır. Bu eylemler suçun mağdurunu psikolojik hasara uğratar¹⁰³. Fail tarafından işlenmesi için herhangi bir koşul, ortam veya araç gerekmediği için kolaylıkla mağduru hedef alabilen ve çok sayıda hareketle işlenebilen suçlardır. Amaç mağdurun duygularının istismar edilmesidir¹⁰⁴. Bu açıdan aile içinde işlenen ve çerçevesi en geniş olan suçlardır¹⁰⁵. Şiddet uygulayanın aşağılama, eleştirme gibi davranışları bazen suç

¹⁰² Yargıtay 8. CD, 2024/22198 Esas, 2025/ 378 Karar sayılı ve 14.01.2025 tarihli kararı, www.uyap.gov.tr, E.T. 26.02.2025.

¹⁰³ Mavili, *Kadının ve Çocuğun Aile İçi Şiddetten Korunması*, s. 21.

¹⁰⁴ Polat, *Şiddet*, s. 19.

¹⁰⁵ Pancaroğlu, s. 144.

oluşturmayan eylemler olarak ortaya çıksa da bunlar da şiddete vücut verir¹⁰⁶. Zamanla sözlü şiddet eylemleri, fiziksel şiddet eylemlerine evrilir¹⁰⁷. Aşağıda TCK kapsamında düzenlenen ve sözlü şiddet eylemleriyle ortaya çıkan suçlar incelenecektir.

Sözlü şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçlara ilk olarak hakaret suçu örnek verilebilir. Hakaret suçu, TCK m. 125 ile düzenlenmiştir. Bu suçun mağduru ile faili her gerçek kişi olabilir. Her ne kadar bu suçun çocuklara yönelik işlenmesi Kanun'da nitelikli bir hal olarak öngörülmemişse de bu suç esasında aile içinde çocukların en çok karşılaştığı suçlardan biridir. Çocuk, aile içinde, aşağılanma, fiziksel özellikleriyle alay edilme, hakaret içerikli hitaplar, sövme ya da onur kırıcı etiketlemeler gibi rencide edici tutumlara maruz bırakılabilmektedir. Bu şiddet türü genelde baskı altına alma, korkutma amacıyla gerçekleşir¹⁰⁸.

Bir diğer sözlü eylemlerle işlenen suç ise tehdit suçudur. Bu suç, kanun koyucu tarafından TCK 106 hükmü ile düzenlenmiştir. Mezkûr hüküm şu şekildedir;

“(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(2) Tehdidin;

a) Silahla,

b) Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,

c) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

d) Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak, işlenmesi halinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.”

¹⁰⁶ Bölükbaşı, s. 51.

¹⁰⁷ Polat, *Klinik Adli Tıp*, s. 146.

¹⁰⁸ Kasım Tatlılıoğlu, İsmail Küçükköse, Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 13, 2015, s. 197.

Kanun koyucunun düzenlemesine göre tehdit suçunun mağduru herkes olabilir. Bu suç açısından yalnızca kadın mağdurlara yönelik işlenmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Çocuk mağdurlara yönelik ayrıca bir nitelikli hal öngörülmemiştir. Ancak tehdit suçu da uygulamada aile içinde kadın ve çocukların en çok maruz kaldıkları suçlardan biridir. Bir diğer suç tipi ise şantaj suçudur. Bu suç TCK m. 107 ile düzenlenmiştir. Bu hükme göre, failin eylemi;

“hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlaması; kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulması”

şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu başlık altında belirtilen diğer suç tipleri gibi bu suç tipinde de failin amacı, mağduru baskı altına alarak mağdurun iradesini ortadan kaldırmaktır. Bu suçun çocuğa karşı işlenmesi halinde, henüz gelişimini tamamlamamış mağdur yaşının küçük olması nedeniyle failin tehditlerine açık olur ve kendisini savunamaz. Bu durumda da mağdurun iradesi ortadan kaldırılarak kişilik hakları ihlal edilir.

Bir diğer suç tipi de kötü muamele suçudur. Kötü muamele suçu, kanun koyucu tarafından TCK m. 232 ile “Aile Düzenine Karşı Suçlar” başlığı altında hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre;

“Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İdaresi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.”

Bu suç düzenlemesiyle aynı konutta birlikte yaşayan bireyler fiziksel ve duygusal şiddet eylemlerine karşı korunmuştur. Bu suç hem fail hem de mağdur açısından özellikler taşıdığı için özgü suçtur¹⁰⁹. Kanunda ayrıca kan veya kayın hısımlığı belirtmediği için aynı çatı altında yaşayan herkes bu suçun faili veya mağduru olabilecektir¹¹⁰. Nitekim çocuklar, söz konusu suçun ilk muhataplarıdır. Özellikle TCK m. 232/2 hükmünde belirtildiği gibi, ebeveynlerin çocuk üzerinde var olan yetiştirme, eğitme, büyütme

¹⁰⁹ Çavuş, s.70.

¹¹⁰ Artuç, s. 1164.

görevlerinin yerine getirilmesi sırasında sınır aşılabılır. Şiddet uygulayan, burada çocuğu disiplin altına alma ve çocuğun yanlış düşündüğü veya yaptığı davranışından vazgeçirme amacıyla hareket etmekte olduğu savunmasına sığınabilir¹¹¹. Ancak ebeveynler bu sırada sınırı aşmamalı, çocuğu duygusal veya fiziksel anlamda örselememeli ve şiddet eylemleri sergilememelidir¹¹². Ebeveyn veya çocuğun idaresi altında bulunduğu kişinin bu yetkisini kötüye kullanarak artık çocuğun fiziksel ve duygusal bütünlüğüne zarar verme kastı ortaya çıkarsa kötü muamele suçuna vücut verir¹¹³. Kötü muamele suçu bu aşamada kasten yaralama suçunun unsurlarıyla vücut bulabilir. Ancak kötü muamele suçu geniş kapsamlı bir suç türüdür¹¹⁴. Failin eylemi kasten yaralama suçunun yanı sıra kötü muamele suçunun da unsurlarını taşıyorsa, bu aşamada her iki suçun normatif sınırlarını belirlemek gerekmektedir. Öncelikle eylem mağdur üzerinde, basit tıbbi müdahale ile giderilecek seviyeden fazla etki bıraktıysa, örneğin mağdurun vücudunda kırık meydana gelmesi gibi daha nitelikli bir yaralama oluşturmuşsa artık eylem kasten yaralama suçu kapsamında değerlendirilmelidir. Ayrıca kasten yaralama suçu herkese karşı işlenebilir ancak kötü muamele suçunun mağduru, fail ile aynı evde birlikte yaşayan kişilerdir¹¹⁵. Failin bu kişilere yönelik bizzat kötü davranma ve bu şekilde süregelen bir kastı olması gerekmektedir. Yargıtay 4. CD, 2021/25350 Esas, 2024/2845 Karar ve 06.03.2024 tarihli kararı ile;

“5237 sayılı Kanun'un 232'nci maddesinde düzenlenen kötü muamele suçunun oluşması için mağdura yönelik fiillerin süreklilik arz etmesi ve Kanun'da düzenlenen yaralama, tehdit, hakaret gibi fiillerden farklılaşmasının gerektiği, her türlü kötü muamelenin bu suçun oluşmasını olanaklı kılmayacağı, yarı aç veya susuz bırakma, uyku uyutmama, çıplak gezdirme, sürekli alay etme, zor koşullarda çalışmaya mecbur bırakma gibi eylemlerin bu suça örnek olabileceği göz önüne alınmalıdır. Somut olayda, kötü muamele suçunun unsurlarının ne şekilde oluştuğu açıklanmadan... yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiş...”

şeklinde belirtmek suretiyle kötü muamele suçunun ne şekilde oluşacağı ve aile içi şiddet neticesinde ortaya çıkan diğer suçlardan farkı açıklanmıştır.

¹¹¹ Yetim, s. 30; Gemalmaz, s. 2310.

¹¹² Özdemir, Ruhi, s. 29.

¹¹³ Çavuş, s. 53.

¹¹⁴ Gemalmaz, s. 2394.

¹¹⁵ Çavuş, s. 54.

TCK madde 84 ile hüküm altına alınmış intihara yönlendirme suçu da sözlü şiddet şeklinde ortaya çıkan suçlar kapsamında değerlendirilebilir. Bu suç mağduru, intihara azmettirme, teşvik etme, tehdit ile intihara mecbur etme gibi hareketlerle gerçekleşir¹¹⁶. Failin mağdura yönelik fiziksel şiddeti veya sözlü ve psikolojik baskı şeklinde ortaya çıkan yönlendirmeleri bu kapsamda değerlendirilir¹¹⁷. Bu yönüyle, intihara yönlendirme suçu seçimlik hareketli bir suçtur¹¹⁸. Bu suç türü, özellikle kadın ve çocuklar açısından namus kavramı çerçevesinde ortaya çıkabilmektedir¹¹⁹. Cinsel şiddet kapsamında ortaya çıkan suçların mağduru olan kadın veya çocuklar aile bireyleri tarafından kınanmakta ve hatta eylemin sorumlusu gibi görülmektedir. Çocuk mağdurlar yaşları, gelişim düzeyleri ve duygusal olgunluk seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda, özellikle aile içi baskı, dışlama, suçlama gibi söz ve tutumlardan daha kolay etkilenmektedirler¹²⁰. Namus saikiyle uygulanan baskılar, çocuk mağdurun korkmasına, çaresizlik hissinin artmasına, psikolojik anlamda örselenmesine ve intihar düşüncesine yönelmesine neden olabilmektedir¹²¹. Türkiye’de namus saikiyle hareket edilerek çocuk mağdurların intihara yönlendirildiğine ilişkin vakaların yaşandığı ve bunun da yargı kararlarına yansıdığı görülmektedir¹²². Kanun koyucu bu nedenle TCK m. 84/4¹²³ kapsamında, “işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan” demek suretiyle çocukların intihara yönlendirilmesi durumunu nitelikli hal olarak düzenlemiştir. Bu düzenleme

¹¹⁶ Artuç, s. 446.

¹¹⁷ Sercan Tokdemir, Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen İntihara Yönlendirme Suçunun Tipikliği Kapsamında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Bazı Öneriler, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 12 (1), 2025, s. 321.

¹¹⁸ Utku Şahin, İntihara Yönlendirme Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2024, s. 168.

¹¹⁹ Sercan Tokdemir, Honor Crimes in Turkey: Rethinking Honour Killings and Reconstructing the Community Using Restorative Justice System, Law&Justic Review, C. 4, S. 2, 2013, s. 260.

¹²⁰ Şahin, s. 293.

¹²¹ Tokdemir, Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen İntihara Yönlendirme Suçunun Tipikliği Kapsamında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Bazı Öneriler, s.353.

¹²² Yargıtay, 1. CD, 2022/6442 Esas, 2320/7184 Karar, 27.11.2023 tarihli kararı; “...Sanık A. ’nın, mağdurun babası, sanık B’nin mağdurun halası ve C. ’nin ise amcası oldukları, sanıkların mağdurun birlikte olduğu kişiyle cinsel ilişkide bulunduğunu öğrenmeleri üzerine önce darp ettikleri, sanıkların “...artık bunun ölmesi lazım yoksa bu namus temizlenmez” diyerek kendisine ölmesi konusunda baskı yaptıkları, sonrasında sanıkların fare zehiri aldıkları ve darp ederek zorla fare zehiri içirmeye çalıştıkları, mağdurun baskı altında ve ölmesi gerektiğini düşünerek bu zehri içmeye başladığı, bu esnada mağdurun amcası ve yengesi tanıkların kapıyı kırıp içeri girerek kalan zehiri içmesine engel oldukları, mağdura süt içirdikleri olayda sanıklar hakkında mağdura yönelik cebir veya tehdit kullanmak suretiyle intihara yönlendirme sonucu nitelikli kasten öldürmeye teşebbüs suçlarından uygulamalar yapıldığı...”, www.uyap.gov.tr, E.T. 22.06.2025.

¹²³ TCK m. 84/4; “İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.”

kapsamında, fail artık kasten öldürme suçundan yargılanacak ve failin cezası TCK m. 81 ve m. 82 hükümlerine göre belirlenecektir. Böylelikle fail, intihara yönlendirme suçunun cezasından daha ağır nitelikte bir yaptırım ile karşılaşmaktadır. Bu yaklaşım, çocukların korunması ve yaşam hakkına yönelik dolaylı saldırıların önlenmesi açısından önemlidir.

1.2.3.3. Cinsel Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar

Bu suçlar TCK'nın "Kişilere Karşı Suçlar" bölümünde "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir. Cinsel suçlar, hem fiziksel hareketle hem de sözlü olarak işlenebilir¹²⁴. Türk Ceza Kanunu ile belirlenen cinsel suçlar; "cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz" suçlarıdır. Bu suçlardan çocukların cinsel istismarı ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarının mağdurları bizzat çocuklardır, cinsel taciz suçu ise yetişkinlere karşı işlenebildiği gibi çocuklara karşı da işlenebilir. Cinsel şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçları aile içinde işlenmesi halinde her olayın yargı aşamasına yansımadağı ve büyük bir oranda fiilin gizli kaldığı da bilinen bir gerçektir¹²⁵. Her ne kadar, aile içinde yaşanan fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet eylemleri mağdurlar tarafından daha sık şikâyetle konu edilse de, cinsel şiddet eylemleri, cinsel konuların mahrem ve ayıp sayılması algısından dolayı bizzat mağdur tarafından saklanabilmektedir¹²⁶.

Cinsel şiddet şeklinde ortaya çıkan suç tiplerine çocukların cinsel istismarı suçu örnek verilebilir. Çocukların cinsel istismarı suçu, kanun koyucunun TCK m. 103 hükmü ile belirlediğı suç türüdür. Rıza veya başka bir koşul sorgulanmaksızın icra edilen herhangi bir cinsel davranış şayet on beş yaşını tamamlamamış veya algılama yeteneğı gelişmemiş çocuklara yönelik gerçekleştirilirse, failin eylemi bu suçun yasal unsurlarını oluşturur. Bunun yanında, on beş yaşını tamamlamış ancak on sekiz yaşını bitirmemiş çocuklar açısından da rıza dışı, güç kullanılarak veya iradesi etkilenecek başka bir nedenle gerçekleştirilen cinsel davranışlar bu suç kapsamına girmektedir. Dolayısıyla bu suçun mağduru yalnızca 18 yaşından küçük çocuklardır. Faili ise herkes olabileceğı gibi yine çocuklar da olabilir¹²⁷. Yalnızca Kanun m. 103/3 hükmünde fail açısından nitelikli hal öngörmüştür. TCK m. 103/3 hükmüne göre;

¹²⁴ Bölükbaşı, s. 52.

¹²⁵ Karınca, s.34

¹²⁶ Gemalmaz, s. 2042.

¹²⁷ Aydın, s. 48.

“Suçun;

- a) Birden fazla kişi tarafından birlikte,
- b) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
- c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından,
- d) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,
- e) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

şeklinde belirtilmesi suretiyle, kanun koyucu failin özelliklerini cezada artırım sebebi olarak öngörmüştür. Dolayısıyla aile içi kavramında kayın hısımları da dahil edilerek geniş bir çerçeve belirlenmiştir. Yine her ne kadar erkekler de bu suçun mağduru olabilirse de ataerkil toplumlarda bu suçun genel mağduru kız çocukları olmaktadır¹²⁸. Ülkemizde çocukların cinsel istismarının farklı bir versiyonu da çocuk yaşta evlendirilen kız çocukları yani çocuk gelinlerdir¹²⁹.

Çocuklara yönelik işlenen cinsel suçlardan bir diğeri ise, reşit olmayanla cinsel ilişki suçudur. Bu suç, TCK m. 104 hükmü ile düzenlenmiştir. TCK m. 104/2 ve 104/3 fıkra hükümlerinde ise bu suçun, aile içindeki bireylere işlenmesi durumu kanun koyucu tarafından cezayı artırıcı nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu suçun mağduru 15 yaşını tamamlamış ancak 18 yaşını tamamlamamış çocuklardır. Şayet mağdurun yaşı, 15 yaşın altındaysa rızası hukuk sistemimizde geçerli sayılmadığından failin eylemi çocuğun cinsel istismarı suçunu oluşturur¹³⁰. Ayrıca bu suçun faili herkes olabilir. Ancak yine de bu suç diğer cinsel suçlar gibi genellikle erkekler tarafından kız çocuklarına yönelik işlenmektedir¹³¹. Ayrıca TCK m. 104/2 ve 104/3 hükmünde düzenlenen suçların gerçekleşmesi durumunda, TCK m. 104/1 hükmünden farklı olarak suçun takibi şikâyete bağlı değildir. Madde 104/2 ve 104/3 hükmü şu şekildedir;

“Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına

¹²⁸ Aycıl, s. 47.

¹²⁹ Özdemir, Ruhi, s. 35.

¹³⁰ Özdemir, Ruhi, s. 79.

¹³¹ Tatlılıoğlu, Küçükköse, s. 198.

hükmolunur. Suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın ikinci fıkra göre cezaya hükmolunur.”

Aralarında evlenme yasağı olan kişiler TMK m. 129 hükmünde belirtilmiştir. Dolayısıyla TMK m. 129 hükmünde sayılan kişilerden birisi tarafından yine bu madde hükmünde sayılan çocuklardan birine karşı cinsel ilişki gerçekleşirse suç oluşacaktır. Aynı şekilde üçüncü fıkra hükmünde de koruyucu aile olan kişilerin TCK m. 104/1’de sayılan kapsama giren çocuklara yönelik cinsel ilişki eylemleri bu suçu oluşturacaktır. Reşit olmayanla cinsel ilişki suçunun birinci fıkrası uzlaşma kapsamında iken, 19.12.2006 tarihinde uzlaşma kapsamına giren suçlar arasından çıkarılmıştır. Dolayısıyla bu suçun gerçekleşmesi halinde doğrudan kamu davası açılır¹³².

1.2.3.4. Ekonomik Şiddet Şeklinde Ortaya Çıkan Suçlar

Aile içinde, ekonomik şiddet niteliğindeki eylemleri kapsayan suç, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçudur. Bu kapsama giren eylemler TCK m. 233 hükmü ile düzenlenmiş olup, kanun koyucu yasal unsurlarını şu şekilde belirlemiştir;

- “(1) Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikâyet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- (2) Hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.
- (3) Velayet hakları kaldırılmış olsa da, itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Bu madde hükmünde fail de mağdur da aynı ailenin bireyleridir. Failin amacı ise mağdurun maddi anlamda zarara uğramasını sağlamaktır¹³³. Ekonomik şiddet eylemleri fiziksel ve cinsel şiddet eylemleri gibi fiziksel bir iz bırakmadığı için ispatlanması

¹³² Mehmet Taştan, Ceza ve Yargılama Mevzuatı, 1. Baskı, Dizgi Ofset, Konya, 2021, s. 85.

¹³³ Aycıl, s. 45.

zordur¹³⁴. Ancak failin mağdura karşı ekonomik şiddet eylemleri kapsamında maddi gücünü kötüye kullanması hali, mağdur lehine olarak 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki tedbir kararlarının uygulanmasına ve ayrıca eş olan taraflar açısından boşanma kararlarına gerekçe olmaktadır. Yine ceza hukuku açısından ise, failin maddi gücünü kötüye kullanması yönündeki eylemleri, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçu açısından değerlendirilmektedir¹³⁵.

TCK m. 233 hükmünün birinci fıkrasının mağdurları, failden bakım, destek ve eğitim alma hakkına sahip kişiler olup koşulların gerçekleşmesi halinde çocuklar da bu kapsama dahil olabilir. Üçüncü fıkra hükmünün mağdurları ise doğrudan çocuklardır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı maddi yükümlülüklerini yerine getirmesi noktasında önem arz eden bu hüküm açısından, AYM'ye iptal davası açılmıştır. Bu iptal davası kapsamında, kanun koyucunun failin yerine getirmesini beklediği yükümlülüklerin belirsiz ve öngörülebilir olmadığı iddia edilmiştir¹³⁶. AYM ise, söz konusu yükümlülüklerin TMK'ya göre belirlenmesi gerektiği gerekçesiyle iptal başvurusunu reddetmiştir¹³⁷.

1.3. Uluslararası Mevzuatta Aile İçi Şiddet ve Çocuk Mağdurlar Hakkındaki Düzenlemeler

Dünya tarihinde insan haklarının gelişimiyle birlikte kadın ve çocuk hakları alanlarında da gelişmeler yaşanmıştır¹³⁸. İnsan hakları yönünde olumlu veya olumsuz her etken kadın ve çocuk haklarını da etkilemiştir, ancak yine de sürece bakıldığında bu yönde gelişmeler insan hakları açısından öngörülen ilerlemelere göre daha sonraki zamanlarda olmuştur¹³⁹. Ancak dünya genelinde, yapılan tüm çalışmalara rağmen şiddet azalmadığı gibi gün geçtikçe artmaktadır¹⁴⁰.

¹³⁴ Polat, *Şiddet*, s. 33.

¹³⁵ Karınca, s. 8.

¹³⁶ Anayasa Mahkemesi, 2011/129 Esas, 2012/81 Karar, 24.05.2012 tarihli kararı, www.uyap.gov.tr, E.T. 21.02.2025.

¹³⁷ Canberk Gümüş, *Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Çocuğun Anayasal Statüsü*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024, s.66.

¹³⁸ Snyder, s. 434.

¹³⁹ Çakmaz, s. 5.

¹⁴⁰ Lynne Segal, “Şiddetin Kurbanları: Toplumsal Cinsiyet Manzarasına Bakış”, *Günümüzde Şiddet*, Leo Panitch, Colin Leys (der.), Çeviren Umut Haskan, 1. Baskı, Yordam Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 120.

Kadına ve çocuğa şiddet ise geçmişten günümüze, yaygınlığı nedeniyle evrensel bir sorundur¹⁴¹. Bu açıdan devletlerin kadına ve çocuğa yönelik şiddete karşı önlemler almak, mağdur haklarını korumak, failleri cezalandırmak gibi konularda özen yükümlülüğü vardır¹⁴². Bu amaçla devlet, çocuk haklarını korumaya yönelik uluslararası antlaşmaları imzalamak, çocukların eğitim, sağlık gibi konularda hizmet almalarını sağlamak, bu yönde mevzuat hazırlamak hususunda üzerine düşeni yapmalıdır¹⁴³.

Çocuk ve kadın mağdurlar hakkında çok sayıda uluslararası bildiri, tavsiye kararı ve uluslararası belge bulunmaktadır¹⁴⁴. Çalışmanın bu kısmında en önemli olanlarına yer verilmiştir.

Çocuk haklarına dair uluslararası düzeydeki ilk gelişmeler Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin ilanıyla başlamıştır¹⁴⁵.

1.3.1. Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi

Milletler Cemiyeti tarafından 1923 yılında düzenlenerek kabul edilen metin, 1924 yılında ilan edilmiştir¹⁴⁶. 5 maddeden oluşan bildirge şu maddeleri içermektedir:

- “1. Çocuk bedensel ve ruhsal bakımdan doğal biçimde gelişmesine olanak sağlayacak koşullar içinde bulundurulmalıdır.
2. Acıkan çocuk beslenmeli, hasta çocuk tedavi edilmeli, fikren geri kalmış çocuk eğitilmeli, yoldan çıkmış çocuk yola getirilmeli, terk edilen çocuklar korunmalıdır.
3. Herhangi bir felaket anında öncelikle çocuğa yardım yapılmalıdır.
4. Çocuk hayatını kazanabilecek hale getirilmelidir ve her türlü istismara karşı korunmalıdır.
5. Çocuk yeteneklerini kardeşlerinin hizmetine adayacak bir ruh ve düşünce içinde yetiştirilmelidir.”

Söz konusu bildirge, İkinci Dünya Savaşı sonrası feshedilen Milletler Cemiyeti tarafından kabul edildiği için bağlayıcılığı bulunmamaktadır ve ihlaller ile ilgili olarak herhangi bir

¹⁴¹ Baysan, s. 30.

¹⁴² Baysan, s. 34.

¹⁴³ Çakmaz, s. 10.

¹⁴⁴ Aydın, s. 86.

¹⁴⁵ Hüseyin Bal, Suç Sosyolojisi, Sentez Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2016, s. 141.

¹⁴⁶ Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, <https://hukukbook.com/cocuk-haklari-beyannamesi/>, E. T. 11.03.2025.

yaptırım mekanizması yoktur.¹⁴⁷ Ancak bu bildirge uluslararası mevzuat açısından çocuk haklarına ilişkin ilk hukuki düzenleme olması açısından önemlidir¹⁴⁸.

1.3.2. Çocuk Hakları Sözleşmesi

Söz konusu sözleşme, 20.11.1959 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir¹⁴⁹. 54 maddeden oluşan sözleşmenin, 17, 29 ve 30. maddelerine¹⁵⁰ Türkiye Cumhuriyeti ihtirazi kayıt koymuştur ve 09.12.1994 yılında onaylamıştır¹⁵¹. ÇHS Türkiye Cumhuriyeti'nde kanun hükmündedir ve ulusal kanunlar ile çeliştiği yerde üstünlüğü vardır¹⁵². Sözleşmenin denetim organı, BM Çocuk Hakları Komitesi'dir.

¹⁴⁷ Sevil Lale Kurt, Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, S. 36, 2016, s. 104.

¹⁴⁸ Çakmaz, s. 11.

¹⁴⁹ BM Çocuk Hakları Sözleşme Metni, <https://www.unicef.org/turkiye/cocuk-haklarina-dair-sozlesme>, E. T. 12.03.2025.

¹⁵⁰ Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, İhtirazi Kayıt Koyulan Maddeler: 17. madde: “*Taraf Devletler, kitle iletişim araçlarının önemini kabul ederek çocuğun; özellikle toplumsal, ruhsal ve ahlaki esenliği ile bedensel ve zihinsel sağlığını geliştirmeye yönelik çeşitli ulusal ve uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar. Bu amaçla Taraf Devletler:*

a) *Kitle iletişim araçlarını çocuk bakımından toplumsal ve kültürel yararı olan ve 29 uncu maddenin ruhuna uygun bilgi ve belgeyi yaymak için teşvik ederler;*
b) *Çeşitli kültürel, ulusal ve uluslararası kaynaklardan gelen bu türde bilgi ve belgelerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası işbirliğini teşvik ederler;*
c) *Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasını teşvik ederler;*
d) *Kitle iletişim araçlarını azınlık grubu veya bir yerli ahaliye mensup çocukların dil gereksinimlerine özel önem göstermeleri konusunda teşvik ederler;*
e) *13 ve 18 inci maddelerde yer alan kurallar göz önünde tutularak çocuğun esenliğine zarar verebilecek bilgi ve belgelere karşı korunması için uygun yönlendirici ilkeler geliştirilmesini teşvik ederler.”*
29. madde: “*1. Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler;*
a) *Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;*
b) *İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;*
c) *Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;*
d) *Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;*
e) *Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi,*

2. *Bu maddenin veya 28 inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.”*

30. madde: “*Soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların varolduğu Devletlerde, böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuk, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleri ile birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakılamaz.”*

¹⁵¹ Çakmaz, s. 14

¹⁵² Özdemir, Ruhi, s. 20.

BM ÇHS'nin en önemli sonucu, çocuğu söz hakkı olan bir birey olarak görmesidir¹⁵³. Bu sözleşme ile çocuk yalnızca birey olarak ele alınmakla kalmamış yetişkinlerle aynı konumda bir birey olarak kabul edilmiştir¹⁵⁴. Bu sözleşme metni ile çocuklara özetle; yaşama ve gelişme hakkı, medeni, siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik haklar, çocuğun üstün yararının gözetilmesi, katılma ve söz hakkı, çocuğun anne baba tarafından yetiştirilme hakkı ve keyfi ayrılmalara karşı korunma hakkı, eğitim ve sağlık hakkı, oyun ve dinlenme hakkı ile her türlü istismar, ihmal, ekonomik sömürü ve cinsel istismara karşı korunma hakkı gibi temel haklar tanınmaktadır. Bazı sözleşme hükümleri yalnızca çocuk haklarını değil, sözleşme kapsamında çocuklara yönelik öngörülen haklara ilişkin devletin yerine getirmesi gereken ilkeleri içerir¹⁵⁵. Sözleşme ile çocuğun yüksek yararı konusu da mevzuata girmiş ve devletlere bu konuda yükümlülükler getirilmiştir. Sözleşmenin en çok vurgu yaptığı konu “çocuğun yüksek yararı” kavramıdır¹⁵⁶. Türk hukukunda çocuğun yüksek yararına ilişkin bir tanım yapılmamışsa da mevcut mevzuat ve düzenlemeler kapsamında hâkim, takdir yetkisi ile çocuğun maddi ve manevi anlamda en lehine olan kararı vermelidir¹⁵⁷. Sözleşmenin 19. maddesi ile de çocuğun aile içi şiddetten korunmasına ilişkin hükümlere de yer verilmiştir¹⁵⁸. Madde 19 hükümleri şu şekildedir;

“(1) Bu Sözleşme’ye Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.

(2) Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.”

¹⁵³ Rona Serozan, Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul, 2005, s. 49.

¹⁵⁴ Serozan, s. 60.

¹⁵⁵ Özdemir, Ruhi, s. 21.

¹⁵⁶ Bal, s. 143.

¹⁵⁷ Özdemir, Ruhi, s. 25.

¹⁵⁸ BM Çocuk Hakları Sözleşme Metni, <https://www.unicef.org/turkiye/cocuk-haklarina-dair-sozlesme>, E. T. 12.03.2025.

Aynı şekilde ÇHS m. 32’de de çocukların ekonomik şiddete uğramasına ilişkin hükümlere m. 34’te ise cinsel şiddete uğramasına ilişkin hükümler yer verilmiştir. ÇHS m. 32;

“(1) Taraf Devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlâksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler.

(2) Taraf Devletler, bu maddenin uygulamaya konulmasını sağlamak için yasal, idari, toplumsal ve eğitsel her önlemi alırlar. Bu amaçlar ve öteki uluslararası belgelerin ilgili hükümleri göz önünde tutularak, Taraf Devletler özellikle şu önlemleri alırlar:

İşe kabul için bir ya da birden çok asgari yaş sınırı tesbit ederler;

Çalışmanın saat olarak süresi ve koşullarına ilişkin uygun düzenlemeleri yaparlar.

Bu maddenin etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka uygun yaptırımlar öngörürler.”

şeklindedir. ÇHS m. 34 ise;

“Taraf Devletler, çocuğu, her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesi verirler. Bu amaçla Taraf Devletler özellikle:

Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını;

Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurularak sömürülmesini;

Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini,

önlemek amacıyla ulusal düzeyde ve ikili ile çok taraflı ilişkilerde gerekli her türlü önlemi alırlar.”

Şeklinde düzenlenmiştir. Aynı şekilde m. 39 hükmü de çocuk mağdurun hakları açısından önemlidir. ÇHS m. 39 hükmü de;

“Taraf Devletler, her türlü ihmal, sömürü ya da suistimal, işkence ya da her türlü zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ya da ceza uygulaması ya da silahlı çatışma mağduru olan bir çocuğun, bedensel ve ruhsal bakımdan sağlığına yeniden kavuşması ve yeniden toplumla bütünleşebilmesini temin için uygun olan tüm önlemleri alırlar. Bu tür sağlığa kavuşturma ve toplumla bütünleştirme, çocuğun sağlığını, özgüvenini ve saygınlığını geliştirici bir ortamda gerçekleştirilir.”

şeklindedir. Bu madde hükümleri ile çocukların, aile içi şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddet eylemlerine karşı mağdur olması karşısında devletlere yükümlülükler

öngörülmüştür¹⁵⁹. Dolayısıyla bu sözleşme teknik olarak önce çocuğu korumayı amaçlamış¹⁶⁰, akabinde çocuğun fiziksel ve duygusal anlamda sağlıklı bir toplumda yaşamasını, birtakım hak ve özgürlüklere yetişkinler gibi sahip olmasını sağlamayı esas almıştır¹⁶¹.

1.3.3. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne Ek İhtiyari Protokoller

BM tarafından ÇHS kapsamında iki defa ek ihtiyari protokol yayımlanmıştır. Bunlar; “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği Ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol”¹⁶² ve “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol’dür”¹⁶³.

“Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği Ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokol” 09.05.2002 tarihinde 4755 Sayılı Kanun ile ülkemizde onaylanmıştır. Bu protokol, çocuğun ekonomik amaçlarla cinsel olarak sömürülmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Bilindiği üzere her ne kadar ülkemizde yaygın olmasa da dünya genelinde çocuklar fuhuş turizmi adı altında hem ekonomik hem de cinsel yönden sömürülmektedir¹⁶⁴. Sözleşme bu tür suçların mağduru olan çocukların fiziksel ve duygusal yönden tedavi edilmeleri için devlete birtakım yükümlülükler de öngörmektedir.

“Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol” ise 16.10.2003 tarihinde 4991 Sayılı Kanun ile ülkemizde onaylanmıştır. Bu protokol, devletlerin genellikle siyasi nedenlerle gerçekleştirmiş oldukları savaş veya silahlı çatışma hareketlerinde çocukların hedef alınmamasını öngörür. Şayet çocuklar bir şekilde bu mağduriyeti yaşamış ve bu eylemlere şahit olmuşlarsa da, devlet bu çocukların maddi ve manevi olarak iyileştirilmesinden

¹⁵⁹ Pancaroğlu, s. 70.

¹⁶⁰ Ayan, s. 236.

¹⁶¹ Ayan, s. 237.

¹⁶² Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Kanun No: 4755, Kabul Tarihi: 09.05.2002, Resmi Gazete Sayısı: 24755, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc086/kanuntbmmc086/kanuntbmmc08604755.pdf, E. T. 15.03.2025.

¹⁶³ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun, Kanun No: 4991, Kabul Tarihi: 16.10.2003, Resmi Gazete Sayısı: 25266, https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc088/kanuntbmmc088/kanuntbmmc08804991.pdf, E. T. 15.03.2025.

¹⁶⁴ Özdemir, Ruhi, s. 35.

sorumludur. Aynı şekilde protokole göre, çocukların 18 yaşına gelmeden bu tür askeri organizasyonlara katılmamaları gerekmektedir.

1.3.4. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

CEDAW şeklinde İngilizce kısaltması ile tabir edilen sözleşmenin Türkçe adı “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi”dir.¹⁶⁵ CEDAW Sözleşmesi¹⁶⁶, 18.12.1979 tarihinde yapılan toplantı ile BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Sözleşmenin bu zamana kadar yayımlanan diğer uluslararası belgelerden farkı, taraf devletlere yükümlülükler getirip bu yönüyle bağlayıcılık hususunu ihtiva etmesinden dolayıdır¹⁶⁷. Bu hususun denetlenmesi için de CEDAW Komitesi kurulmuştur. Taraf devletler 4 yılda bir hazırlamış oldukları raporu bu komiteye sunarlar¹⁶⁸. Komite ise sunulan raporları inceledikten sonra tavsiye kararları sunar¹⁶⁹.

CEDAW Sözleşmesi her ne kadar kadınlara yönelik bir sözleşme gibi görülse de, sözleşme metni kız çocuklara yönelik hükümler de içermektedir. Kız çocuklarının hem yaşları itibarıyla hem de cinsiyetleri itibarıyla kadın yetişkinlerden daha da dezavantajlı bir konumda oldukları aşîkârdır. Kız çocuklarının ileride bir ebeveyn olacağı düşünüldüğünde, şiddet olgusuyla büyümesi halinde kendisi de yetişkin olduğunda, eş şiddetine maruz kaldığında bunu da kabullenecektir. Yine aynı şekilde şiddetin öğrenilen bir olgu olduğu göz önüne alındığında, mağdur kız çocuğunun kendisinin de şiddet uygulayan bir ebeveyn dönüşmesi ihtimali söz konusu olacaktır. Bu şekilde mağdur kız çocuğu yetişkinliğiyle birlikte bir şiddet döngüsüne girecek ve bu döngünün önlem alınmaz veya müdahale edilmezse kırılması da mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla, bu yönüyle sözleşmenin kız çocuklarına yönelik hükümler içermesi ve bu yönde taraf devletlere yükümlülükler öngörmesi önemlidir¹⁷⁰.

¹⁶⁵ CEDAW, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/18898.pdf>, E. T. 12.03.2025.

¹⁶⁶ Söz konusu sözleşme, Türkiye’deki yargı kararlarında (bkz. Anayasa Mahkemesi, Birinci Bölüm, 04.10.2023 tarihli, 2020/1327 Başvuru Numaralı Nuriye Ayhan Altınar Kararı) ve uygulamada “CEDAW Sözleşmesi” olarak anıldığından, bu çalışmada da sözleşme İngilizce kısaltması kullanılarak belirtilmiştir.

¹⁶⁷ Bölükbaşı, s. 69.

¹⁶⁸ Ayhan Döner, İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2003, s. 57.

¹⁶⁹ Feride Acar, “CEDAW’dan İstanbul Sözleşmesi’ne: Kadınların İnsan Hakları Ve Kadınlara Karşı Şiddete İlişkin Uluslararası Standartların Evrimi”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet* Funda Kaya, Nadire Özdemir, Gülriz Uygur (der.), 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2014, s. 63.

¹⁷⁰ Söylemez, s. 5-6.

CEDAW Sözleşmesi, kadınların cinsiyetlerinden kaynaklanan her türlü ayrımcılığın kaldırılmasını amaçlar¹⁷¹. Bu konuda temel hükümleri belirtmiş olup bunlar yönünde taraf devletlere önlemler alması yükümlülüklerini getirmiştir¹⁷². Taraf devletler, kadın yönelik şiddetin meşru algılanması şeklindeki toplumsal cinsiyet anlayışını değiştirme yönünde pozitif adımlar atmalıdır. Sözleşme kadına ve çocuğa yönelik şiddete ilişkin bir hüküm belirtmemiştir, çünkü amaç öncelikle cinsiyet eşitliğini sağlamaktır. Bu kapsayıcı çerçevesi nedeniyle zaten yargı kararlarında da Sözleşme’ye atıf yapılmaktadır¹⁷³. Bu yönüyle Sözleşme kapsamında, devlet, şiddet eylemlerine karşı kadınları ve çocukları korumalıdır¹⁷⁴.

1.3.5. İstanbul Sözleşmesi

İstanbul Sözleşmesi, diğer adıyla, “Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Sözleşmesi”, 11.05.2011 tarihinde BM Genel Kurulu’nda kabul edilmiş ve İstanbul şehrinde imzaya açılmıştır. Sözleşmeyi ilk olarak imzalayan ve meclisinde onaylayan ülke Türkiye’dir¹⁷⁵. İstanbul Sözleşmesi toplam 46 ülke tarafından imzalanmıştır, toplam 32 ülke ise Sözleşmeyi meclisinde onaylamıştır. Sözleşme AİHM içtihatları ve uluslararası mevzuat göz önünde bulundurularak hazırlanmış olup denetim mekanizmaları öngördüğünden bağlayıcılığı söz konusudur¹⁷⁶. Sözleşme kadına karşı şiddeti konu edinmiştir, ancak sözleşme hükümlerinin “ev içi şiddet mağdurları açısından da” uygulanması yönündeki madde ile aile içi şiddet mağduru

¹⁷¹ Bozkurt Şener, s. 37.

¹⁷² Öpöz, s. 13.

¹⁷³ Anayasa Mahkemesi, Birinci Bölüm, 04.10.2023 tarihli, 2020/1327 Başvuru Numaralı Nuriye Ayhan Altınar Kararı; “...Bununla birlikte CEDAW’ın 1. maddesinde kadınlara karşı ayrımcılığın kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın kadın ile erkek arasındaki eşitliği engelleyen ve cinsiyete bağlı olarak yapılan her türlü ayırım olarak kabul edildiği görülmüştür. CEDAW’ın 2. maddesinde ise taraf devletlerin herhangi bir kişi veya kuruluşun kadınlara karşı gerçekleştirdiği her türlü ayrımcılığı önleme şeklinde pozitif yükümlülüklerinin bulunduğu ifade edilmiştir (bkz. § 20). Bunun yanında CEDAW bünyesinde ihdas edilen Komite de tavsiye kararında kadına yönelik, cinsiyete dayalı şiddet kategorisine özel kişi tarafından uygulanan şiddet ve aile içi şiddetin de dâhil olduğunu ifade etmiştir. Komite başka bir tavsiye kararında da kadına yönelik şiddetin nerede meydana geldiğine bakılmaksızın fiziksel, ruhsal ya da cinsel açıdan kadına zarar vermeye yönelik tehditler ile aile içinde veya kişiler arası ilişkilerde yaşanan şiddeti içerdiğini ve taraf devletlerin bu şiddeti önlemek hususunda özen yükümlülüğü olduğunu belirtmiştir...”, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/1327, E.T. 27.02.2025>.

¹⁷⁴ Bölükbaşı, s. 69.

¹⁷⁵ Ezgi Ergüneş Duran, İstanbul Sözleşmesi’nin İç Hukuk Bakımından İncelenmesi Ve Sözleşme’nin Uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü, Uzmanlık Tezi, Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2014, s.30.

¹⁷⁶ Öpöz, s. 18.

olan herkesin kapsama alındığını söylenebilir. Dolayısıyla söz konusu sözleşme, korunması gereken mağdurlar açısından yaş, cinsiyet veya ırk gibi herhangi bir kriter gözetmemektedir¹⁷⁷. Sözleşme kapsamında, aile içi şiddet nedeniyle ortaya çıkan suçlarının işlenmesi halinin ceza yasalarında nitelikli hal olarak düzenlenmesi gerektiği öngörülmüştür¹⁷⁸.

İstanbul Sözleşmesi’ni imzalayan taraf devletler, sözleşmede belirtilen ilkeler ışığında üzerine düşen yükümlülükleri yerine getirmelidir. Bu çerçevede devletler idari mekanizmalar kurmalıdır. Bunun takibi için izleme görevi yürüten GREVIO (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence; Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu) isimli bir komite oluşturulmuştur¹⁷⁹. Söz konusu komite, 15.10.2018 tarihinde, Türkiye hakkında bir rapor yayımlamıştır¹⁸⁰. Bu rapora göre, Türkiye’de kadına yönelik şiddete karşı atılan adımların olumlu karşılandığı ancak, politikaların yeterli olmadığı belirtilmiştir. 13.11.2018 tarihinde ise, söz konusu rapora yönelik “Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü” tarafından “Türkiye’nin nihai görüşleri” yayımlanmıştır¹⁸¹. Bu metin ile, Grevio değerlendirmesinde belirtilen hususlar hakkında Türkiye’de yapılmış ve yapılmakta olan çalışmalar belirtilmiştir.

Ülkemizde, şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması noktasında ulusal mevzuat ile hali hazırda imzalanmış uluslararası sözleşmelerin yeterli olduğu, ayrıca Sözleşme hükümlerinin Türk toplumsal yapısına ve aile kültürüne zarar verdiği yönündeki gerekçelerle İstanbul Sözleşmesi eleştirilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye, 20.03.2021 tarihinde ise Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile İstanbul

¹⁷⁷ Ergüneş Duran, s. 33.

¹⁷⁸ Berrin Akbulut, “İstanbul Sözleşmesi Çerçevesinde Aile İçi Şiddet: Türk Ceza Hukuku Açısından Bir Değerlendirme”, *Aile Kurumuna Farklı Bakışlar*, Özlem Altunsu Sönmez, Gamze Aksan (der.), 1. Baskı, Çizgi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 183.

¹⁷⁹ Daha fazla bilgi için bkz. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/159-kadnlara-yonelik-siddet-ve-ev-ici-siddete-kars-eylem-uzman-grubu/#:~:text=GREVIO%20k%C4%B1saltmas%C4%B1yla%20bilinen%20ve%20ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z,Devletlerin%20temsilcilerinden%20olu%C5%9Fan%20siyasi%20yap%C4%B1,E.T.16.04.2025>.

¹⁸⁰ Rapor metni için bkz. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-rapor-turkce.pdf>, E.T. 16.04.2025.

¹⁸¹ Metin için bkz. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/media/uploads/2018/11/13/grevio-raporuna-iliskin-turkiye-yanitlari.pdf>, E.T. 16.04.2025.

Sözleşmesi'nin 80. maddesi gereğince tanınan yetki kapsamında sözleşmeden çekilmiştir¹⁸².

1.3.6. Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi

Söz konusu sözleşme, Avrupa Konseyi'nde yapılan toplantı ile 25.01.1996 tarihinde kabul edilmiştir¹⁸³. Türkiye ise 09.06.1999 tarihinde imzalamıştır. Sözleşmenin amacı özetle, adli süreçlerde çocukların haklarını korumaktır. 26 maddelik sözleşme ile çocuk mağdurlar lehine, davalarda görüşünü ifade etme hakkı, yardım almayı isteme, yargılama sürecinde kendisine özel bir temsilci atanmasını isteme hakkı gibi haklar belirlenmiştir. Bu sözleşme hukuk mahkemesi kapsamına giren davalar ile ilgilidir, ancak ceza hukuku kapsamına giren davalarda da yorum yoluyla uygulanabilir. Sözleşme ile, çocuğun üstün yararı çerçevesinde, adli süreçler de çocuğun görüşünün alınması ve çocuğun kararlarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Yargıtay kararlarında da bu hususa riayet etmeyen mahkeme kararlarının bozulduğuna hükmedildiği görülmektedir¹⁸⁴.

Bu sözleşme ülkemizde şu beyan ile imzalanmıştır¹⁸⁵;

“Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşme'nin 1. Maddesinin 4. Paragrafı uyarınca, Sözleşme'nin adli bir makam önünde aşağıdaki kategori aile hukuku davalarında uygulanacağını beyan eder.

1. Boşanma davaları,
2. Ayrılık davaları,

¹⁸² 3718 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı, <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>, E.T. 16.04.2025.

¹⁸³ Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, <https://rm.coe.int/cocuk-haklar-n-n-kullan-lmas-na-ilisk-in-avrupa-sozlesmesi/1680a40f34>, E. T. 11.02.2025.

¹⁸⁴ Yargıtay 2. HD, 2024/304 Esas, 2025/3611 Karar, 14.04.2025 tarihli kararı; “...*Velâyet düzenlemesi yapılırken; gözönünde tutulması gereken temel ilke, çocuğun "Üstün yararı" (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 3; Çocuk Haklarının Kullanılmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesi m.1; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 339 uncu maddesinin birinci fıkrası, 343 üncü maddenin birinci fıkrası ve 346 ıncı maddenin birinci fıkrası; 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu 4 üncü maddesinin (b) bendi) dır. Çocuğun üstün yararını belirlerken; onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacının gözetilmesi gereklidir. Ana ve babanın yararları; boşanmadaki kusurları, ahlaki değer yargıları, sosyal konuları gibi durumları, çocuğun üstün yararını etkilemediği ölçüde gözönünde tutulur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 12 inci ve Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesinin 3 ve 6 ıncı maddeleri idrak çağındaki çocukların kendilerini ilgilendiren konularda görüşünün alınması ve görüşlerine gereken önemin verilmesini öngörmektedir. Çocukların üstün yararı gerektirdiği takdirde, görüşlerinin aksine karar verilmesi mümkündür...*”, www.uyap.gov.tr, E.T. 22.05.2025.

¹⁸⁵

Bkz;

https://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uamevzuat/cocukhaklarininkullanilmasinailiscoc.pdf, E. T. 11.02.2025.

3. Çocukların velayetine ilişkin davalar,
4. Ebeveynle çocuk arasında kişisel ilişki kurulması,
5. Babalığın mahkeme kararı ile kurulmasına ilişkin davalar.”

1.3.7. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Hakkında

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS), Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış olup 04.11.1950 tarihinde yapılan toplantı ile taraf devletlerce imzalanmıştır¹⁸⁶. Türkiye de bu konseyde bulunan üye ülke olarak söz konusu sözleşmeyi imzalamıştır.

Sözleşme’nin amacı, temel insan hak ve özgürlüklerini korumak ve ihlallere yönelik müracaat kurumu oluşturmaktır¹⁸⁷. Sözleşme kapsamında, başvurular yoluyla yargı organı niteliğinde yargılamalar yapan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) denetim mekanizması olarak öngörülmüştür¹⁸⁸. Temel hak ve özgürlükler sözleşme kapsamında güvence altına alınmış olup yapılan ek protokollerle de sözleşmenin yelpazesi genişletilmiştir.

Kadına veya çocuğa yönelik şiddet eylemlerine ilişkin, AİHS’nde doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca Sözleşme, şiddete uğrayan mağdurlar hakkında ayrı bir düzenleme içermemektedir¹⁸⁹. Ancak söz konusu eylemler, elbette ki yaşam hakkı, işkence yasağı gibi genel ilkeler kapsamında AİHM’de yapılan yargılamalarda ve içtihatlarda gözetilmektedir. Çünkü kadına ve çocuğa yönelik şiddet tüm dünya devletlerinin yadsınamaz bir problemidir ve geçmişten günümüze bir insanlık sorunu haline gelmiştir¹⁹⁰. Bu konuda en büyük örnek 2009 yılında ülkemiz hakkında verilmiş olan “Opuz vs Türkiye” kararıdır¹⁹¹. İlgili karar ile Mahkeme, Türkiye’nin mağdura yönelik Sözleşme ile güvence altına alınan yaşama hakkını, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağını ve ayrımcılık yasağını ihlal etmeme yönündeki taahhüdünü yerine getirmediğine ve hak ihlali yapıldığına dair karar vermiştir¹⁹². Bu ve benzeri kararlar ile

¹⁸⁶ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, https://www.anayasa.gov.tr/media/3542/aihs_tr.pdf, E. T. 11.02.2025.

¹⁸⁷ Döner, s. 82.

¹⁸⁸ Döner, s. 89.

¹⁸⁹ Kaplan, s. 120; Pancaroğlu, s. 71; Merve Akın, Aile İçi Şiddet, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, 2013, s. 40.

¹⁹⁰ Sibel Can, “Hukuk Perspektifinden Kadın Acil Destek Uygulaması (KADES)”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Önlenmesinde Kades Uygulaması*, Nargis Özgen (der.), TİAV, Ankara, 2023, s. 150.

¹⁹¹ Opuz vs Türkiye Kararı, <https://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-119583>, E.T. 11.02.2025.

¹⁹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Öpöz, s.16-17; Pancaroğlu s. 72-73.

AİHM, aile içi şiddet mağduru bireyler hakkında kararlar vermiş ve mağdurların haklarının AİHS gereğince, devlet müdahalesi ile korunması gerektiğine ve aksi durumda denetimin AİHM tarafından yapılacağını göstermiştir¹⁹³. Dolayısıyla her ne kadar mağdurlar hakkında açıkça sözleşmede düzenleme olmasa da sözleşmenin kapsayıcılığı ve mahkemenin denetim vasfı çocuk mağdur hakları açısından da önem taşımaktadır. Bu noktada Sözleşme, devletlere pozitif yönde yükümlülükler öngörmüş olup yalnızca mevzuat düzenlemelerini yeterli görmemiştir¹⁹⁴. Devlet, mevcut yasal düzenlemeleri etkili şekilde uygulamalı, mağduru korumalı ve şiddetin önlenmesi noktasında caydırıcı önlemler almalıdır.

1.4. Ulusal Mevzuatta Aile İçi Şiddet ve Çocuk Mağdurlar Hakkındaki Düzenlemeler

Ülkemizde çocuk haklarına ilişkin mevzuat çalışmaları, kurumsallaşmalar, sosyal sorumluluk çalışmaları gibi faaliyetler uluslararası çalışmalarla paralel gelişme süreci göstermiştir¹⁹⁵.

1.4.1. Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler

Çocuklar, öncelikle çekirdek veya geniş aile içinde, daha sonra da okulda veya sosyal hayatta şiddet olgusunun muhatabı olabilirler. Bu durum, çocuğun tanık veya mağdur olmasına yol açar. TCK, çocuk ve kadın mağdurlara ilişkin özel hükümler içermektedir¹⁹⁶. Bu yönüyle Kanun sistematigi kadınlara ve kız çocuklarına ayrımcılığı yasaklamakta, bu kişilere karşı işlenen suçlarda ise bazı durumlarda koşulsuz olarak, bazı durumlarda ise suçun aile içinde ebeveynler veya kardeşler tarafından işlenmesi halinde, cezayı artırıcı nitelikli hal hükümlerinin öngörüldüğü görülmektedir¹⁹⁷. Bazı suçlar da ise eylemin direk çocuğa yönelik işlenmesi hali suç olarak düzenlenmiştir. Örneğin, çocukların cinsel istismarı suçu¹⁹⁸. Bu suç, kanun koyucu tarafından cinsel saldırı suçunu

¹⁹³ Bölükbaşı, s. 36.

¹⁹⁴ Bozkurt Şener, s. 47.

¹⁹⁵ Ayan, s. 187.

¹⁹⁶ Tekin Babuç, s. 19.

¹⁹⁷ Söylemez, s. 98; Özdemir, Ruhi, s. 12; Karınca, s. 25.

¹⁹⁸ TCK madde 103; “(1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun

düzenleyen kanun maddesi içinde nitelikli hal kapsamında bir fıkra olarak ele alınmamış, müstakil bir kanun maddesi olarak düzenlenmiştir¹⁹⁹. Bu da TCK yapısında bazı suçlar açısından çocukların mağdur olması halinde öncelikli olarak çocukların devlet tarafından korunduğunu göstermektedir. TCK'ya göre, çocuğu kasten öldürmek (TCK m. 82/1-e), altsoya karşı kasten yaralama (TCK m. 86/3-a), beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı kasten yaralama (TCK m. 86/3-b), çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı eziyet suçu (TCK m. 96/2-a), çocukların cinsel istismarı suçu (TCK m. 103), reşit olmayanla cinsel ilişki suçu (TCK m. 104), çocuğa karşı cinsel taciz suçu (TCK m. 105/1), altsoya karşı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu (TCK m. 109/2-e), beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu (TCK m. 109/2-f), çocuğa karşı uyuşturucu veya uyarıcı m. imal ve ticareti suçu (TCK m. 188/3-2. cümle), çocuğa karşı ısrarlı takip suçu (TCK m. 123/A-2-a), çocuğun soy bağıını değiştirme suçu (TCK m. 231), kötü muamele suçu (TCK m. 232), aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçu (TCK m. 233),

failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz.

(3) Suçun;

a) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

b) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından,

d) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

e) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da (b) bendindeki çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvurulmuş cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suç sonucu mağdurun bütünsel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.”

¹⁹⁹ Ayan, s. 241.

çocuğun kaçıırılması ve alıkonulması suçu (TCK m. 234) çocuklara yönelik düzenlemeler içeren kanun hükümleridir²⁰⁰.

1.4.2. Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki Düzenlemeler

Şiddet, TCK kapsamında bir suça vücut verir hale geldikten sonra suçun soruşturma aşamasıyla birlikte artık ceza muhakemesi sisteminin konusu olur²⁰¹. Ceza muhakemesi hukuku, failin suçu işlenmesinin yargı sürecine yansımından, eylemin yaptırımı bağlanmasına kadar geçen süreçte uygulanan sistemi düzenler. Fail, bu sistemin muhatabı olduğu anda şüpheli sıfatını, yargılama aşamasında ise sanık sıfatını alır²⁰². CMK bunu düzenleyen temel kanundur²⁰³. Bu Kanun hükümlerine göre, soruşturma aşaması ile birlikte fail yakalanacak, suça ilişkin deliller toplanacak, gerekirse fail hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı kararlar verilecek ve akabinde yargılama süreci başlayacaktır²⁰⁴. Tüm bu aşamalar failin suç teşkil eden eyleminin karşılığında yaptırım uygulanmasını veya maddi gerçeğin ortaya çıkarılarak suç iddiasından aklanmasını sağlamaktadır²⁰⁵. Bu süreçler, mağdurun şikâyeti ile başlar²⁰⁶. Her ne kadar ceza muhakemesi sistemlerinin gelişme sürecinde ilk zamanlar failin cezalandırılması süreci ve fail hakları daha fazla önemsenmiş olsa da 20. yüzyılda mağdur hakları önemsenmeye başlanmıştır²⁰⁷. Ceza adaleti sisteminin amacı, suçun cezalandırılabilmesi kadar adaletin sağlanarak mağdurun haklarını da tazmin etmek ve korunmak da olmalıdır²⁰⁸. Ülkemizde ceza muhakemesi sistemimiz, bu süreç başladığı andan ve sonuçlandığı ana kadar mağdurun haklarını korumaktadır. Örneğin, CMK m. 100/2-b hükmünün ikinci cümlesi gereğince, şüpheli ya da sanığın mağdura baskı uygulamaya yönelik eylemlerine ilişkin kuvvetli şüphenin

²⁰⁰ Kanun maddelerinin tam metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, E. T. 02.04.2025.

²⁰¹ Pancaroğlu, s. 219.

²⁰² Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 4.

²⁰³ Pancaroğlu, s. 217; Celal Hakan Kan, *Ceza Yargısında Muhakeme Engelleri*, ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 15, 2024, s. 577.

²⁰⁴ Aydın, s. 124.

²⁰⁵ Kan, s. 578.

²⁰⁶ Kaplan, s. 144.

²⁰⁷ Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 989.

²⁰⁸ Enver Kaşlı, *Kolluk Uygulamasında Suç Mağdurunun Korunması*, Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 2, Ankara, 2022, s. 822.

varlığı halinde tutuklama kararı verilebilecektir²⁰⁹. Bu hüküm dolaylı olarak mağdurun korunması sonucunu da ortaya çıkarmaktadır. Ancak CMK, mağdura yönelik veya mağdurun durumundan dolayı uygulanacak birtakım hükümler içermesine ve mağdur haklarını belirlemesine rağmen doğrudan mağduru korumak amacıyla uygulanacak hükümler içermemektedir²¹⁰. Dolayısıyla mağdurun çocuk olduğu durumlarda da böyledir. Tanıkların dinlenmesi (CMK m. 52/3-a), yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler kapsamında çocuklara karşı işlenen suçüstü hallerinde kişinin yakalanmasının şikâyeteye bağlı olmaması (CMK m. 90/3), 18 yaşını doldurmayan çocuk mağdura müdafii görevlendirilmesi (CMK m. 150/2), mağdur ile şikâyetçinin hakları (CMK m. 234), mağdur ile şikâyetçinin dinlenilmesi (CMK m. 236), katılanın hakları hükmü çerçevesinde mağdura avukat atanması (CMK m. 239) hükümleri çocuk mağdurlar ile ilgili adli süreçlerde uygulanacak kanun hükümleridir²¹¹.

CMK tarafından düzenlenmesi yapılan birçok konu aslında “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” hükümlerindendir. Örneğin, CMK 234 hükmü gereğince mağdurun delillerin toplanmasını isteme, kamu davasına katılma gibi hakları²¹² Sözleşme’nin 12. maddesinde belirtilen katılım hakkıdır.²¹³

1.4.3. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamındaki Düzenlemeler

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde, 08.03.2012 tarihinde yapılan oturum ile 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir. Kanun’un 1. maddesine göre, kanunun amacı belirtilmiştir²¹⁴. Bu hüküm ile yaş veya

²⁰⁹ CMK madde 100/1-2; “(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma, hususlarında kuvvetli şüphe oluştuyorsa.”

²¹⁰ Pancaroğlu, s. 220.

²¹¹ Kanun maddelerinin tam metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, E. T. 02.04.2025.

²¹² Kaplan, s. 192; Tekin Babuç, s. 50.

²¹³ Kurt, s. 113.

²¹⁴ 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun madde 1; “(1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile

herhangi bir ayırt edici şart olmadan herkesin şiddet ile karşılaştığında Kanun kapsamında koruma ve önleme tedbirlerinden yararlanabileceği anlaşılmaktadır²¹⁵. Elbette ki mevzuatımızda TCK ve CMK’da şiddete karşı ve mağduru koruma noktasında önemli düzenlemeler içermektedir. Ancak 6284 sayılı Kanun, amaç ve uygulama bakımından diğer kanunlardan daha dar bir çerçeveye sahipken şiddet kavramını daha geniş ve kapsamlı bir yaklaşımla ele almaktadır²¹⁶. Bunun yanında, kadınlar ve çocukların, fiziksel ve duygusal anlamda dezavantajlı olmaları ve toplumsal cinsiyet temelli anlayışlardan dolayı şiddete daha fazla maruz kalma riski olduğundan kadın ve çocuk mağdurlara yönelik özel hükümler de içermektedir²¹⁷. Kanun koyucu tarafından, 6284 sayılı Kanun kapsamına giren mağdur grupları; kadınlar, çocuklar, aile içi şiddete uğrayan bireyler ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişiler olarak öngörülmüştür²¹⁸. 6284 sayılı Kanun kapsamına cinsiyet veya yaş belirtilmeksizin tek taraflı ısrarlı takip suçunun²¹⁹

bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.”

²¹⁵ Elif Cinoğlu Kol, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Tedbirler, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2024, s.11.

²¹⁶ Sibel Özdemir, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kolluk Uygulamaları”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Önlenmesinde Kades Uygulaması*, Nargis Özgen (der.), TİAV, Ankara, 2023, s. 150; Çelik Bilgin, s. 47; Karakaya, s. 24; Pancaroğlu; s. 111; Öpöz, s. 27.

²¹⁷ Özge Yücel, “Kız Çocuklarının Haklara Erişiminde Özerklik ve Koruma İkilemi”, *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2024, s. 334; Gülçin Bal, Çocuk Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Türkiye’de İdarenin Pozitif Yükümlülükleri, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2024, s.56; Karayaka, s. 25.

²¹⁸ Bölükbaşı, s. 26.

²¹⁹ TCK madde 123/A; “(1) İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Suçun;

a) Çocuğa ya da ayrılık kararı verilen veya boşandığı eşe karşı işlenmesi,

b) Mağdurun okulunu, iş yerini, konutunu değiştirmesine ya da okulunu veya işini bırakmasına neden olması,

c) Hakkında uzaklaştırma ya da konuta, okula veya iş yerine yaklaşmama tedbirine karar verilen fail tarafından işlenmesi, hâlinde faile bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.

(3) Bu maddede düzenlenen suçun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyeteye bağlıdır.”

mağdurunun da dahil edilmesi, Kanunun mağdurun korunması açısından çizdiği çerçevenin ne derece geniş olduğunu göstermektedir²²⁰. Her ne kadar Kanun ismi yalnızca aile içi şiddet mağdurlarına yönelik izlenimi verse de aslında aralarında aile bağı olmayan üçüncü kişileri de kapsamaktadır.²²¹ Bu hüküm cinsiyet belirtmediği için ve tek taraflı ısrarlı takip eylemleri erkek bireylere karşı da gerçekleştirilebileceğinden, Kanun kapsamına bu ihtimalde erkekler de girecektir²²². Örneğin, ülkemizde 2020 yılının ilk 6 ayında 4.830 mağdur erkek hakkında koruyucu tedbir kararı uygulanmıştır²²³.

6284 sayılı Kanun, tüm çocuklar açısından hiçbir şart olmaksızın uygulanabilir. Çocuk evlatlık olsa da aile birliği içinde veya evlilik dışı doğsa da, kız veya erkek olsa da şiddet mağduru ise veya şiddet mağduru olma ihtimali varsa devlet tarafından özen yükümlülüğü ilkesinin gereği olarak koşulsuz şekilde korunur²²⁴. Bu yönüyle kız çocukları açısından Kanun şöyle bir özellik de taşımaktadır; 18 yaşın altında olduğu için şiddete uğrayan veya uğrama ihtimali olan kız çocuğu her durumda Kanun'un koruması altındadır, aynı şekilde bu kişi 18 yaşını doldurup yetişkin bir birey olduğunda da bu kapsamda korunacaktır. Yani Kanun yaş kriteri gözetmeden sırf kadın olması ile mağduru, şiddete uğraması veya uğrama ihtimali olması durumunda koruyacaktır²²⁵. Bu açıdan Kanun, kız çocuklarına pozitif ayrımcılık yapmıştır²²⁶.

1.4.4. Çocuk Koruma Kanunu Kapsamındaki Düzenlemeler

Çocukların korunması ve çocuğun yüksek yararının yargılama süreçlerinde gözetilmesi amacıyla hazırlanan 5395 Sayılı ÇKK, 03 Temmuz 2005 tarihinde gerçekleştirilen oturum ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kanunlaşmıştır.

²²⁰ Öztürk, s. 64.

²²¹ Çelik Bilgin, s. 48.

²²² Pancaroğlu, s. 113.

²²³ T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, s. 74.

²²⁴ Karakaya, s. 27; Pancaroğlu, s. 116; Söylemez, s. 113; Mavili, *Aile İçi Şiddet/Kadının ve Çocuğun Korunması*, s. 55.

²²⁵ Karakaya, s. 28; Çelik Bilgin, s. 50.

²²⁶ Kol, s. 26.

ÇHS gereğince, ülkede çocuklara özgü bir kanun olması tüm taraf devletlere getirilmiş bir yükümlülüktür. Bu amaçla düzenlenen ÇKK'nın amaç²²⁷ ve kapsamı²²⁸ da m. 1 ve 2 hükümlerinde belirtilmiştir. Kanunda suç işleyen veya korunma ihtiyacı olan çocuk açısından yapılan her iş ve işlemde, öncelik olarak çocuğun yararı gözetilmelidir²²⁹. Uluslararası mevzuata uygun olarak hazırlanan ÇKK, çocuk adalet sisteminin ülkemizdeki en önemli basamağıdır²³⁰. Çünkü bir şekilde suç işlese de veya suçun mağduru olsa da en nihayetinde yasa karşısındaki kişi 18 yaşın altındaki bir çocuktur. Çocuk gerek mağdur olduğu durumda gerek fail olduğu durumda korunmalıdır. Bu amaç onarıcı adalet sisteminin²³¹ bir gereğidir ve çocuklar topluma kazandırılmalıdır²³².

ÇKK ile ülkemizde farklı yasal düzenlemeler de bulunan tüm hükümler tek kanun çatısı altında toplanmıştır. ÇKK, ceza hukuku kapsamına giren olaylarda uygulandığı gibi çocuk teslimi gibi özel hukuk kapsamına giren konularda da uygulanır²³³. ÇKK aynı zamanda suç işleyen, yani tanıma göre suça sürüklenen çocuklar²³⁴ hakkında özel hükümler içerir²³⁵. Bu çocukların yargılanmaları ve cezalandırılmaları süreçlerini ele alır²³⁶.

Korunma ihtiyacı olan çocuklar lehine uygulanmak üzere, Kanunun ikinci bölümünde koruyucu ve destekleyici tedbirlere ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Bu hükümler ile, çocuk hakkında mahkeme²³⁷ tarafından somut olayın özelliklerine göre çocuklara özel tedbirler alınır. Bu tedbir kararları ile çocuk, ailesinin yanında veya yetkili kurumda

²²⁷ Çocuk Koruma Kanunu madde 1; “(1) Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.”

²²⁸ Çocuk Koruma Kanunu madde 2; “(1) Bu Kanun, korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ile suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usûl ve esaslarına, çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri kapsar.”

²²⁹ Çakmaz, s. 37.

²³⁰ Özdemir, Ruhi, s. 15.

²³¹ Onarıcı adalet sistemi konusuna “3.2.1. Onarıcı Adalet Sistemi” başlığı altında tekrar değinilecektir.

²³² Şentürk, s. 38; ²³² Hayrunnisa Özdemir, “Türk Hukukunda Çocuğun Korunması”, *Türkiye’de Çocuk Olmak*, Şirin Dilli (der.), Pegem Akademi, Ankara, 2020, s. 373.

²³³ Özdemir, Ruhi, s. 46; Cinoğlu Kol, s. 58.

²³⁴ Çocuk Koruma Kanunu madde 3/1-a.2; “Suça sürüklenen çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade eder.”

²³⁵ Pancaroğlu, s. 102.

²³⁶ Çakmaz, s. 37.

²³⁷ Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik, madde 4/2-d; “Mahkeme, çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerini, çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde aile ya da asliye hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerini ifade eder.”

koruma altına alınır. Hâkim, sosyal inceleme yapıldıktan sonra uzman tarafından düzenlenen raporu da göz önünde bulundurarak çocuk mağdur hakkında bir veya daha fazla tedbirin uygulanmasına karar verir²³⁸. Bu kararlar hakkında itiraz veya istinaf yasa yollarına başvurulabilir. Bu tedbir kararlarına çalışmanın ikinci bölümünde detaylı şekilde değinilecektir.

ÇKK ile ilgili olarak, 24.12.2006 tarihinde “Çocuk Koruma Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik” ve 06.09.2022 tarihinde ise “Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.

1.5. Ulusal ve Uluslararası Mevzuat Hakkında Değerlendirme

Ailede olması gereken huzur ve güven ortamını zedeleyen aile içi şiddetin en büyük mağdurları çocuklardır. Çocuklar, aile içinde şiddet eylemine maruz kaldıktan sonra hem fiziksel hem de psikolojik anlamda zarar görürler. Bunun önlenmesi amacıyla hem uluslararası hem de ulusal hukukta birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Uluslararası düzenlemeler, devletlere pozitif yükümlülükler getirmesi ve çocuk mağdurların korunmasında etkin mekanizmalar kurulmasını öngörmesi noktasında önemlidir.

Ulusal mevzuat açısından bakıldığında, mağdur çocuklara yönelik adli süreçlerde özel usul kurallarının öngörülmesi, çocukların korunmasına yönelik geniş yetkiler tanıyan tedbir kararları alma imkânının verilmesi, çocuk mağdurun fiziksel ve psikolojik yönden iyileşmesini sağlanmaya yönelik uygulamaların hayata geçirilmesi önemlidir. Ancak tüm bu düzenlemelere rağmen, mevzuat ne denli güçlü ve kapsamlı olursa olsun, yalnızca etkili bir şekilde uygulandığı zaman sonuç doğuracaktır. Mevzuatın öngördüğü hak ve tedbirlerin çocuk mağdurlar tarafından bilinmesi ve bu haklara erişimin kolaylaştırılması, düzenlemelerin etkinliğini artıran temel unsurlardan biridir. Bu sayede aile içi şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması konusunda anlamlı ilerlemeler sağlanacaktır.

²³⁸ Çakmaz, s. 38.

2. BÖLÜM: BAŞVURU MEKANİZMALARI VE KORUMA TEDBİRLERİ

2.1. Çocuk Mağdurların Erişebileceği İhbar ve Şikâyet Mekanizmaları

TCK kapsamında, failin eylemi bir suç kapsamına giriyorsa CMK kapsamında soruşturulması ve akabinde gerekiyorsa kovuşturma yapılması, resen veya ihbar ve şikâyet ile başlatılır. İhbar veya şikâyet yalnızca adli kolluk kuvvetlerine²³⁹ veya Cumhuriyet savcılığına yapılır²⁴⁰. İhbar veya şikâyet, yazılı veya sözlü şekilde yapılabilir, sözlü başvuruyu alan birim derhal tutanağa geçirir²⁴¹. Bu aşamadan itibaren failin eylemi ceza muhakemesi sürecinin konusu olur. Bu sistem kendiliğinden harekete geçer ve kamusaldır. Ancak bazı eylemler için sistemin çalışması, niteliği gereği eylemin muhatabının yani mağdurun şikâyeti ile gerçekleşir²⁴². Şikâyet hakkı, hak arama özgürlüğü çerçevesinde Anayasa ile herkese tanınmıştır²⁴³. Bu hak yargılama faaliyetinin ilk aşaması olan soruşturma sırasında mağdura tanınan bir hak ve aynı zamanda yetkidir²⁴⁴. Bu kapsamda kanun koyucu tarafından tespit edilmiş olan suçlar söz konusu

²³⁹ Türkiye’de adli kolluk kuvvetleri, emniyet ve jandarma birimlerini ifade etmektedir. Çalışmada bundan böyle “adli kolluk” ibaresi, kısaca “kolluk” olarak anılacaktır. Adli kolluk tanımı, Adli Kolluk Yönetmeliği’nde yapılmıştır. Yönetmelik m. 3; “Adli kolluk görevlileri: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesi ve 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapmak üzere, tâbi oldukları atama usulüne göre görevlendirilen komutan, âmir, memur ve diğer görevlileri,

Adli kolluk sorumlusu: Mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen adli kolluğun komutanını, amirini veya sorumlusunu...ifade eder.”

²⁴⁰ Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin, Kerim Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 82.

²⁴¹ Bölükbaşı, s. 34.

²⁴² Kaplan, s. 145.

²⁴³ TC Anayasası, Hak arama hürriyeti, madde 36; “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.”

²⁴⁴ Şikâyet hakkı ile ilgili olarak örnek Yargıtay kararı, Yargıtay 4. HD 2018/5205 Esas, 2019/2590 Karar sayılı, 06.05.2019 tarihli kararı; “...şikâyet hakkı, diğer bir deyimle hak arama özgürlüğü; Anayasa’nın 36. maddesinde; “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir” şeklinde yer almıştır...yine Anayasanın “Temel Haklar ve Hürriyetlerin Niteliği” başlığını taşıyan 12. maddesinde herkesin kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve özgürlüklere sahip olduğu belirtildikten başka, 17. maddesinde de, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip bulunduğu da düzenleme altına alınmış bulunmaktadır ... Hak arama özgürlüğü ile kişilik haklarının karşı karşıya geldiği durumlarda; hukuk düzeninin bu iki değeri aynı zamanda koruma altına alması düşünülemez. Daha az üstün olan yararın, daha çok üstün tutulması gereken yarar karşısında o olayda ve

olduğunda adli makamlar kendiliğinden suçu soruşturmaya başlamaz, mağdurun şikâyeti belirli bir süre içinde gerçekleşirse soruşturma ve gerekiyorsa akabinde kovuşturma aşamasına geçilir. TCK uyarınca, şikâyete tabi suçlar açısından soruşturma ve kovuşturma şartı olan şikâyet hakkının, mağdur açısından süresi 6 aydır²⁴⁵. TCK m. 23 hükmüne göre, mağdur “suçtan zarar gören” olarak tanımlanmıştır ve bu kişi şikâyet hakkını bizzat kendisi kullanabileceği gibi vekili aracılığıyla yani bir avukat yardımı ile de kullanabilir²⁴⁶. Yine şayet suçtan zarar gören tüzel kişiye, şikâyet hakkına tüzel kişi de sahiptir.

İhbar ise, soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı olmayan suçlar söz konusu olduğunda, suçtan haberdar olan kişinin yetkili makamlara çeşitli şekillerde bilgi vermesidir²⁴⁷. Bu durum dilekçeyle olabileceği gibi günümüzde gelişen teknoloji nedeniyle kullanılabilen çok sayıda elektronik haberleşme yoluyla da gerçekleşebilir. Suç ihbarı, bizzat olayın mağduru tarafından yapılabileceği gibi, olaya tanık olsun veya olmasın herhangi bir gerçek kişi tarafından da yapılabilir²⁴⁸. Bu açıdan ihbar edenin açık kimlik bilgilerinin tespit edilebilir nitelikte olması şartı yoktur²⁴⁹. Aynı zamanda, kolluk

o an için korumasız kalmasının uygunluğu kabul edilecektir... Bu hakkın hukuken korunabilmesi ve yerinde kullanıldığının kabul edilebilmesi için şikâyet edilenin cezalandırılmasını veya sorumlu tutulmasını gerektirecek yeterli kanıtların mevcut olması da zorunlu değildir. Şikâyeti haklı gösterecek bazı emare ve olguların zayıf ve dolaylı da olsa varlığı yeterlidir. Bunlara dayanarak başkalarının da aynı olay karşısında davalı gibi davranabileceği hallerde şikâyet hakkının kullanılmasının uygun olduğu kabul edilmelidir. Aksi halde şikâyetin hak arama özgürlüğü sınırları aşarak kullanıldığı, kişilik değerlerine saldırı oluşturduğu sonucuna varılmalıdır. Somut olayda, davaya konu söz ve şikâyetlerin savunma amaçlı olarak sarf edildiği, ayrıca iddia edilen hususlarda emare olduğu da anlaşılmasına göre davalının hak arama özgürlüğü kapsamında şikâyet hakkını kullandığının kabulü gerekir. Şu durumda mahkemece, istemin tümünden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesis edilmiş olması doğru değildir. Kararın bu nedenle bozulması gerekir...” www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

²⁴⁵ TCK madde 73; “(1) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyetle bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz. (2) Zamanaşımı süresini geçmemek koşuluyla bu süre, şikâyet hakkı olan kişinin fiili ve failin kim olduğunu bildiği veya öğrendiği günden başlar. (Ek cümle:7/11/2024-7531/14 md.) Ancak, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan hakaret suçu bakımından şikâyet süresi, her ne suretle olursa olsun fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren iki yılı geçemez. (3) Şikâyet hakkı olan birkaç kişiden birisi altı aylık süreyi geçirirse bundan dolayı diğerlerinin hakları düşmez. (4) Kovuşturma yapılabilmesi şikâyete bağlı suçlarda kanunda aksi yazılı olmadıkça suçtan zarar gören kişinin vazgeçmesi davayı düşürür ve hükmün kesinleşmesinden sonraki vazgeçme cezanın infazına engel olmaz. (5) İştirak halinde suç işlemiş sanıklardan biri hakkındaki şikâyetten vazgeçme, diğerlerini de kapsar. (6) Kanunda aksi yazılı olmadıkça, vazgeçme onu kabul etmeyen sanığı etkilemez. (7) Kamu davasının düşmesi, suçtan zarar gören kişinin şikâyetten vazgeçmiş olmasından ileri gelmiş ve vazgeçtiği sırada şahsi haklarından da vazgeçtiğini ayrıca açıklamış ise artık hukuk mahkemesinde de dava açamaz.”

²⁴⁶ Centel, Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 108.

²⁴⁷ Mustafa Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025, s. 79.

²⁴⁸ Centel, Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 103.

²⁴⁹ Özen, s. 80.

görevlileri, kamu görevlileri ve sağlık çalışanları da bir suçu öğrendiklerinde veya işlenmesine şahit olduklarında bu durumu adli makamlara bildirmek zorundadırlar²⁵⁰. Bu durum, üçüncü kişilerin suç ihbarından farklıdır. Kanun bu kişilere yükümlülük öngörmüştür²⁵¹.

6284 Sayılı Kanun kapsamında da şiddet eylemi gerçekleşmiş veya gerçekleşme tehlikesi varsa, herkes bu durumu yetkili makamlara ihbar edebilir. Bu durum kamu görevlileri için ise zorunludur²⁵². Bu Kanun maddesi ile bir toplumun tüm bireylerine şiddetin önlenmesi ve mağdurun korunması noktasında yükümlülükler öngörülmüştür²⁵³. İhbarın yapılmasından sonra ilgili kamu birimi durumu adli makamlara en kısa sürede iletmelidir. Aile içi şiddet olaylarında kadın veya çocuk mağdur, şiddetin içselleştirilmiş olması²⁵⁴, aile üyelerinden ayrılma korkusu, şiddetin son bulmayacağı ve hatta şikâyet halinde artacağı endişesi, failin diğer aile üyelerine de zarar vereceği çekincesi, adli ve idari kurumların kendisini koruyacağı konusunda bilgisiz olması ve şikâyet halinde toplum tarafından kınanacağı endişesi gibi düşünce ve kaygılar nedeniyle şikâyetçi olmaktan kaçınabilmektedir²⁵⁵. Bu aşamada, sağlık ve eğitim kurumları çalışanları şiddet eyleminden haberdar olduğunda, mutlaka bu durum ihbara konu edilmelidir. Kadın veya çocuğun şiddet eylemlerine maruz kaldığını, doğrudan veya dolaylı yolla öğrenen hemşire, doktor, öğretmen, okul müdürü gibi kişiler, aile içi meseleye karışmama algısı veya şiddet uygulayanın kendisine de zarar vermesi korkusu ile hareket ederek bazı durumlarda suç ihbarı yapmaktan geri durmaktadır. Ancak kanun koyucu, göreviyle ilgili

²⁵⁰ Bölükbaşı, s. 36.

²⁵¹ Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 104.

²⁵² 6284 Sayılı Kanun, madde 7; “(1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.”

²⁵³ Çelik Bilgin, s.85.

²⁵⁴ Moroğlu, s. 60.

²⁵⁵ Ali Kemal Yıldız, “Aile İçi Şiddete İlişkin Ceza Muhakemesi ve İnfaz Hukuku Sorunları”, *Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi Şiddet*, İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, Beta Yayınları, İstanbul, 2003, s. 80.

olarak bir suççu öğrenmesi halinde ihbar yapıp yapmama konusunu kamu personelinin takdirine bırakmamıştır, bu durum TCK m. 279²⁵⁶ gereğince yasal bir yükümlülüktür²⁵⁷. Suç mağduru olan çocuklar, mümeyyiz²⁵⁸ iseler, kendilerine yönelik işlenen suçlarda şikâyet hakkına sahiptirler. Yargıtay ayırt etme gücü açısından 15 yaşını kabul etmektedir²⁵⁹. Şayet çocuk mağdur, ayırt etme gücüne sahip değilse şikâyetle bağlı

²⁵⁶ TCK madde 279, Kamu görevlisinin suçü bildirmemesi; “(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

²⁵⁷ Örneğin; reşit olmayanla cinsel ilişki suçü kapsamında, bazı çocuk mağdurların gebelik nedeniyle sağlık ocağı veya hastanelere başvurduğu, ancak bu durumun Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirilmediği durumlar meydana gelmektedir. Bu gibi hallerde, öncelikle mağdurun yaşının tespit edilmesi, ardından sağlık personeli tarafından durumun tutanak altına alınarak İl Sağlık Müdürlüğü’ne veya doğrudan Cumhuriyet Başsavcılığı’na bildirimde bulunulması gerekmektedir. Aksi takdirde, TCK m. 99/6 hükmü gereğince gebeliğin sonlandırılması sürecine ilişkin yasal prosedürler uygulanamayabilir ve bu durum çocuk mağdurun temel haklarının ihlaline yol açabilir (bkz. Anayasa Mahkemesi, Genel Kurul, 23.07.2020 tarihli, 2017/31619 Başvuru Numaralı R.G. Kararı). Ayrıca bu gibi durumlarda, ihbar yükümlülüğünü yerine getirmeyen kamu görevlisi olan sağlık çalışanları hakkında TCK madde 257 ve 279 hükümleri gereğince resen soruşturma işlemleri yürütülür.

²⁵⁸ Mümeyyiz tanımını, “iyiyi, kötüyü, doğru ve yanlış ayıran, seçen” Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> E. T. 05.03.2025.

²⁵⁹ Yargıtay CGK 2021/9-391 Esas, 2024/128 Karar, 20.03.2024 tarihli kararı; “...15.04.1942 tarihli ve 14-9 sayılı içtihadı birleştirme kararı ve Ceza Genel Kurulunun 15.02.1972 tarihli ve 43-50 ile 02.03.2004 tarihli ve 44-58 sayılı kararlarında; “ayırt etme gücüne sahip (sezgin) küçüklerin doğrudan doğruya kişiliklerine karşı işlenmiş bulunan suçlardan dolayı dava ve şikâyet hakkına sahip oldukları” sonucuna ulaşılmıştır... ayırt etme gücü, 4721 sayılı Medeni Kanun’da; yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkesin ayırt etme gücüne sahip olduğu şeklinde açıklanmıştır. Öğretide genel olarak ayırt etme gücü; “kişilerin makul surette hareket edebilme, fiillerinin sebep ve sonuçlarını idrak edebilme yeteneğine ayırt etme gücü denir.” şeklinde tanımlanmaktadır... Örneğin; 9 yaşındaki ilköğretim öğrencisi bir küçüğün kırtasiyeden ihtiyacı olan kalem satın alırken ayırt etme gücüne sahip olduğu söylenebilecek ise de bir ev veya araba satın almaya kalkması hâlinde aynı sonuca varılmayacaktır...kanun koyucu tarafından cinsel dokunulmazlığa karşı suçların düzenlendiği bölümde; “onbeş yaşını bitirmiş”, ve “onbeş yaşını tamamlamamış” şeklinde iki ayrı dönem olarak ele alındığı görülmektedir. Buna göre bu bölümde “onbeş yaşını tamamlamamış” çocuklar ile “onbeş yaşını bitirmiş olup da onsekiz yaşını tamamlamamış” olan çocuklara karşı işlenen cinsel suçlar farklı kategoride mütalaa edilmiştir. TCK 103/1-a maddesinde...kanun koyucu bu maddede “onbeş yaşını bitirmiş olup da onsekiz yaşını tamamlamamış” olan çocuklara karşı rızalarıyla işlenen cinsel davranışları cinsel istismar suçü kapsamına almamış ve bu kategorideki çocukların rızalarına önem vermişken, “onbeş yaşını tamamlamamış” çocuklara karşı yapılan her türlü cinsel davranış rızaları olsa bile çocukların cinsel istismarı suçü kapsamına almıştır. Aynı Kanun’un 104. maddesinde de; cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunmayı şikâyetle bağlı ayrı bir suç olarak düzenlemiştir. Yine TCK ... 31. maddesinde; 12 yaşından küçüklerin hiçbir şekilde kusur yeteneğinin olmadığı, 15 yaşından büyüklerin ise kural olarak bu yeteneğe sahip oldukları, 12-15 yaş grubunda olanların ise kusur yeteneğinin olup olmadığına her somut olayın özelliğine göre mahkemece karar verileceği benimsenmiştir. Bu düzenlemelerden hareketle ve bu konuda uygulamada oluşan tereddütlerin giderilip yeknesak bir uygulamanın sağlanabilmesi için, herhangi bir malullüğü bulunmayan çocukların mağdur oldukları suçlara ilişkin olarak beyanda bulundukları tarihte 15 yaşından küçük olmaları hâlinde ceza muhakemesinde davaya katılma bakımından ayırt etme gücüne sahip olmadıkları, 15 yaşından büyük olmaları hâlinde ise bu yeteneğe sahip oldukları kabul edilmelidir. Nitekim Ceza Genel Kurulunun

eylemlere maruz kaldığında, onun adına yasal temsilcisi bu hakkı kullanmaya yetkilidir. Ancak, bazı durumlarda bu yasal temsilci ile çocuk mağdur arasında menfaat çatışması ortaya çıkabilir. Örneğin, çocuk mağdur babasından şiddet görmüşse, burada çocuk mağdurun yasal temsilcisi konumunda olan annesi ile çocuk mağdur arasında menfaat çatışması vardır. Bu gibi durumlarda, adli makam tarafından mağdura önce kayyım ataması yapılması, kayyımın çocuk mağdurun lehine haklarını kullanması ve kayyımın beyanının alınması gerekmektedir²⁶⁰. Yargıtay'ın içtihatları da bu yöndedir. Örneğin Yargıtay 9. CD, 2024/7924 Esas, 2025/684 Karar, 03.02.32025 tarihli kararında;

“...Kayden 30.03.2002 doğumlu olup suç ve hüküm tarihinde on beş yaşından küçük olan katılan mağdurenin babası Ramazan'ın, kovuşturma evresinde şikâyetçi olmadığını beyan etmiş ise de aynı zamanda suça sürüklenen çocuğun babası, sanığın da kardeşi olması karşısında, katılan mağdure ile babası arasında menfaat çatışması bulunması sebebiyle katılan mağdureye temsil kayyımı tayini zorunlu olduğundan, bu hususta gerekli işlemin yapılarak temsil kayyımının da iştirakiyle yargılamaya devamla hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden, taraf teşkili sağlanmaması ... hukuka aykırı bulunmuştur ve kararın oy birliğiyle bozulmasına...”

dair karar verilmiştir. Bu uygulamanın aksi kabulü, mağdurun TCK ve CMK kapsamındaki haklarını kullanmasının engellenmesi söz konusu olacaktır. Örnek verilen Yargıtay kararında olduğu gibi, şüpheli veya sanık ile mağdurun yasal temsilcisi arasında menfaat çatışması olduğunda, yasal temsilci duygusal veya toplumsal saiklerle hareket ederek şikâyet, delillerin toplanmasını isteme, davaya katılma gibi hakları kullanmayarak mağdurun haklarını göz ardı edebilir.

2.1.1. 112 Acil Çağrı Sistemi

112 acil çağrı sistemi, ülkemizde acil tüm durumlarda insanların hızlı ve etkili yardım almasını sağlayan, 7 gün 24 saat çalışan bir sistemdir. Sistem içerisinde, polis, jandarma, itfaiye, sağlık, Acil Durum ve Afet Yönetim Başkanlığı (AFAD), orman yangın hatları bulunmaktadır. Her birim kendi içerisinde merkez ve taşra teşkilatlanmasına sahiptir. Ayrıca, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) çalışması ile kurulan Alo 183

03.06.2008 tarihli ve 56-156 sayılı kararında 14 yaşındaki, 27.01.2009 tarihli ve 145-8 sayılı kararında da 10 yaşını tamamlamayan küçüğün cinsel istismar suçunda katılma açısından ayırt etme gücünün bulunmadığına karar verilmiştir...” www.uyap.gov.tr, E.T. 22.04.2025.

²⁶⁰ Centel, Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 198.

Şiddetle Mücadele Hattı da ülkemizde hizmet vermektedir. Alo 183 hattının hizmet kapsamı şu şekildedir;

“Şiddetle Mücadele Hattı aracılığı ile aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. Ayrıca ihmal, istismar ve şiddet vakaları veya töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için tedbir mahiyetindeki ihbarlar da alınmakta, durumun aciliyeti göz önünde bulundurularak vakanın bulunduğu ilde görevli Acil Müdahale Ekip Sorumlusuna ve/veya kolluk kuvvetlerine bildirilmektedir. Acil Müdahale Ekibi vakayı değerlendirmekte, gerekli durumlarda emniyet veya jandarma birimleri ile koordinasyon sağlayarak, en kısa zamanda müdahale edilmesi sağlanmaktadır²⁶¹.”

Bu yönüyle şiddet mağduru 112 veya 183 hattını arayarak yardım talebinde bulunabilecek, suç ihbarını veya şikâyetini iletebilecektir. Örneğin, 2024 yılı verilerine göre, Alo 183 şiddetle mücadele hattına 235.472 adet ihbar gelmiştir²⁶².

Ülkemizde 112 acil çağrı sistemi yabancı dil desteği de sunmaktadır. Bu yönüyle acil yardım hattı olarak ülkede bulunan ve yardıma muhtaç herkese hizmet verebilme noktasında önemli bir imkâna sahiptir²⁶³. 112 hattına telefon ile erişim sağlanıp konu öğrenildikten sonra²⁶⁴, ilgili personel tarafından konu ilgili birime iletilir ve en hızlı

²⁶¹ Alo 183 hattı hakkında; <https://alo183.aile.gov.tr/alo183pages/hizmet-alani/>, E. T. 28.04.2025.

²⁶² TC Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2024-2028, Çağrı Merkezleri Hizmet Talebi Verileri, <https://www.aile.gov.tr/media/158302/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2024-2028.pdf>, E. T. 28.04.2025.

²⁶³ <https://www.112.gov.tr/kurumlar/112.gov.tr/IcSite/duzce/2022/TANITIM/TANITIM-METNI.docx>, E.T. 21.03.2025.

²⁶⁴ “112 Acil Çağrı Merkezleri Kuruluş, Görev Ve Çalışma Yönetmeliği”, Çağrı yönlendiricilerin görev ve sorumlulukları, Madde 14; “(1) Çağrı yönlendiricilerin görev ve sorumlulukları şunlardır: a) Aktarılan acil çağrıları en kısa sürede bekletmeden karşılamak, b) Gelen çağrının görev alanına giren, aciliyet arz eden bir vaka olup olmadığını değerlendirmek, c) Vaka bilgileri formunda kaydedilmiş olan bilgilerdeki eksiklikleri tamamlamak, ç) Birden fazla kurumun birlikte müdahalesini gerektiren vakalarda çağrıyı ilk alan çağrı yönlendiricisi tarafından ilgili diğer kurum veya birim temsilcilerinin ya da görevlilerinin haberdar edilip edilmediğini teyit ederek diğer birimlerle koordine etmek, d) İlgili kurumların sahip olduğu hava ve diğer müdahale ve kurtarma araçlarının gerektiği değerlendirilen vakalarda; görev ve sorumluluk alanları ve sahip oldukları kabiliyetleri göz önünde bulundurarak, uygun vasıfta hava aracı bulunan kurumların çağrı yönlendiricileri ile koordine kurmak ve hava aracını görevlendirmeye yetkili makama ve çağrı merkezi müdürü aracılığı ile ilgili vali yardımcısına durumu bildirmek, e) Sistemden veya arayandan kaynaklanan bir hata nedeniyle konuşmanın kesilmesi halinde derhal arayan kişiye geri dönüş yapmak, f) Acil çağrının mahiyetine en uygun ve en yakın yeterli sayıda ekibi vakaya yönlendirmek, verilen hizmet ile ilgili her türlü veriyi bilgisayar ortamında kayıt altına almak, g) Görevlendirilen birimin veri terminaline (araç bilgisayarı, cep bilgisayarı gibi) sahip olması halinde vaka bilgileri formunu eksiksiz olarak doldurarak, iletiminin yapılıp yapılmadığını takip etmek ve veri terminali tarafından istenen verilerin girişini sağlamak, ğ) Acil çağrı yapan kişi ile arama konusuyla ilgili birimler arasında ihtiyaç duyulması halinde çağrı sistemi üzerinden konferans görüşmesi yapılmasını sağlamak, h) Sistem dışından gelen

şekilde ilgili birimin olay yerine erişimi ve müdahale sağlanır²⁶⁵. Mağdur olsun veya olmasın herkesin bu sistemlere erişimi olduğu gibi çocuk mağdurların da kolaylıkla kullanımına açıktır. Bu sistemlerin ücretsiz olması, otomatik konum paylaşımı yapması, tuşlama ile yardım talep edilme özelliklerinin olması çocuk mağdurlar için erişim kolaylığı sağlamaktadır²⁶⁶. Bu sistemin kusursuz, yaygın ve etkin kullanımının sağlanması, Anayasa, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Çocuk Koruma Kanunu kapsamında devletin yükümlülüğündedir.

2.1.2. Kadın Acil Destek İhbar Sistemi (KADES)

Açılımı Kadın Acil Destek İhbar Sistemi olan KADES, 2018 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilmiş bir mobil uygulamadır. Bu uygulama günümüzde kullanımı oldukça yaygın olan akıllı telefonlara yüklenerek tek tuşla kullanıcılara adli makamlara ulaşma imkânı sunmaktadır²⁶⁷. Tuşlama yapıldığı an mağdurun kullandığı cihazın konum bilgisi acil çağrı merkezi ile paylaşılmaktadır ve en yakın kolluk biriminin söz konusu konuma erişimi sağlanmaktadır²⁶⁸. Ayrıca mobil uygulama günümüzde 11 adet dil seçeneğine sahiptir ve bu yönüyle ülkemizde bulunan herkesin kolaylıkla kullanımı sağlanmaktadır²⁶⁹. KADES uygulaması üzerinden hızlı bir şekilde adli makamlara erişim sağlanması ile en kısa zamanda olay yerine kolluk görevlilerinin erişimi sağlanarak şiddet veya şiddet gerçekleştirme ihtimali olan konuya müdahale edilir. Akabinde adli merci tarafından 6284 Sayılı Kanun kapsamında öngörülen tedbirler alınır, TCK ve CMK kapsamında mevcut durum değerlendirilir²⁷⁰. Mağdurların acil durumlarda tek tuşla kolluk kuvvetlerine erişim sağlaması açısından KADES uygulaması

ihbarlarla haberdar oldukları vakalarla ilgili olarak vaka formu açarak, diğer kurum çağrı yönlendiricilerini bilgilendirmek, ı) Görevi nedeniyle kendisine teslim edilen taşınırları, kurumdaki görevlendirmesi sona erdiğinde aynı gün içinde müdürlüğe teslim etmek, i) Çağrı merkezi ile kendi kurumlarının acil yardım hizmeti sunan komuta ve kontrol merkezleri arasında telli, telsiz ve yazılım bağlantılarını kullanarak iletişimi sağlamak, j) Çağrı merkezi müdürü tarafından verilen benzeri diğer iş ve işlemleri yapmak.”, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E.T. 22.02.2025.

²⁶⁵ Şehriban Bıyık, 112 Acil Çağrı Merkezi Faaliyetlerinin Toplumdaki Algı Seviyesinin İncelenmesi: Giresun İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun, 2024, s.3.

²⁶⁶ Sallan Gül, s. 44.

²⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades>, E.T. 24.02.2025.

²⁶⁸ T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, s. 71.

²⁶⁹ <https://www.aile.gov.tr/media/135592/kades-brosur.pdf>, E.T. 24.02.2025.

²⁷⁰ Can, s. 154.

oldukça önemlidir. Örneğin, ülkemizde 2020 yılının ilk yarısında 33.097 kişinin KADES uygulaması üzerinden ihbar yaptığı tespit edilmiştir²⁷¹.

Mevzuat ile yapılan tüm düzenlemelerin yanında şiddeti önlemenin ve mağdur haklarının korunması açısından bu gibi gelişen teknolojinin imkânlarından faydalanılarak yeni sistemler geliştirilmesi mevzuatın etkin bir şekilde uygulanmasına katkı sağlayacaktır²⁷². Ancak bu mobil uygulama, kadınlara yönelik şiddeti önleme ve şiddete uğrayan veya uğrama tehlikesi olan kadına yardım amacı güderek cinsiyet odaklı bir yaklaşımla geliştirildiği için erkek bireylerin kullanımına açık değildir. Dolayısıyla uygulama bu yönüyle erkek çocuklarının doğrudan erişimini imkânsız hale getirmektedir. Her ne kadar çocuklar anneleri veya yetişkin başka bir kadın bireyin aracılığıyla mobil uygulamaya erişim sağlayabilirlerse de bu şekilde KADES uygulaması şiddeti önleme noktasında istenen faydayı sağlayamayacaktır. Günümüzde gelişen teknoloji nedeniyle çocukların yüksek oranda internet erişimine sahip oldukları²⁷³ göz önüne alınırsa, mobil uygulama bu açıdan geliştirilerek çocuk mağdurların da kullanımına açık hale getirilebilir. Bu tür 7/24 erişilebilir mobil uygulamalar, çocukların yaş ve gelişim düzeyi nedeniyle suistimal edilme ve asılsız ihbarlara konu olma riskini barındırır da, bu sistemlerden elde edilecek kamu yararı gözetildiğinde, devletin ihbarları değerlendirecek kurumsal güce sahip olması nedeniyle, gerekirse asılsız ihbarlara da katlanması gerekir. Zaten yapılan bildirimler kolluk birimleri tarafından değerlendirilecek ve filtrelenecektir. Benzer suistimal riski 112 acil çağrı sistemi için de geçerlidir. Ancak bu tür acil hatların, erişiminin sınırsız, kolay ve ücretsiz olması yüksek kamusal menfaatler getirmektedir.

2.1.3. Okullar

Okul ortamı, çocuğun yetişkinliğe kadarki süreçte aile ortamından sonra en çok vakit geçirdiği sosyal çevredir. Burada çocukların akademik eğitimi ile birlikte hayatı öğrenmeleri, hayata hazırlanmaları, ahlaki değerleri öğrenmeleri, bilgi ve beceriler

²⁷¹ T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, s. 72.

²⁷² Can, s. 141.

²⁷³ Cinsiyete göre çocukların internet kullanım oranları, erkek çocuk %83,9, kız çocuk %81,5 (2021 yılı), 2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi Ve Eylem Planı, <https://www.aile.gov.tr/media/132816/turkiye-c-ocuk-haklari-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2023-2028-dijital.pdf>, E.T. 24.04.2025.

kazanmaları sağlanmaktadır²⁷⁴. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu m. 2 hükmüne göre²⁷⁵, Türk Milli Eğitimi'nin genel amacı belirlenmiş olup bu eğitim ve öğretim süreci neticesinde, bir çocuk hayatın her alanı hakkında bilgi ve görgüye sahip olarak yetişecektir. Bu süreçte eğitim kurumları çocukların günlük hayatlarının büyük bir bölümünü geçirdikleri, yetiştikleri bir ortam olmakla birlikte çocukları koruyan ve gözetken bir ortam niteliği de taşımaktadır. Şayet bir çocuğun mağdur olarak şiddete maruz kaldığı veya şiddete uğrama ihtimali öğrenilirse, eğitim kurumu personeli tarafından, 6284 Sayılı Kanun m. 7²⁷⁶ ve TCK m. 279²⁷⁷ gereğince bu durum ihbar edilmelidir. İhbar okullarda bulunan rehberlik servisi veya okul müdürlüğü aracılığıyla, Milli Eğitim Müdürlüklerine, kolluk kuvvetlerine, Cumhuriyet Başsavcılıklarına veya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine yapılabilir. Bu yönüyle okullar ve gün içinde çocuklarla birebir temasta olan öğretmenlerin ilgisi, şiddetin erken tespiti ve çocuk mağduru korunması noktasında önemli bir işleve sahiptir. Şayet eğitim kurumları ve personelleri yeterli mevzuat bilgisine sahipse, kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon sağlıklı şekilde kurulmuşsa, aile içi şiddete uğrayan çocuk mağdur kısa sürede tespit edilir, gerekli

²⁷⁴ Faik Sürer, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye'de Eğitim Hakkı İle İlgili Kararlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat, 2022, s.21.

²⁷⁵ “*Milli Eğitim Temel Kanunu*”, Kanun No: 1739, Kabul Tarihi: 14.06.1973, Resmî Gazete Sayısı: 14574, Madde 2 hükmü; “*“Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini, 1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek; 2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; 3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.”*, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 07.03.2025.

²⁷⁶ 6284 Sayılı Kanun, madde 7; “*(1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.*”

²⁷⁷ TCK madde 279; “*(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*”

önlemler adli makamlar aracılığıyla alınır ve çocuk mağdurun aile içi şiddet döngüsüne girmesi ile tekrarlayan mağduriyetler yaşamasının önüne geçilir. Bu bağlamda, eğitim kurumlarında görev alan tüm personellerin, mevzuat bilgisi yanında, travma sonrası psikolojik destek, çocuğun sosyal hayata yeniden kazandırılması gibi konularda hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Eğitim kurumlarının etkin çalışması, aile içi şiddete uğrayan çocuklar hakkında erken müdahale yapılması ve yürütülecek süreçte etkili koordinasyonun sağlanması suretiyle, çocukların ulusal ve uluslararası mevzuat kapsamında korunmasına önemli ölçüde katkı sunacaktır.

2.1.4. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER)

Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı tarafından kurulan bir platformdur²⁷⁸. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 14 sayılı İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na göre vatandaşların yapacağı başvurular hakkında görevlendirilmiştir²⁷⁹. Bunun sonucu olarak CİMER sistemi 2018 yılında faaliyete geçirilmiştir.

CİMER sistemine, kişiler T.C. kimlik numarası, adı ve soyadı, doğum tarihi ve cep telefonu bilgisi ile başvurabilmektedir. Başvuru yapmak isteyen kişiler; internet sitesi, ALO 150 hattı, Cumhurbaşkanlığı Merkez Teşkilatı ve bağlı Kuruluşları, valilikler, kaymakamlıklar, üniversiteler ve belediyeler aracılığıyla başvuru yapabilirler. 5690 sayılı CİMER Yönetmeliği m. 5 hükmüne göre, “Başvuru sahibi dilekçe hakkı kapsamında dilek, şikâyet ile kamu politikalarına yönelik görüşlerini ve bilgi edinme hakkı kapsamında belge ve bilgi edinme taleplerini CİMER’e iletebilir.” denilmek suretiyle CİMER üzerinden; istek, teşekkür, görüş öneri, yönetime katıl, bilgi edinme hakkı ve şikâyet başlıkları altında başvuru sağlanmaktadır. Başvuruyu, 12 yaşını doldurmuş tüm kişiler yapabilmektedir²⁸⁰. Ancak bu başvurular suç ihbarı niteliğindeki konulara ilişkin olamaz. Zira, 5690 sayılı CİMER Yönetmeliği m. 5/2-d hükmüne göre²⁸¹, TCK

²⁷⁸ 50 Soruda CİMER, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, s.13, <https://www.cimer.gov.tr/50sorudacimer.pdf>, E.T. 06.06.2025

²⁷⁹ İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, madde 3/1-ğ; “*Vatandaşların, kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin talep, görüş ve önerilerini kolayca iletebilmelerine yönelik tedbirleri almak*”

²⁸⁰ 50 Soruda CİMER, s.23.

²⁸¹ Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi Yönetmeliği, madde 5/2-d; “26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer mevzuat hükümlerine göre yalnızca Cumhuriyet Başsavcılıkları ve diğer adli

kapsamında suç ihbarı niteliği taşıyan başvurular işleme alınmaz. Bu durum “www.cimer.gov.tr” online başvuru sisteminde de açıkça uyarı olarak belirtilmiştir²⁸². Ancak mevzuat düzenlemesi bu şekilde olsa da uygulamada CİMER’e yapılan suç ihbarı ve şikâyet niteliğindeki başvurular bilgi ve gereği için iletilmektedir. Bu başvurular genellikle Adalet Bakanlığı, ASHB ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından üst yazıyla Cumhuriyet Başsavcılıklarına gönderilmektedir. Eğer CİMER başvurusunda bahsedilen konu, TCK kapsamında bir suç oluşturuyorsa CMK m. 160/1 hükmü²⁸³ gereğince resen soruşturma işlemi başlatılmaktadır. Dolayısıyla, bu bağlamda suç mağduru çocuklar da ihbar ve şikâyet amacıyla CİMER üzerinden başvuru yapabilmektedirler.

2.2. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Düzenlenen Koruyucu ve Önleyici Tedbirler

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında, şiddet eylemlerinin mağduru olan veya bu tehlike ile karşılaşan kişinin talebi, ilgili kurumların talebi veya Cumhuriyet savcısının talebiyle farklı türde amaç ve içeriği olan çok sayıda tedbir kararı verilebilmektedir. Bu tedbirlerin uygulanması için mağdurun şiddete uğramış olması veya şiddet tehlikesinin varlığı gereklidir²⁸⁴.

Koruyucu tedbirlere dair karar verilmesi için herhangi bir delil gösterme veya ispat yükümlülüğü öngörülmemektedir²⁸⁵. TCK ve CMK uygulamasında soruşturma sürecinin ilk işlemi delil toplanmasıdır²⁸⁶. Ancak 6284 sayılı Kanun kapsamında, kişinin yalnızca kendisini bir tehlike içerisinde hissetmesi bu tedbirlerin uygulanması için yeterlidir. Yalnızca önleyici tedbir kararları açısından, şiddet uygulayanın hak ve özgürlüklerinin

makamların görev ve yetki alanı dâhilinde değerlendirilmesi gereken suç ihbarı niteliğinde olanlar... işleme alınmaz”

²⁸² Söz konusu uyarı metni: “1. Konusu gereği suç ihbarı niteliği taşıyan durumlarda Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk kuvvetlerine başvuruda bulunmanız gerekmektedir.

2. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ihbarın yapılacağı adli ve idari makamlar belirtilmiş olup; acil ihbarlarınız için 112 Acil Çağrı Merkezini arayabilirsiniz. Diğer ihbarlarınız için Emniyet Genel Müdürlüğü Online İhbar hizmetini kullanabilir veya Cumhuriyet Başsavcılığına müracaatta bulunabilirsiniz.”, www.cimer.gov.tr, E.T. 06.06.2025.

²⁸³ CMK madde 160/1; “Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.”

²⁸⁴ Bölükbaşı, s. 32.

²⁸⁵ Öpöz, s. 34.

²⁸⁶ Mehmet Saydam, Ceza Muhakemesinde Belge Delili, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 212.

kısıtlanmasına yol açan tedbirler alındığı için, somut bir delil aranmaktadır²⁸⁷. Bu yönüyle Kanun, mağdurun korunması ve şiddetin önlenmesi konusunda mağdura pozitif ayrımcılık öngörmektedir, ancak burada tanınan pozitif ayrımcılık eşitlik ilkesine aykırılık olarak yorumlanamaz²⁸⁸. Aynı şekilde Anayasa 10. maddesine 2010 yılında “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” hükmü eklenmiştir. 6284 Sayılı Kanun’un m. 1/ç hükmüne göre de, “bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz” denilmek suretiyle mağdurlara sağlanan bu imkânlar meşru bir temelde düzenlenmiştir. Bu Kanun kapsamında uygulanan tüm tedbirler aile içi şiddet mağduru olan kadınlar ve aynı şekilde çocuklar için uygulanabilmektedir. Örneğin, 2020 yılının ilk 6 aylık sürecinde, 3045 çocuk mağdur ve 52.343 kadın mağdur hakkında koruyucu tedbir kararı uygulanmıştır²⁸⁹.

Bu tedbirlere karar verilmesi açısından Kanun, hâkim, mülki amir ve kolluk amirine yetki vermiştir. Gerçekleşen olayın özelliğine, mağdurun durumuna ve şartlarına göre mağdur açısından en yararlı tedbir tespit edilip bu kişiler tarafından tedbir veya tedbirlere karar verilecektir²⁹⁰. Bu şekilde Kanun şiddet ile mücadeleye ve mağdurun korunmasına çok yönlü bir kurumsal yapı kazandırmıştır²⁹¹. Bu aşamada kurumlar arası iş birliğinin ve koordinasyon sağlıklı şekilde işletilmesi önemlidir. Şiddete uğrayan kadınların veya çocukların üstün yararı gözetilerek hangi kurum tarafından, hangi tedbirin alınması daha elverişli olacak ve mağdur en üst düzeyde nasıl korunacaksa o şekilde hareket edilmelidir. Ayrıca Kanun kapsamının uygulanma esaslarıyla ilgili olarak “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği²⁹²” ve “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sistemlerinin Kullanılmasına Dair Yönetmelik” yayımlanmıştır.

2.2.1. Mülkî Amir Tarafından Verebilecek Koruyucu Tedbir Kararları

²⁸⁷ Öpöz, s. 34.

²⁸⁸ Bölükbaşı, s. 61.

²⁸⁹ T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, s. 74.

²⁹⁰ Ülgen Aslan Düzgün, “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Hakim ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Ve Önleyici Tedbir Kararları”, *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele*, Coşkun Taştan, Aslıhan Küçükler Yıldız (der.), Polis Akademisi Başkanlığı, 1. Baskı, Ankara, 2018, s. 39.

²⁹¹ Aslan Düzgün, s. 24.

²⁹² Bundan böyle “Uygulama Yönetmeliği” olarak anılacaktır.

Mülkî amir, “Devletin taşradaki temsilcileri konumunda bulunan mülki idare amirleri esas itibarıyla ilde vali, ilçede kaymakamdır.²⁹³” Mülkî amir, “şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi olan” mağdurların, etkin ve ivedi bir şekilde korunmasını sağlamak amacıyla tedbir kararı alabilme yetkisine sahiptir²⁹⁴. 6284 sayılı Kanun m. 3 kapsamında, mülkî amir tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları şunlardır:

2.2.1.1. Barınma Yeri Sağlama

Bu tedbir, 6284 Sayılı Kanun’da, “kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kararın uygulanması ile, şiddet mağduruna ve çocuklarına mevcut aile içi şiddetin gerçekleştiği aile evi dışında başka bir yerde konaklama imkânı sunulur²⁹⁵. Bu tedbir kararı, kalacak veya gidecek yeri olmadığı için birçok mağdurun aile içi şiddete katlanmaya devam etmesinin önüne geçilmesi açısından önemlidir. Çünkü ülkemizde aile içi şiddete uğrayan mağdurlar, şiddete uğradıktan sonra bazı toplumsal yanlış algılarla aile, akraba veya arkadaş gibi kişilerden yardım istemeye çekinmektedir. Mağdur alternatif bir barınma yeri olmadığı için, şayet bir de ekonomik anlamda şiddet uygulayana bağımlı halde ise, aile içi şiddete boyun eğmektedir. Ancak devlet, şiddet mağdurunu korumak amacıyla, eğer mağdur, şiddet uygulayanla aynı evde kalmak istemiyorsa barınacak yer tesis etmek zorundadır. Ülkemizde bu tedbir kararının uygulanması ŞÖNİM²⁹⁶ tarafından organize edilmektedir²⁹⁷. Mağdur kadın ve çocuklar tedbir süresi boyunca konukevine evine yerleştirilirler²⁹⁸.

²⁹³ Selim Çapar, Şükrü Yıldırım, 21. Yüzyılda Mülki İdare Amirlerinin Mülki İdare Algısı, T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi, Ankara, 2017, s. 1, <https://www.icisleri.gov.tr/arem/21-yuzyilda-mulki-idare-amirlerinin-mulki-idare-algisi#>, E.T. 03.04.2025.

²⁹⁴ Bölükbaşı, s. 118.

²⁹⁵ Çelik Bilgin, s. 89.

²⁹⁶ *Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik*, madde 3/ö; “*Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezlerini ifade eder.*”

²⁹⁷ Çelik Bilgin, s. 90.

²⁹⁸ *Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik*, madde 3/ğ; “*Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanması suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu ifade eder.*”

2.2.1.2. Geçici Maddi Yardım Yapılması

6284 Sayılı Kanun bu tedbiri “diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması” şeklinde düzenlemiştir. Bu hususta mülkî amir mağdurun ekonomik gelirinin olup olmaması, şiddet uygulayana maddi yönden bağımlı olup olmaması gibi hususları değerlendirir²⁹⁹. Bu tedbir kapsamını değerlendirdiğimizde, mağdurun başka kurum veya kuruluşlardan yardım alıp almadığına bakmaksızın, koşulsuz ve şartsız olarak bir şiddet mağduru olduğu için maddi destek imkânı sunulmuş olması, şiddet ile mücadelede mağdurların kendisini her anlamda rahat hissetmesini sağlamaktadır³⁰⁰. Bu süreçte mağdura nakit ödeme yapılır ve onun dışında giyim veya yemek yardımı gibi yardımlar yapılmaz³⁰¹. Yapılan yardımlar daha sonra şiddet uygulayandan tahsil edilir³⁰². Aile içi şiddetin genel olarak ekonomik gücü elinde tutan erkek tarafından işlediği göz önüne alındığında, bu tedbir ile mağdurların maddi korkularla şiddete boyun eğmesinin ve yardım istemekten çekinmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır³⁰³. Söz konusu maddi yardımın miktarı belirlenirken, tıpkı TMK gereğince belirlenen nafakada olduğu gibi, kadının yararı ve çocuk mağdurun üstün yararı kapsamında, mağdurun sosyal ve ekonomik durumu göz önüne alınmalıdır³⁰⁴.

²⁹⁹ Özkan Özyakışır, Elif Cinoğlu Kol, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Tedbir Kararları Ve Bu Kararlara İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan, Mustafa Fadıl Yıldırım ve Diğerleri (editörler), Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 1787.

³⁰⁰ Barış Erman, “Ailenin Korunması Kanun’unun Türk Hukukuna Etkisi”, *Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi Şiddet*, İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, Beta Yayınları, İstanbul, 2003, s. 91.

³⁰¹ Bölükbaşı, s. 124.

³⁰² “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” madde 42; “(1) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemelerin tahsili için, ödeme tutarı, ödemenin yapılacağı yer ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi hususu şiddet uygulayana tebliğ edilir. Ödemenin süresinde yapılmaması halinde bu tutar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(2) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu ilgili müdürlüğe yapılan ihbar üzerine veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilmesi halinde, bu hususa ilişkin tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir. Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit halinde birinci fıkra hükümlerine göre şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilir.”

³⁰³ Bölükbaşı, s. 54.

³⁰⁴ Yargıtay 2. HD 2023/9517 Esas, 2024/5903 Karar, 17.09.2024 tarihli kararı; “...Tarafların tespit edilen ekonomik ve sosyal durumları, boşanmaya yol açan olaylardaki kusur dereceleri, paranın alım gücü, kişilik haklarına yapılan saldırı ile ihlâl edilen mevcut ve beklenen menfaat dikkate alındığında davacı kadın yararına hükmolunan maddî ve manevî tazminat azdır. 4721 sayılı Kanun’un 4 üncü maddesindeki hakkaniyet ilkesi ile 174 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları, 6098 sayılı Kanun’un 50 nci ve 51 inci

2.2.1.3. Psikolojik, Mesleki, Hukukî ve Sosyal Bakımdan Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

Şiddet nedeniyle, fiziksel olduğu kadar psikolojik yönden de etkilenen mağdurun iyileştirilmesi ve suç travmasının mağdur üzerindeki etkilerinin kaldırılması amacıyla uygulanan tedbirdir. Bu tedbir kararının icrası da ŞÖNİM tarafından yerine getirilir. Bu tedbir kapsamında mağdura, ruh sağlığının korunması ve güçlendirilmesi için psikolojik destek sunulmaktadır. Sosyal bakımdan mağdurun güvenli bir çevrede yaşamını sürdürebilmesi için gerekli destek ağlarının oluşturulması ve mağdur olduktan sonraki süreçte sosyal hayata uyumunun kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

2.2.1.4. Geçici Koruma Altına Alınma

Bu tedbir kararı 6284 Sayılı Kanun'da "hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması" şeklinde düzenlenmiştir. Kanun hükmüne bakıldığında, bu tedbire dair karar verilmesi için hayat tehlike şartı öngörülmüştür. Hayati tehlike ise Uygulama Yönetmeliği'nde "bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması halini ifade eder" şeklinde tanımlanmıştır. Somut olayın özellikleri, mağdurun uğradığı şiddetin ağırlığı, şiddet unsurunun içerdiği risk ve mağdura yansıyan tehlike hali bir bütün olarak değerlendirilir³⁰⁵. Varsa mağdurun talebiyle yoksa da tüm olay kapsamı değerlendirilerek mülkî amir tarafından resen bu tedbire karar verilir³⁰⁶. Bu tedbirin uygulanmasına dair karar verildikten sonra icrası kolluk görevlileri tarafından 24 saat

maddesi hükümleri nazara alınarak, daha uygun miktarda maddî ve manevî tazminat takdiri gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.

2.Tarafların gerçekleşen sosyal ve ekonomik durumlarına, nafakanın niteliğine, günün ekonomik koşullarına göre kadın yararına takdir edilen yoksulluk nafakası azdır. Mahkemece 4721 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesindeki hakkaniyet ilkesi de dikkate alınarak daha uygun miktarda nafakaya hükmedilmesi gerekir. Bu yön gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve kanuna aykırı olup bozmayı gerektirmiştir.

3.Velâyet düzenlemesi yapılırken, göz önünde tutulması gereken temel ilke çocuğun "Üstün yararı" (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme m. 3; Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi m. 1'dir. Çocuğun üstün yararı belirlenirken; onun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacının gözetilmesi gereklidir. Ana ve babanın yararları; ahlaki değer yaşamları, sosyal konumları gibi durumları, çocuğun üstün yararını da etkilemediği ölçüde göz önünde tutulur...hususlarının birlikte yeniden değerlendirilmesinde fayda görüldüğü kanaatiyle yeterli araştırmanın yapılması ve ... yeniden karar verilmesi için hükmün bozulması gerekmiştir..."

www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

³⁰⁵ Karakaya, s. 52.

³⁰⁶ Bölükbaşı, s. 125.

esasıyla yerine getirilir, mağdur kesintisiz olarak teknik cihaz ve donanımla şiddetten ve şiddet tehlikesinden korunur³⁰⁷.

2.2.1.5. Çocuklar İçin Kreş İmkânı Sağlanması

6284 Sayılı Kanun'un m. 3/1-d hükmüne göre;

“Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması”

şeklinde düzenlenen tedbir şiddet mağduru kadınların çocuklarının var olan durumdan dolayı olarak etkilenmemeleri amacıyla düzenlenmiştir. Burada Kanun, “çocuğun üstün yararı³⁰⁸” ilkesiyle hareket etmiştir. Bu tedbir kararı ile çocuklar, kamuya veya özel kuruluşlara ait kreşlere yerleştirilir. Söz konusu kreşlerin ödemeleri, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri tarafından yapılır.

2.2.1.6. Benzer Koruyucu Kararlar

6284 Sayılı Kanun m. 3/1 hükmünde “bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir” demek suretiyle somut olayın özelliğine göre başkaca tedbirler alabilir. Bu açıdan Kanun, mülkî amire geniş bir yetki tanımıştır. Kaldı ki Kanun ile her somut olayın önceden tespit edilip her olaya özgü bir tedbir kararının belirlenmiş olması beklenemez. Bu halde kanun koyucu tedbirler açısından genel bir çerçeve çizmiş olup birtakım tedbir kararlarını belirtmiştir. Şayet somut olaya uygun bir tedbir yoksa, benzer tedbirler uygulanması konusunda somut olayın ayrıntıları kendi

³⁰⁷ Bölükbaşı, s. 126.

³⁰⁸ “Adli Destek Ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği”, madde 6; “(1) Çocuklara yönelik tüm iş ve işlemler ile hizmet sunumunda çocuğun üstün yararı ilkesi esas alınır.

(2) Çocuklar hakkındaki iş ve işlemler, çocuğun örselenmesini engelleyecek şekilde zamanında ve mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilir. Zorunluluk olmadıkça bu işlemler tekrar edilmez.

(3) İfade ve beyan işlemlerinde, mağdur çocukların kaygı düzeyini düşürerek kendilerini daha rahat ifade edebilmelerini sağlamak amacıyla adli destek görevlilerinin uzmanlığından faydalanılır.

(4) Çocuklar adli süreçler hakkında gelişim düzeylerine uygun şekilde bilgilendirilir.

(5) Anlama ve anlaşılma hakkı gözetilerek çocukların alınacak kararlar öncesinde kendilerini ifade etmelerine olanak tanınır.

(6) Çocukların örselenmelerine neden olabilecek eylemlerin önlenmesi amacıyla gerekli tedbirler alınır.”

içerisinde değerlendirilerek mülkî amir tarafından benzer başka tedbirler verilebilecektir. Ancak uygulamada mülkî amirler, 6284 Sayılı Kanun'da sayılarak belirlenen tedbir kararları dışında tedbir kararı vermemektedir³⁰⁹.

2.2.2. Hâkim Tarafından Verebilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Hâkim tarafından verilebilecek kararlar, 6284 Sayılı Kanun m. 4 ve 5 hükümleri kapsamında koruyucu ve önleyici nitelikte olmak üzere iki kategoride düzenlenmiştir. Kanun hükmünde “hâkim” olarak belirtilen, aile hâkimidir³¹⁰. İlgili yargı çevresinde Aile Mahkemesi bulunmuyor ise, söz konusu kararların verilmesi yönünde, Asliye Hukuk Mahkemesi hâkimi yetkilidir, çünkü iş durumu nedeniyle küçük ilçelerde aile mahkemesi kurulmamış olabilir. Ayrıca, Aile Mahkemeleri hem 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki talepler hem de aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıkları çözmekle görevli ve yetkili olduğu için mahkemelerde ciddi bir iş yükü oluşmaktadır. Bu doğrultuda, mahkemelerin etkin ve verimli çalışabilmesi amacıyla Hâkimler ve Savcılar Kurulu 27.12.2019 tarihinde ilgili mahkemelere yönelik yetki kararı yayımlamıştır³¹¹. Bu karara göre;

- “1) Aile mahkemesinin bulunmadığı yerlerde; Aile mahkemesinin görev alanında olan dava ve işler ile 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında gelecek önleyici ve koruyucu tedbir işlerine;
 - a) Bir asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde bu mahkemenin,
 - b) İki veya daha fazla asliye hukuk mahkemesi bulunan yerlerde ise 2 numaralı asliye hukuk mahkemesinin bakmasına,
- 2) Aile mahkemesinin bulunduğu yerlerde; 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında gelecek önleyici ve koruyucu tedbir işlerine;
 - a) Bir aile mahkemesi bulunan yerlerde bu mahkemenin,
 - b) Yirmiden az aile mahkemesi bulunan yerlerde 1 numaralı aile mahkemesinin,
 - c) Yirmi veya daha fazla aile mahkemesi bulunan yerlerde ise 1 ve 2 numaralı aile mahkemelerinin bakmasına karar verildi.”

³⁰⁹ Bölükbaşı, s. 118.

³¹⁰ “6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” madde 3/e; “Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini ifade eder.”

³¹¹ Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin Kararı, Karar No 1584, https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/files/27_12_2019%20tarihli%20ve%201584%20Say%C4%B1%C4%B1%20Karar%C4%B1.pdf, E.T. 26.04.2025.

denilmek suretiyle, 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki tedbir kararlarıyla ilgili olarak hangi mahkemenin görevli ve yetkili olduğu belirlenmiştir. Bu uygulama ile, yargının iş yükü karşısında şiddete uğrayan mağdurun haklarını koruma amaçlı kararların mahkemeler tarafından öncelikli şekilde değerlendirilmesi sağlanmaktadır. Ayrıca tedbir kararlarının belirli mahkemeler tarafından değerlendirilmesi hem uygulamada yeknesaklığın sağlanmasına hem de uygulayıcıların bu alanda uzmanlaşmasına katkı sunmaktadır.

6284 Sayılı Kanun kapsamında tedbir talep edildiğinde, hâkim kararında bir veya birden çok tedbirin uygulanmasına dair karar verebilir³¹². Hâkim somut olayın özelliğine göre, mağdurun en lehine olacak şekilde belirlediği tedbir kararlarının uygulanmasına dair karar verir³¹³. Bu tedbir kararları genel olarak mağdur kadınlara yönelik tedbir kararlardır, çocuk mağdurlar hakkında bu tedbir kararlarına karar verilemez. Bu nedenle bu başlıkta yalnızca tedbir kararları belirtilmekle yetinilmiştir. Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbirler; “işyerinin değiştirilmesi, evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması, tanık koruma kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi” yönündeki kararlardır³¹⁴. Bu tedbir kararları 6284 Sayılı Kanun’da özellikle tespit edilmişse de benzer tedbirlere de hâkim somut olayın özelliklerini değerlendirerek karar verebilir.

2.2.3. Hâkim Tarafından Verilebilecek Önleyici Tedbir Kararları

Söz konusu tedbir kararları, koruyucu tedbir kararlarından uygulama olarak farklıdır. Koruyucu tedbir kararları mağdurun bizzat kendisi ile ilgili kararlar iken, önleyici tedbir kararları ise şiddet uygulayanın şahsına ve eylemlerine yönelik tedbirlerdir³¹⁵. Bu tedbir kararlarına, kadın veya çocuk mağdur şiddete uğradığında veya şiddete uğrama tehlikesi olduğunda şiddet uygulayanın yerine getirmesi amacıyla karar verilir. Ayrıca önleyici tedbir kararları Kanun’da sayılanlarla sınırlı değildir, hâkim somut olayın özelliğine göre başka tedbir kararları da belirleyebilir. 6284 Sayılı Kanun kapsamında hâkimin yetkisi kapsamında uygulanmasına dair verilebilecek önleyici tedbir kararları şunlardır:

³¹² Özdemir, s. 204.

³¹³ Bölükbaşı, s. 129.

³¹⁴ Bu tedbir kararları yalnızca kadın mağdurlar hakkında uygulanabileceğinden, bu bölümde yalnızca tedbir kararları belirtilmekle yetinilmiştir.

³¹⁵ Bölükbaşı, s. 135.

2.2.3.1. Şiddet Tehdidi, Hakaret, Aşağılama ya da Küçük Düşürmeyi İçeren Söz ve Davranışlarda Bulunmama

Somut olayda şayet şiddet uygulayan özellikle mağdura karşı sözlü eylemler içeren tehdit, hakaret gibi suçları işlemişse, mağdura psikolojik şiddet sayılabilecek nitelikte söylemlerle saldırmışsa, hâkim tarafından bu tedbire karar verilebilir. Her ne kadar sözlü eylemlere karşı şiddet uygulayanı uyarma niteliği taşıyan bu tedbir salt haliyle caydırıcı bir etki taşımasa da ihlali halinde zorlama hapsine konu olması şiddet uygulayan üzerinde etki sağlayacaktır³¹⁶. Bu tedbir kararına, genelde diğer tedbir kararları ile birlikte uygulanmasına dair karar verilir.

2.2.3.2. Müşterek Konuttan ya da Bulunduğu Yerden Derhâl Uzaklaştırılması ve Müşterek Konutun Korunan Kişiye Tahsisi

Şiddete uğrayan veya uğrama riski altında olan eş ve varsa çocukların korunması için söz konusu tedbir kararı uygulanabilir. Mağdurun yaşam hakkının tehlikeye düşeceği ciddiyette bir tehlike veya şiddetin varlığı halinde hâkim bu tedbir kararına hükmedecektir³¹⁷. Hâkim kararında tedbirin süresini ve söz konusu konutun açık adresini belirtir. Kararın uygulanacağı konut, tarafların fiilen birlikte konakladığı kiralık ev, otel, yazlık gibi herhangi bir yer olabilir³¹⁸. Bu konutun şiddet uygulayana ait olup olmamasının bir önemi yoktur. Mülkiyeti şiddet uygulayana da ait olsa tedbir süreci boyunca kullanımı yalnızca mağdura tahsis edilir. Bu tedbir kararı ile amaç mağdurun hem fiziken hem de psikolojik yönden kendisini güvende hissetmesini sağlamaktır³¹⁹. Ancak bu tedbir kararının uygulanması sırasında, evden uzaklaştırılan kişinin barınma sorunu ortaya çıkabilmektedir. Şayet şiddet uygulayanın barınma sorunu kendi imkânlarıyla çözemeyeceği boyuttaysa, devlet kamu gücünü kullanarak geçici süreyle uygulanan tedbir sürecinde, yine geçici süreyle şiddet uygulayanın barınma sorununu çözmelidir. Ayrıca bu tedbir kararı kapsamında hiç kuşkusuz eşler ve çocuklar birbirinden ayrı kalmaktadır. Bu durum aile bireylerinin aile birliğinden ayrı kalmasına neden olduğu

³¹⁶ Bölükbaşı, s. 137.

³¹⁷ Bölükbaşı, s. 138.

³¹⁸ Pancaroğlu, s. 169.

³¹⁹ Aslan Düzgün, s. 29.

için somut olay hâkim tarafından hassasiyetle değerlendirildikten sonra karar verilmelidir.

2.2.3.3. Korunan Kişinin Bulunduğu Yere Yaklaşmama

Bu tedbir kararı mağdurun ev ortamı haricinde bulunduğu konut, okul veya işyeri gibi yerlerde, yani sosyal hayatında da koruma sağlanmasını amaçlar³²⁰. Şayet şiddet uygulayan ve mağdur müşterek bir konutu paylaşmıyorsa, bu koşulda söz konusu tedbir kararının uygulanması mağdurun korunması açısından daha güvenli bir ortam oluşmasını sağlayacaktır.

2.2.3.4. Çocuklarla İlgili Önceden Verilmiş Bir Kişisel İlişki Kurma Kararı Varsa, Kişisel İlişkinin Refakatçi Eşliğinde Yapılması, Sınırlanması ya da Kaldırılması

TMK kapsamında, eşlerin boşanması veya ayrı yaşamasına dair karar verilmesi durumunda müşterek çocuklar ile kişisel ilişki kurulmasına dair karar verilebilir. Bu karar verildikten sonraki süreçte ayrıca şiddet uygulanması veya uygulanma tehlikesi ortaya çıkmışsa, 6284 Sayılı Kanun çerçevesinde daha önce tesis edilmiş olan kişisel ilişki kararı değiştirilebilir³²¹. Bu karar hâkim tarafından, sınırlandırılabilir, refakatçi eşliğinde yapılması şartı getirilebilir veya tamamen kaldırılabilir³²². Bu tedbir kararı ile TMK gereğince karar verilen bir mahkeme hükmü konusunda aile mahkemesine yetki verilmesi, şiddet karşısından mağdur hakları ve mağdurun güvenliği açısından ivedi karar alınmasının ne derece önemsendiğini göstermektedir. Kanun bu tedbir kararında çocuğun üstün yararını gözetmiştir. Aile içi şiddette çocuk doğrudan veya dolaylı olarak şiddetten etkilenebilmektedir. Bu aşama şiddet uygulayan ile görüşmeye devam etmesi somut olayda çocuğun veya ebeveyninin güvenliğini tehlikeye düşürecekse bu tedbire başvurulmalıdır. Yargıtay da bu açıdan çocuğun güvenliğini ve üstün yararını esas almaktadır³²³. Ancak şiddet uygulayan ile çocuk arasında herhangi bir olumsuz durum

³²⁰ Bölükbaşı, s. 139.

³²¹ Karakaya, s. 87.

³²² Pancaroğlu, s. 170.

³²³ Yargıtay 2. HD 2023/9258 Esas, 2024/7413 Karar, 15.10.2024 tarihli kararı; “...çocuğun üstün yararı gereğince velâyetinin anneye verilmesi gerektiği, ilk derece mahkemesince bu hususta verilen kararın isabetli olduğu, yine aynı gerekçelerle kişisel ilişkiden beklenen amacın bu aşamada sağlanamayacağı, kişisel ilişkinin ortak çocuğun fiziksel ve psikolojik gelişimine zarar verebileceği anlaşıldığından velâyet kendisine verilmeyen baba ile ortak çocuk arasında kişisel ilişki tesisine yer olmadığına dair verilen kararın da isabetli olduğu...” www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

yoksa, aile birliği açısından somut olay ayrıntılı şekilde değerlendirilmeli ve somut bir fayda elde edilmeyecekse bu tedbire karar verilmemelidir.

2.2.3.5. Korunan Kişinin Yakınlarına, Tanıdıklarına ve Çocuklarına Yaklaşmama

şiddet uygulayan kişi, bazı durumlarda yalnızca şiddet muhatabı mağdur açısından değil, mağdurun çevresindeki herkes açısından şiddet tehlikesi oluşturmaya müsait olabilir³²⁴. Bu gibi durumlarda somut şiddet eyleminin konusu olmadıkları gibi talepleri dahi olmasa hâkim tarafından mağdurun çevresindeki üçüncü kişiler hakkında bu tedbir kararı verilmelidir. şiddet uygulayanın çocukla görüşmesi açısından ise, taraflar hakkında mahkemece verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı bulunmuyorsa, şiddet uygulayanın bu tedbir kararı süresince çocukla görüşmesi kısıtlanabilir. Yine 6284 Sayılı Kanun bu tedbir ile çocukların üstün yararını gözetmiştir.

2.2.3.6. şahsi Eşyalarına ve Ev Eşyalarına Zarar Vermeme

Bu önleyici karar ile şiddet mağduruna ait kişisel malvarlığı da koruma altına alınmıştır. Çünkü şiddet uygulayan bazen de sırf mağdurun hayatını zorlaştırmak amacıyla eşyalarına zarar verebilmektedir. şayet taraflar evli değilse, korunan kişinin taşınmaz ve taşınır eşyaları bu tedbir kapsamına girer, ancak taraflar evli ise, yasal mal rejimine göre, korunan kişinin yalnızca ev eşyaları ve kişisel eşyaları tedbirin kapsamındadır³²⁵.

2.2.3.7. İletişim Araçlarıyla ya da Sair Surette Rahatsız Etmeme

Bu önleyici tedbirin uygulanması, mağdurun güvenliği açısından en önemli kararlardan biridir. şiddet uygulayan şiddet eylemini gerçekleştirdikten sonra veya şiddet tehlikesi devam ettiği süreçte, mağduru internet, telefon gibi iletişim araçlarıyla iletişime geçerek huzursuz edebilir, mağdura fiziken bir zarar veremese de psikolojik anlamda mağdurun kendini güvende hissetmesini engelleyebilir. Bunun önüne geçmek amacıyla, hâkim bu tedbire dair karar verir ve tedbir sürecinde şiddet uygulayan ile mağdurun iletişim kurması tamamen yasaklanır.

2.2.3.8. Silahları Kolluğa Teslim Etme

³²⁴ Bölükbaşı, s. 140.

³²⁵ Bölükbaşı, s. 141.

Şayet şiddet uygulayanın ruhsatlı bir silahı varsa, mağdurun her türlü güvenliğinin sağlanması açısından bu tedbir kararı uygulanmalıdır. Tedbirin uygulanmasına dair karar verildikten sonra, şiddet uygulayan tarafından söz konusu silahlar kolluk birimlerine teslim edilir. Şayet söz konusu silah rıza ile teslim edilmiyorsa, söz konusu silahlar kolluk görevlileri tarafından teslim alınır. Tedbir kararı süresinde silahlar emaneten muhafaza edilir, tedbir bittikten sonra ise ruhsat sahibine geri verilir. Bu durum silahın ruhsat durumuna etki etmez. Ancak 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun³²⁶ madde 7/6 hükmü ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun³²⁷ ek madde 1 gereğince, şiddet uygulayanın ruhsat ile ilgili tüm işlemleri tedbir kararı bitene kadar bekletilir. 6284 sayılı Kanun kapsamında, silahları kolluğa teslim etme tedbiri kararının icrasını yerine getiren kolluk birimi bu durumu mülkî amirliğe yazı ile bildirir³²⁸. Kaldı ki uygulamada sıklıkla, şiddet uygulayanın aile içi şiddet eylemlerinde, ruhsatsız silah kullandığı görülmektedir. Bu tedbir kapsamında ruhsatsız silah teslim alınırken ayrıca kolluk birimleri tarafından soruşturma işlemleri de başlatılır. Bu silahlar hakkındaki işlemler 6136 sayılı Kanun hükümlerine göre gerçekleştirilir.

2.2.3.9. Kamu Görevinden Ötürü Zimmetindeki Silahı Teslim Etme

Şiddet uygulayan veya bu yönde bir eylem riski sergilemeyen kişinin ruhsatlı silahlarını teslim etmesi gibi, şayet şiddet uygulayan mesleği nedeniyle bir silah taşımak zorundaysa bu silahı tedbir süresince çalıştığı kuruma teslim etmesi gerekir.

2.2.3.10. Korunan Kişilerin Bulundukları Yerlerde Alkol ya da Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmaması ya da Bunların Etkisinde İken Yaklaşmaması, Muayene ve Tedavisinin Sağlanması

³²⁶ “Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun”, Kanun No: 6136, Kabul Tarihi: 10.07.1953 Resmî Gazete Sayısı: 8458, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 06.03.2025.

³²⁷ “Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun”, Kanun No: 2521, Kabul Tarihi: 11.09.1981 Resmî Gazete Sayısı: 17459, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 06.03.2025.

³²⁸ Bkz. EK 1.

Bu tedbir kararına bağımlılık problemi olan şiddet uygulayanlar hakkında karar verilir³²⁹. Şiddet uygulayan Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezi (AMATEM) gibi kuruluşlara yönlendirilir³³⁰. Uygulama Yönetmeliği m. 27/2 hükmüne göre, tedbirin yerine getirilmesini ŞÖNİM koordine eder. Bu tedbir kararı yalnızca şiddet mağdurunu korumakla kalmayıp aynı zamanda şiddet uygulayanın da tedaviye ihtiyacı olan problemlerini çözme yöneliktir.

2.2.3.11. Muayene ve Tedavi İçin Başvurma ve Tedavinin Sağlanması

Şiddet uygulayanın psikolojik rahatsızlıkları nedeniyle şiddete eğilimi varsa bu tedbir kararının uygulanmasına dair karar verilir. Hâkim şiddet uygulayanın görmesi gereken tedaviyi kararında belirtir. Bu tedbir kararın yerine getirilmesi ise ŞÖNİM organizasyonunda, il sağlık müdürlükleri tarafından gerçekleştirilir. Tedavinin reddi durumu sağlık çalışanları tarafından tutanak altına alınır. Tedbiri veren mahkeme, bu durumda zorlama hapsini değerlendirir³³¹.

2.2.3.12. Çocuk Koruma Kanunu'ndaki Tedbirlerin Uygulanması

Kanun koyucu ÇKK kapsamında da korunmaya ihtiyacı olan çocuklar açısından somut olayın özelliklerine göre tedbir kararları belirlemiştir³³². Bu tedbir kararlarına normal şartlarda çocuk hâkimi tarafından karar verilir ancak 6284 Sayılı Kanun ile aile hâkimine de bu yetki tanınmıştır³³³. Aile içi şiddet mağduru çocuk hakkında aile hâkimi 6284 Sayılı

³²⁹ Bölükbaşı, s. 154.

³³⁰ Karakaya, s. 97.

³³¹ Söylemez, s. 153.

³³² Çocuk Koruma Kanunu madde 5/1; “Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

a) Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

b) Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

c) Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

d) Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

e) Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya, yönelik tedbirdir.”

³³³ Aslan Düzgün, s. 34.

Kanun'da öngörülen uygun tedbirlere karar verebileceği gibi ÇKK'da belirtilen ve çocuğun üstün yararının gözetildiği tedbir kararlarına karar verebilir. İlgili konu, çalışmada ÇKK kapsamındaki koruyucu ve destekleyici tedbirler başlığı altında detaylı şekilde incelenecektir.

2.2.3.13. Tedbir Nafakası

Söz konusu tedbir kararı, taraflar evliyse ve şiddet uygulayan mağdurun geçimini sağlıyorsa söz konusu olur³³⁴. Aile içi şiddet söz konusu olduğunda, şiddet uygulayan ekonomik gücü de elinde tutuyorsa, mağdur maddi kaygılarla, şiddet uygulayana yönelik tedbir kararlarına başvurmaktan çekinebilir. Özellikle ülkemizde erkeğin sosyoekonomik konumu dikkate alındığında, şayet şiddet eğilimi varsa bu yalnızca fiziksel şiddetle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda ekonomik gücün de kötüye kullanılmasına yol açmaktadır³³⁵. Bu durum, mağdurun hem fiziksel hem de ekonomik açıdan mağdur edilmesine ve dolayısıyla çifte mağduriyet yaşamasına neden olmaktadır. Bu tedbir kararı ile de maddi geliri olmayan şiddet mağduru kişi ve çocuklarının, şiddet uygulayana yönelik uygulanan tedbirlerden sonra ekonomik anlamda mağdur olmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Şiddet uygulayanın maddi gücü ölçüsünde, mağdurun ve çocukların yaşam şekline göre, adil bir oran belirlenerek tedbir nafakasına hükmedilir³³⁶.

2.2.3.14. Teknik Yöntemlerle Takip

Bu tedbire ilişkin yasal dayanak 6284 Sayılı Kanun m. 12 hükmüdür³³⁷. Ülkemizde, hali hazırda sanığın takibi amacıyla kullanılan teknolojik yöntem, elektronik kelepçe uygulamasıdır³³⁸. Bu tedbir kararı genel olarak, şiddet uygulayanın süregelen şiddet eylemleri olması veya ısrarlı takip suçunu işlemesi halinde uygulanmaktadır. Söz konusu

³³⁴ Bölükbaşı, s. 155.

³³⁵ Mavili, *Aile İçi Şiddet/Kadının ve Çocuğun Korunması*, s. 36; Sallan Gül, s. 21.

³³⁶ Bölükbaşı, s. 156.

³³⁷ 6284 Sayılı Kanun madde 12; “(1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz. (2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

³³⁸ Karakaya, s. 100.

tedbirin yerine getirilmesi, “Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği” hükümlerine göre yapılır³³⁹.

2.2.4. Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Tedbir Kararları

6284 Sayılı Kanun belirli koşullarda polis ve jandarma birimlerinin amirlerine de tedbir kararlarının uygulanmasına dair karar verme yetkisi tanımıştır³⁴⁰. Burada özel olarak Kanun kolluk amirini, hâkim veya mülkî amir gibi yetkilendirmemiştir. Kolluk amiri yalnızca “gecikmesinde sakınca bulunan hal” durumunda yetkilendirildiği tedbir kararlarını verebilecektir³⁴¹.

Kolluk birimlerine başvuran mağdurun ve somut şiddet eylemi, kolluk amiri tarafından ayrıntılı şekilde değerlendirilir. Tedbir kararına ilişkin mağdur sözlü ve yazılı olarak bilgilendirilir³⁴². Olayın niteliğine göre, uygulanabilecek tedbir kararları belirlenir. Koruyucu tedbirler açısından, kolluk amiri, mülkî amirin yetkisinde olan 6284 sayılı Kanun m. 3/a ve 3/ç hükmünde öngörülen tedbirleri alabilir. Daha sonra tedbir kararının verilmesini takip eden ilk iş günü söz konusu tedbir kararı üst yazı ile mülkî amirin onayına sunulur. Tedbir kararı ve somut olayın ayrıntıları mülkî amir tarafından değerlendirilir ve 48 saat içinde onaylanmasına veya onaylanmamasına dair karar verilir³⁴³. Aynı şekilde kolluk amiri “gecikmesinde sakınca bulunan hal” söz konusu

³³⁹ “Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği”, madde 101; “(1) Elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle izlenmesine karar verilen yükümlüler, görevli denetimli serbestlik personeli tarafından bilgilendirilir. Elektronik cihazın özelliğine göre yükümlü müdürlüğe davet edilerek veya yükümlünün evine gidilerek elektronik izleme ünitesi kurulur ve devreye sokulur. Elektronik cihazlarla takip edilecek yükümlünün kimlik bilgileri görevli personel tarafından kontrol edilir.

(2) Yükümlü, denetim ve takip amacıyla kullanılacak olan elektronik cihazların kullanımı ile uyulması gereken kurallar ve uymamanın sonuçları konusunda yazılı olarak bilgilendirilir.

(3) Elektronik cihazlar kullanılmak suretiyle takibine karar verilen yükümlü, elektronik cihaz takılmasına ve ilgili ünitenin kurulmasına rıza göstermek, elektronik cihazları kullanılır durumda bulundurmamak, kararın infazı için gerekli olan kısıtlamalara ve elektronik cihazların kullanımına ilişkin belirlenen kurallara uygun hareket etmek zorundadır. Bu kurallara aykırı davranış yükümlülüğünün ihlali sayılır.

(4) İzleme merkezi tarafından yükümlünün kurallara aykırı davrandığının belirlenmesi halinde, müdahale ekibi durumdan derhal haberdar edilir. Daire Başkanlığının ilgili şube müdürlüğü, yükümlünün kurala aykırı davranışını denetimli serbestlik müdürlüğüne yazılı olarak da bildirir. Kurala aykırı davranışın vaka sorumlusu tarafından yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmesi halinde durum komisyona iletilir.”

³⁴⁰ Kol, s. 61.

³⁴¹ Karakaya, s. 42.

³⁴² Bkz. EK 2.

³⁴³ 6284 Sayılı Kanun, madde 3/2; “Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.”

olduğunda hâkim tarafından karar verilen önleyici tedbirlere ilişkin karar da alabilir³⁴⁴. Kolluk amiri, yapılan değerlendirme neticesinde, acilen işlem yapılmazsa mağdurun haklarının ciddi anlamda ihlal edileceği bir durum öngörürse, şiddet eylemi önlenemeyecek seviyedeysse, şiddetin tekrarlanma ihtimali varsa veya mağdurun can güvenliği tehlikedeysse bu durumu, gecikmesinde sakınca bulunan hal olarak değerlendirmelidir. Gecikmesinde sakınca bulunan hal tanımı Uygulama Yönetmeliği'nde yapılmıştır³⁴⁵. Bu gibi ihtimallerde 6284 Sayılı Kanun'un öngördüğü m. 5/1-a, b, c, d hükümlerinde belirtilen tedbirlere karar verilebilir. Kolluk amiri kararın verilmesini müteakiben ilk iş günü üst yazı ile hâkim onayına sunar. Onaya sunulan kararlar 24 saatlik süre zarfında hâkim tarafından değerlendirilir³⁴⁶. Kolluk amirine tedbir kararlarını kısa sürede alma ve uygulama yetkisi verilmiş olması mağdurların tedbirlere erişimi açısından önemlidir³⁴⁷. Çünkü, kolluk birimleri sahada ve toplumun her kesiminin ulaşabileceği şekilde örgütlenmiş birimlerdir. Devlet tarafından, kamuda düzen ve güvenliği temin etme görevi kolluk görevlilerine (emniyet ve jandarma birimlerine) verilmiştir³⁴⁸. Bu kapsamda, 6284 Sayılı Kanun'un kolluk amirini yetkilendirmesi, kanun koyucunun mağdurun ve mağdur haklarının ivedi şekilde korunmasına son derece önem verdiğini göstermektedir.

2.2.5. Tedbir Kararlarının Verilmesi ve Uygulanması

6284 Sayılı Kanun'un m. 8/1 hükmüne göre, “ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine, en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkimine, mülkî amire ya da kolluk birimine” başvuru yapılarak

³⁴⁴ Uygulamada, Emniyet ve Jandarma birimleri, somut şiddet olayı ile ilgili olarak mağdurun, “6284 sayılı Kanun kapsamında Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu” isimli belgeyi doldurmasını sağlar. Mağdurun bu formda verdiği cevaplar neticesinde, somut olayda uygulanması gereken tedbir kararları tespit edilir. Bu formlar Emniyet ve Jandarma birimlerinde arşivlenir. Bkz. EK 3.

³⁴⁵ “6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” madde 3/1-c; “Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması halini ifade eder.”

³⁴⁶ 6284 Sayılı Kanun, madde 5/2; “Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.”

³⁴⁷ Bölükbaşı, s. 127.

³⁴⁸ Bölükbaşı, s. 128.

koruyucu veya önleyici tedbir kararları verilir³⁴⁹. Kanun, tedbirlerin uygulanmasına dair karar verme noktasında hâkim, mülk amir ve kolluk amirine yetki vermiştir; Cumhuriyet savcısına ise tedbir kararlarının uygulanması hakkında yalnızca talepte bulunma yetkisi vermiştir. Cumhuriyet savcısı, şiddet eylemlerinin gerçekleşmesi halinde, soruşturma aşamasında şiddet uygulayan fail ve mağdur ile bire bir muhatap olmaktadır. Gerektiğinde fail hakkında gözaltı kararı verilmesi, adli kontrol hükümlerinin uygulanması veya failin tutuklanmasına dair karar verilmesi için sulh ceza hâkimliğine sevk edilmesi gibi kararlar vermektedir. Bu noktada, Cumhuriyet savcısının 6284 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararlarının uygulanmasına dair karar verme yetkisinin olmaması uygulamada boşluk oluşturmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde hâkim veya mülkî amire ulaşmanın bazen zor olabileceği düşünüldüğünde, bu gibi acil durumlarda Cumhuriyet savcısının da yetkili olmaması, Kanun’un derhal mağduru koruma amacıyla örtüşmemektedir. Ayrıca TCK kapsamında bir suç işlendiği anda olaya bizzat Cumhuriyet savcısının müdahale ettiği göz önüne alındığında, soruşturma aşamasında acil müdahale gerektiren ve mağdurun derhal korunması gerektiren durumlarda Cumhuriyet savcısı da tedbir kararlarının uygulanmasına dair karar verebilmelidir. Mevcut uygulamada, Cumhuriyet savcısı sadece hâkim, mülkî amir veya kolluk amirine başvuru merci olarak konumlandırılmıştır. Bu durum açıkça, 6284 Sayılı Kanun’un öngördüğü ivedi ve etkili koruma yaklaşımına aykırı olduğu gibi, uygulamada zamanında yapılması gereken müdahaleleri de geciktirmektedir. Kanun ile kolluk amirine dahi “gecikmesinde sakınca bulunan hâl” durumunda, sınırlı şekilde hem önleyici hem de koruyucu tedbir kararı verme yetkisi tanınmışken, Cumhuriyet savcısına bu yetkinin verilmemiş olması Kanun’un amacı açısından çelişki oluşturmaktadır. Kanaatimizce, bu aşamada Cumhuriyet savcısına da belli şartlarda, resen tedbir kararlarının uygulanmasına dair karar verme yetkisi tanınması gerekmektedir.

Tedbir kararlarının verilmesine dair talep başvuruları noktasında Kanun, yetkili kurumlar açısından “yerleşim yeri” gibi özel bir yetki sınır çizmemiştir. Mağdur şiddete nerede uğramışsa veya şiddete uğrama tehlikesi ile nerede karşılaşmışsa, derhal bulunduğu yerde, hiçbir başkaca şart aranmaksızın, en hızlı şekilde tedbir kararlarının verilmesi sağlanmalıdır. Bu tedbir kararlarından, koruyucu tedbir kararları için kanıtlayıcı belge,

³⁴⁹ Bölükbaşı, s. 159.

delil veya destekleyici herhangi bir unsur aranmaz ancak önleyici tedbir kararları açısından somut deliller olması gerekir. Önleyici tedbir kararları, şiddet uygulayan şahsın anayasal hak ve özgürlüklerine müdahale içeren yaptırımlar öngördüğü için, şiddet tehlikesi olduğu veya mağdurun şiddete uğradığına dair somut deliller gereklidir. Bu delillerin değerlendirilmesi hâkim tarafından somut olayın özelliğine göre yapılır ve ilk aşamada en çok 6 ay süreyle tedbirlerin uygulanmasına dair karar verilir. Bu sırada hâkim birden fazla tedbirin uygulanmasına dair karar verebilir³⁵⁰. Verilen tedbir kararları şiddet uygulayana tebliğ veya tefhim edilir. Yalnızca tedbir kararları değil, tedbir kararlarına aykırılık halinde zorlama hapsi uygulanacağı hususu da tebliğ edilir³⁵¹. Ancak elbette ki tedbir kararlarının uygulanmaya başlaması için şiddet uygulayana tebliği zorunlu değildir³⁵².

6284 Sayılı Kanun'un m. 8/6 hükmüne göre, zorunlu olduğu değerlendirilen hallerde, tedbir kararlarına ek olarak, mağdur ve aile bireylerinin, kimlik, adres gibi bilgileri resmi kayıtlarda gizli olarak tutulur³⁵³. Korunan kişi olan mağdura yapılacak tebligatlar da ŞÖNİM aracılığıyla yapılır, böylece mağdurun açık adres bilgilerinin şiddet uygulayan tarafından öğrenmesinin önüne geçilir.

6284 Sayılı Kanun kapsamında uygulamaya konulan tedbir mekanizmalarına ilişkin kararlar, ilgili kurum ve kuruluşlara da tebliğ edilir, ŞÖNİM koordinasyonunda tedbir kararlarının yerine getirilmesi sağlanır ve kolluk birimleri tarafından da kararların yerine getirilip getirilmediği düzenli olarak kontrol edilir. Şayet tedbir kararlarına aykırılık tespit edilirse, gerekli evrak ve tutanaklar Cumhuriyet savcılığı aracılığıyla aile mahkemesine gönderilir³⁵⁴. Bu noktada da kanun koyucu tarafından doğrudan ŞÖNİM aracılığıyla ihlal kararının aile mahkemesine bildirilmesi şeklinde bir düzenleme yapılmalıydı. ŞÖNİM, tedbir kararlarının uygulanmasında koordinasyon kurumu olduğu gibi, tedbir sürecinin

³⁵⁰ Yargıtay CGK 2021/341 Esas, 2022/600 Karar, 04.10.2022 tarihli kararı; "...davacının davalı hakkında uzaklaştırma kararı verilmesinin talep edilmesi üzerine 18.07.2017 tarihinde sanık tarafından; dosyaya gelen belge ve rapor içeriği, mağdurun maruz kaldığı şiddetin derecesi ve tarafların iradesi değerlendirildiğinde davalı aleyhine 6284 sayılı Kanun'un 5. maddesi uyarınca 6 ay süreyle müsterek konuttan uzaklaştırma da dahil olmak üzere beş ayrı tedbire hükmedildiği..." www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

³⁵¹ 6284 Sayılı Kanun madde 8/5; "Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır."

³⁵² Karakaya, s. 123.

³⁵³ Bölükbaşı, s. 163.

³⁵⁴ "6284 Sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği" madde 38/1 "Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir."

ilerlemesinden ve ihlallerin takibinden de sorumludur. Dolayısıyla tedbir kararının ihlal edildiğinin tespiti halinde yine ŞÖNİM kanalıyla bu durum mahkemeye bildirilmelidir. Çünkü mevcut uygulamada, Cumhuriyet savcılığı, yalnızca kolluk veya ŞÖNİM tarafından düzenlenmiş tutanağı aile mahkemesine yönlendiren işlevsiz bir aracı mekanizma konumundadır. Ayrıca bu durum, kaynak israfına neden olduğu gibi iş yükünü de artırmaktadır. 6284 Sayılı Kanun'un mağdurun derhal korunması, etkili ve hızlı kararlar alınması şeklindeki genel uygulamaları karşısında, ihlallerin bu şekilde mahkemeye bildirilmesi şeklindeki mevcut uygulama pratikte yalnızca süreci yavaşlatmaktadır. Kanaatimizce, tüm tedbir sürecinin takibini yapan ŞÖNİM, ihlal durumunda da gerekli tutanakları aile mahkemesine göndermeli ve mahkeme tarafından yapılacak inceleme ile zorlama hapsine ilişkin değerlendirme ivedilikle yapılmalıdır. 6284 Sayılı Kanun kapsamında uygulanmasına dair karar verilen tedbir kararlarına karşı, ilgililer itiraz kanun yoluna başvurabilirler³⁵⁵. Mülkî amirce uygulanmasına dair karar verilen tedbirlere karşı, şiddet uygulayana tebliğ edildiği tarihten itibaren, iki hafta içinde aile mahkemesine itiraz edilebilir³⁵⁶. Söz konusu itirazlar üzerine verilen kararlar ise kesindir, istinaf veya temyiz yasa yoluna sahip değildir. Hâkim tarafından karar verilen tedbir kararlarına karşı da, yine iki hafta içinde, şiddet mağduru, şiddet uygulayan ve bakanlık³⁵⁷ yetkilileri aile mahkemesine itiraz edebilirler³⁵⁸.

³⁵⁵ Bölükbaşı, s. 164.

³⁵⁶ “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği”, madde 33; “(1) Kanun hükümlerine göre mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Aile mahkemesinin bulunmaması halinde 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan usule göre işlem yapılır.

(2) Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir. (3) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.”

³⁵⁷ “6284 Sayılı Kanun'a İlişkin Uygulama Yönetmeliği” madde 3/1-b; “Bakanlık: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” ifade eder.”

³⁵⁸ “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği”, madde 34; “(1) Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararları, (2) İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) Tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(4) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

Tedbir kararlarının, belirlenen sürenin bitmesi ve mahkemeye yapılan itiraz sonucunda iptaline ilişkin karar verilmesi ile uygulanmasına son verilir. Ayrıca, söz konusu tedbir kararlarının mülkî amir ve hâkim tarafından geri alınması ile de tedbir kararları kalkar. Tedbir kararlarının geri alınması hususu, mahkeme tarafından resen ya da korunan kişinin, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi doğrultusunda değerlendirilir³⁵⁹. Bu kararlar da mağdura ve şiddet uygulayan kişiye tebliğ edilir.

2.2.6. Tedbir Kararlarına Aykırılık ve Zorlama Hapsi

Şiddet uygulayan veya bu riske yönelik eylemler sergileyen kişinin hakkında verilen tedbir kararlarına yönelik aykırı eylemlerin gerçekleştirilmesi halinde tedbir kararının ihlali durumu söz konusu olacaktır. Bu durumda mahkeme tarafından 6284 Sayılı Kanun'a göre, şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsi uygulanmasına dair karar verilir³⁶⁰. Zorlama hapsi uygulaması önleyici tedbir kararları açısından yapılır³⁶¹. Niteliği gereğince bir tür disiplin hapsidir³⁶² ve üç günden on güne kadar uygulanabilir³⁶³. Söz konusu tedbir kararları yalnızca şiddet uygulayan tarafından ihlal edilebilir, mağdurun tedbir kararlarını ihlal etmesi durumunda herhangi bir zorlama hapsi uygulanmaz, ancak bu durum söz konusu tedbirlerin süresinin uzatılması veya yeni tedbirlerin talep edilmesi halinde hâkim tarafından resen göz önünde bulundurulur. 6284 Sayılı Kanun ile kanun koyucunun öngördüğü amaçlardan biri de aile birliğinin korunması olduğu göz önünde alındığında, kanun koyucu bu amaçla mağdurun tedbir kararlarını ihlal etmesi haline ilişkin düzenleme yapmamıştır. Ancak önleyici tedbir kararları, koruyucu tedbir

(5) Asıl dava ile birlikte talep edilen tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak ikinci fıkra da yer alan usule göre itiraz edilebilir.

(6) Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazda da ikinci fıkra da yer alan usule göre işlem yapılır.

(7) Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

³⁵⁹ Karakaya, s. 123.

³⁶⁰ 6284 Sayılı Kanun madde 13; "(1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. (2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez. (3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir."

³⁶¹ Cinoğlu Kol, s. 88.

³⁶² CMK madde 2/1; "(1) Disiplin hapsi: Kısmî bir düzeni korumak amacıyla yaptırım altına alınmış olan fiil dolayısıyla verilen, seçenek yaptırımlara çevrilemeyen, önödeme uygulanamayan, tekrare esas olmayan, şartla salıverilme hükümleri uygulanamayan, ertelenemeyen ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeyen hapsi, ifade eder."

³⁶³ Bölükbaşı, s. 168.

kararlarına kıyasla daha nitelikli uygulamalar içeren tedbir kararları olduğundan, şayet mağdurun söz konusu tedbir kararlarının uygulanmaması yönünde bir talebi varsa önce bunu mahkemeden talep etmelidir. Aksi halde şiddet uygulayan hakkında, mağdurun tedbiri ihlal davranışları nedeniyle zorlama hapsi uygulanacaktır. Şiddet uygulayan tarafından gerçekleştirilen her ihlal eylemi, mahkeme tarafından olayın özelliğine göre değerlendirilip zorlama hapsine konu edilmelidir. Mahkeme söz konusu şiddet riskinin ortadan kalktığı, fiili şiddetin sonlandığı ya da tarafların uzlaştığı hallerde, talep ile tedbir kararının kaldırılmasına dair karar verebilir ancak somut olayın şartlarına göre tedbirlerin kaldırılması talebinin reddine dair karar da verebilir. Mağdurun yalnızca kendi rızasıyla şiddet uygulayan ile görüşerek mahkeme kararı ile uygulanmasına karar verilen tedbir kararını ihlal etmemesi gerekir. Bu şekilde bir davranışın, 6284 Sayılı Kanun'un amaçladığı önleyici tedbir kararlarının etkinliği ile şiddet uygulayan üzerindeki caydırıcılığı noktasında mağdurun güvenliğini tehlikeye atacağı ve şiddetin tekraren gerçekleşmesine zemin hazırlayacağı kabul edilmelidir.

2.3. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu Kapsamında Düzenlenen Koruyucu ve Destekleyici Tedbirler

Çocuk mağdur hakkında 6284 Sayılı Kanun kapsamında verilen kararlar ile birlikte ÇKK'da öngörülen tedbirler de olayın özelliğine göre uygulanabilir. Somut olayda işlenmiş bir suç olsun veya olmasın, soruşturma veya kovuşturma aşaması dâhil olmak üzere tüm durumlarda çocuk mağdurların üstün yararının gözetilerek onarıcı adalet anlayışı içerisinde çok boyutlu bir koruma uygulaması olması önemlidir³⁶⁴. Çünkü aile içi şiddetin en önemli tanığı olan çocuk, çoğu durumda bu suçların mağduru da olmaktadır. ÇKK ile korunma ihtiyacı olan çocuklara yönelik tedbir kararlarının kapsamına giren çocukların tanımı yapılmıştır³⁶⁵. Çocuğun doğrudan veya dolaylı olarak maruz kaldığı şiddetin etkilerinin giderilebilmesi için, kanunlarda öngörülen tedbirlere başvurulması gerekmektedir. Bu tedbirler, “Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik” m. 8

³⁶⁴ Burcu Yeşiladalı, Galma Jahic, Onarıcı Adalet: Yeni Bir Yaklaşım, *Onarıcı Adalet*, Burcu Yeşiladalı, Galma Jahic (der.), İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2008, s. 17.

³⁶⁵ Çocuk Koruma Kanunu madde 4/1-a.1; “Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlâkî, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu ifade eder.”

düzenlemesi ile, “çocuğun anası babası, vasisi, bakım ve gözetiminden sorumlu kimse, ASHB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Cumhuriyet savcısının istemi ve resen” olmak üzere çocuk hâkimi tarafından değerlendirilir. Mahkeme kararında tedbir kararının ayrıntılarına ilişkin bir uygulama planı hazırlanır. Bu plan doğrultusunda, çocuk mağdurun gelişim süreci takip edilir ve çocuğa yönelik yürütülecek mesleki çalışmalar belirlenir. ÇKK m. 5/1 hükmüne göre, tedbirler, çocuk ailesinden tamamen koparılmaksızın, onu destekleyen bir sosyal çevre içerisinde uygulanmalı ve çocuk mağdurun psikolojik bütünlüğü korunmalıdır³⁶⁶. Bu kapsamda tedbir kararlarının uygulayıcıları olan, kolluk amiri, mülkî amir ve hâkim tarafından, her somut olayın kendi özellikleri ile çocuk mağdurun yaşam koşulları, psikolojik durumu ve kişisel gelişimi dikkate alınarak çok yönlü bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu tedbirlerin uygulanması sürecinde, devletin koruma yükümlülüğü yerine getirilir.

Aile içi şiddetin kaçınılmaz sonucu, çocuğu koruması ve gözetlemesi gereken kişiler tarafından çocuğun haklarının ihlal edilmesi ve mağdur olmasıdır³⁶⁷. Bu durumda BM Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin “çocuğun anne babası yanında yetiştirilmesi” ilkesine uygun olarak çocuk mağdurun öncelikle aile ortamından ayrılmadan korunması esastır. Ölçülülük ilkesine göre, her somut olay kendi içerisinde değerlendirilmeli ve aşamalı olarak denetim, rehberlik ve danışmanlık, velayet ilişkisini sınırlandırma gibi önlemler alınmalıdır³⁶⁸. Bu kapsamda ÇKK 5. maddesinde çocuk mağdurlar açısından uygulanacak tedbir kararları belirlenmiştir. Bu tedbir kararları, “Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik” kapsamında belirtilen esaslara göre yürütülür.

2.3.1. Danışmanlık Tedbiri

ÇKK m. 5/1-a hükmüne göre, çocuğun psikolojik destek ve rehberlik hizmeti almasını sağlayan tedbir kararıdır. Kararın icrası bu alandaki meslek uzmanları tarafından yerine getirilir. Çocukla birlikte ebeveynlerinin de danışmanlık hizmetlerinden yararlanması sağlanabilir³⁶⁹. Bu tedbir sürecinde, çocuk ve aileyi ilgilendiren temel davranış eğitimleri,

³⁶⁶ Balo, s. 173.

³⁶⁷ Mavili, *Aile İçi Şiddet/Kadının ve Çocuğun Korunması*, s. 141.

³⁶⁸ Yücel, s. 340.

³⁶⁹ Kağan Yenikol, *Çocuk Koruma Kanununda Yer Alan Tedbirlerin Çocuk Sağlığına Etkisi*, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019, s. 38.

aile içi iletişim, tedbire konu adli süreç hakkında bilgilendirme, aile içi şiddet durumlarında yapılması gerekenler ve şiddet yönetimi, varsa bağımlılıkla mücadele konusunda rehberlik edilmesi gibi çeşitli konularda hem çocuğa hem de ailesine danışmanlık hizmetleri verilir. Bu tedbir kararı çocuk mağdur ailesinin yanındayken veya devlet kuruluşlarında kaldığında yerine getirilebilir³⁷⁰.

2.3.2. Eğitim Tedbiri

ÇKK m. 5/1-b hükmüne göre, uygulanan tedbir karardır. Bir suç kapsamında mağdur olan veya adli süreç içerisinde korunmaya muhtaç çocuğun bir eğitim veya meslek kuruluşuna devamına ilişkin bir karardır. Özellikle, aile, ekonomik koşulları nedeniyle asgari düzeyde yaşamını sürdürüyor ve çocuğun eğitim giderlerini finanse edemiyorsa, bu tedbirin uygulanması hususu öncelikle değerlendirilmelidir. İcrası, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) kurumları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Halk Eğitim Merkezleri, Türkiye İş Kurumu veya belediyeler tarafından yerine getirilir. Mahkeme, tedbirin hangi kurum tarafından icra edileceğini belirlemeden önce eğitim kurumlarından verilebilecek eğitimlere ilişkin bilgi talep edebilir³⁷¹. Bu tedbir kararında amaç, çocuğun gelişim sürecinde eğitimine devam etmesini ve bir meslek sahibi olmasını temin etmektir.

2.3.3. Bakım Tedbiri

Çocuğun bakımından genellikle aile bireyleri sorumludur. ÇKK m. 5/1-c hükmüne göre, bu kişiler veya bakımından sorumlu olan kişi herhangi bir nedenle çocuğun bakımını gerçekleştiremiyorsa bu tedbir kararına hükmedilir. Tedbir kararının yerine getirilmesi, ASHB tarafından gerçekleştirilir ve çocuk Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün kurumuna yerleştirilir. Bu kurumlar, ev tipi sosyal hizmet birimleridir³⁷². Bakım tedbiri, çocuk mağdur açısından en son değerlendirilmesi gereken tedbirdir. Çünkü ÇKK çocuk mağdurun ailesinden ayrılmadan, ailesinin yanında korunması ve rehabilite edilmesini amaçlamaktadır³⁷³. Bu kapsamda adli ve idari

³⁷⁰ Yenikol, s.35.

³⁷¹ Yenikol, s. 38.

³⁷² *Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*, madde 8/1; “Çocuk bakım kuruluşları; korunma ihtiyacı olan çocukların bakım ve barınma ihtiyacının karşılandığı ev tipi sosyal hizmet birimlerinden olan çocuk evlerinin bağlı olduğu çocuk evleri koordinasyon merkezleri ile aynı yerleşkede bulunan birden fazla ev tipi sosyal hizmet biriminden oluşan ve çocukların psikososyal ihtiyacına göre ihtisaslaştırılan çocuk evleri siteleridir.”

³⁷³ Balo, s. 174.

kurumların, ailenin birliğine önem vermeden yapmış oldukları uygulamalarda, AYM aile bireylerinin haklarının ihlal edildiği yönünde değerlendirme yapmaktadır³⁷⁴. Aynı şekilde Yargıtay da bu hususun gözetilmediği mahkeme kararları hakkında bozma kararı vermektedir³⁷⁵. Ancak elbette ki Kanun'da öngörülen durumların varlığı halinde bakım tedbiri uygulanmasına dair karar verilmelidir.

2.3.4. Sağlık Tedbiri

ÇKK m. 5/1-d hükmüne göre, bu tedbir, çocuğun hem fiziksel hem de psikolojik yönden sağlığının korunması veya rehabilitasyonunun sağlanması için uygulanır. Bu tedbir kararı verilmeden önce, çocuğun bir sağlık kuruluşunda muayenesi yapılır ve hakkında doktor

³⁷⁴ Örneğin, Anayasa Mahkemesi, İkinci Bölüm, 09.03.2016 tarih ve 2013/6382 Başvuru Numaralı Serpil Toros Kararı; "...147.Başvurucu anne ve kızı arasında ilişki kurulmasına dair kısıtlamaların ve kamusal makamların bu kısıtlamaları gerekli sıklıkla ve etkili şekilde gözden geçirme hususundaki ihmalinin, olası bir yeniden bütünleşmenin temini bir yana, bu bağların zarar görmesine neden olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, ne yargısal makamların ne de ilgili idarenin; ailenin yeniden bütünleşmesi fikrini, önemli bir amaç olarak dikkate almadıkları, bunun yerine salt çocuğun koruma altında olmasının daha yararlı olacağı düşüncesiyle hareket ettikleri anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra başvurucunun çocuğu ile görüşmesine imkân sağlanmaması ve koruma kararları ile devam eden süreçte sürdürülen evlat edindirme prosedürü de dikkate alındığında alınan tedbirler, doğal ailenin yeniden bütünleşmesinden ziyade koruyucu aile ile çocuk arasındaki bağların güçlenmesini sağlamıştır.

148. Sonuç olarak derece mahkemelerince verilen koruma kararlarıyla ilgili yargısal sürece başvuru annenin menfaatlerinin dikkate alınmasını sağlayacak şekilde katılımı sağlanmadığı gibi söz konusu kararlarda yer verilen gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında yeterli olmadığı, ayrıca kararın icra sürecinde yer alan ilgili idare tarafından özellikle çocuğun üstün yararı dikkate alınarak aile ilişkilerinin sürdürülebilirliği ve muhtemel bir yeniden bütünleşmenin temini amacıyla uygun olan adımların atılmadığı görülmektedir. Başvurucuyu ziyaret hakkından mahrum bırakan ve mevcut ailenin yeniden bütünleşmesi amacını gözetmediği anlaşılan söz konusu uygulamanın, aile hayatına saygı hakkının amacıyla bağdaşır şekilde meşruluğu ortaya konulamadığı gibi kamusal makamlarca aile hayatına saygı hakkının etkin şekilde kullanılmasına hizmet eden güvencelerin temini noktasındaki pozitif yükümlülüklerin gerektiği şekilde yerine getirilmediği anlaşılmaktadır.

149. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir...", <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/6382?KelimeAra%5B0%5D=ya&page=701#:~:text=konusu%20pozitif%20y%C3%BCk%3%BCml%C3%BCI%C3%BCkler%2C%20bireyler%20aras%C4%B1,%C2%A7%2023%3B%20Hokkanen%2FFinlandiya%2C%20%C2%A7%2055,E.T.02.05.2025>.

³⁷⁵ Yargıtay 2. HD 2023/9517 Esas, 2024/5903 Karar, 17.09.2024 tarihli kararı; "...Ortak çocukların velâyetinin Mahkemece babaya verildiği, davalı babanın çocuklara bakamayacağını belirterek bakım tedbiri uygulanmasını talep ettiği ve ortak çocuklar hakkında bakım tedbiri kararı verilerek bakım merkezine yerleştirildiği anlaşılmaktadır. Ortak çocukların velâyetini alma konusunda davacı anne de isteklidir. 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 5 inci maddesi gereğince Aile Mahkemesi bünyesinde bulunan psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacıdan oluşan uzmanlardan, anne ve çocuklarla görüşmek suretiyle inceleme ve rapor istenip; annenin barınma, gelir, sosyal ve psikolojik durumlarına göre çocuğun sağlıklı gelişimi için velâyeti üstlenmeye engel bir durumun bulunup bulunmadığı yanında annenin hali hazırdaki durumu ve geçen süreçte velâyeti kullanmaya engel halinin bulunup bulunmadığı hususlarının birlikte yeniden değerlendirilmesinde fayda görüldüğü kanaatiyle yeterli araştırmanın yapılması ve sonuca göre velâyet hususunda yeniden karar verilmesi için hükmün bozulması gerekmiştir..." www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

raporu aldırılır. Madde bağımlılığı gibi konularda bu tedbirin verilmesi açısından doktor raporu alınması önemlidir³⁷⁶. Karar verildikten sonra Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastaneler kapsamında icrası gerçekleştirilir. Aynı zamanda tedavilere ilişkin masraflar da Sağlık Bakanlığı tarafından karşılanır. Şayet çocuğun korunması açısından, ailesinin yanında kalması hususu sağlık tedbirinden elde edilecek faydayı engelleyecekse, bu tedbir kararıyla birlikte bakım tedbiri de uygulanmalıdır³⁷⁷. Bu tedbir kararının etkili şekilde uygulanması, hem çocuğun birey olarak üstün yararı bakımından hem de sorunlarından arındırılarak sağlıklı bir birey olarak topluma kazandırılması açısından büyük önem taşır.

2.3.5. Barınma Tedbiri

ÇKK m. 5/1-e hükmüne göre, çocuklu kimseler ve sağlığı tehlikede olan hamile kadınlar için uygulanan tedbir kararıdır. Bu tedbir kapsamında, çocuk sahibi kadınlar veya hamileler, şayet normal hayat şartları çerçevesinde olması gereken sağlıklı barınma yerine sahip değilse, ASHB, MEB, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü veya belediyeler tarafından uygun bir yere yerleştirilir. Bu tedbir kararı, sosyal risk altında bulunan, asgari yaşam koşullarına sahip olmayan çocuk ve kadınların güvenliğini, sağlığını, insan onuruna yakışır yaşam koşullarını temin etmeye yöneliktir. Tedbir ile birlikte, eğitim, sağlık gibi diğer tedbirlere de karar verilebilir³⁷⁸. Bu tedbirin, diğer tedbirlerle birlikte uygulanması, çocuğun üstün yararı ilkesinin somutlaştırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

2.3.6. Acil Korunma Kararı

³⁷⁶ Ezgi Koç, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunundaki Danışmanlık Ve Eğitim Tedbirleri Kapsamında Görev Alan Ve Okulda Çalışan Psikolojik Danışman Ve Rehber Öğretmenlerin Tedbirlerin Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2024, s.33.

³⁷⁷ Yenikol, s. 40.

³⁷⁸ Yenikol, s.44.

Acil Korunma, ÇKK m. 9 kapsamında belirlenen bir tedbirdir³⁷⁹. Bu tedbir kararı ilk kez ÇKK ile düzenlenmiştir³⁸⁰. Bu tedbire, derhal müdahale edilmesi gereken ve mağduru koruma zorunluluğu bulunan bir durumun varlığı halinde başvurulur. Normal şartlarda tedbir kararlarının mahkemeye başvurulduktan sonra verilmesini beklemek zaman alabilmektedir. Acil ve ciddi bir müdahale gerektiren durumlarda ise bu süreci beklemek tedbirlerden beklenen amacı vermeyecek ve çocuğun üstün yararına aykırı olacaktır³⁸¹. Böyle bir durumun varlığı ortaya çıktığı anda çocuk koruma altına alınmalı ve bakım kuruluşuna yerleştirilmelidir. Yine ÇKK m. 9/1 hükmüne göre, kurum tarafından devam eden süreçte, 5 gün içinde mahkemeye başvurulmalı ve çocuğun koruma altına alınması talep edilmelidir. Bu açıdan söz konusu tedbir geçici bir tedbirdir. Mahkeme, yapılan değerlendirme neticesinde çocuk için uygun görülecek ÇKK ve 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki tedbirlere dair karar verecektir.

³⁷⁹ ÇKK madde 9; “(1) Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. Hâkim tarafından, üç gün içinde talep hakkında karar verilir. Hâkim, çocuğun bulunduğu yerin gizli tutulmasına ve gerektiğinde kişisel ilişkinin tesisine karar verebilir. (2) Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir. (3) Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.”

³⁸⁰ Mustafa Artuç, Cemil Gedikli, Yeni Yargıtay Kararları Işığında TCK-CMK-CGİK-Çocuk Koruma Kanunu ve 5560 Sayılı Kanun ile Getirilen Yenilikler, Kartal Yayınevi, Ankara, 2007, s. 606.

³⁸¹ Verda Aldemir, Çocuk Koruma Kanununun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda Uygulanmasına İlişkin Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011, s.29.

3. BÖLÜM: SORUŞTURMA UYGULAMALARI, İDARENİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ VE ÖNERİLER

3.1. Ceza Muhakemesi Kanunu'nda Suç Mağduru Çocuğun Korunması

Ceza muhakemesi süreci, bir suç işlendiği zaman, ihbar ve şikâyet üzerine veya resen başlar. Bu süreç, iddia, savunma ve yargılama aşamasından oluşur³⁸². Adli makamların olaya müdahalesi ile öncelikle mağdurun korunmasına yönelik tedbirler alınır, ardından maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla failin tespiti, yakalanması ve delillerin toplanmasına yönelik soruşturma süreci yürütülür. Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının talimatlarıyla kolluk görevlileri tarafından yerine getirilir. Bu aşamada, suç mağdurunun korunması sosyal devlet ve adil yargılanma hakkının bir gereğidir. Özellikle, çocuk mağdurlar açısından, soruşturma süreci çocuğun ruhsal, fiziksel ve psikolojik yönden korunmasını gözeterek titizlikle yürütülmelidir.

Mağdurun ceza yargılamasının ilk aşaması olan soruşturma sürecindeki hakları CMK m. 234/3 hükmünde şu şekilde belirtilmiştir;

“delillerin toplanmasını isteme hakkı, soruşturmanın gizlilik ve amacını bozmamak koşuluyla Cumhuriyet savcısından belge örneği isteme hakkı, vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteme hakkı, vekili aracılığı ile soruşturma belgelerini ve el konulan ve muhafazaya alınan eşyayı inceletme hakkı, Cumhuriyet savcısının, kovuşturmaya yer olmadığı yönündeki kararına itiraz etme hakkı.”

CMK ile öncelikle mağdurun soruşturma aşamasıyla ilk muhatap olduğu andan itibaren uygulanacak hüküm ve esaslar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Yargılama aşamasında emniyet veya jandarma birimlerindeki görevliler, Cumhuriyet savcısı, sulh ceza hâkimi veya ilgili mahkeme tarafından; mağdurun çağırılması ve dinlenmesi (CMK m. 150/2, m.233), çocuk mağdurun uygun koşullarda dinlenmesi (CMK m. 236/4), ifade sırasında uzman bulundurma (CMK m.236/3), sesli ve görüntülü kayıt yapılması (CMK m.52/3, m. 236/5), duruşmanın kısmen kapalı yapılması (CMK, m.184/1), olayların ve beyanların yayınlanmasının yasaklanması (CMK m.187/3), sanığın duruşma salonundan çıkarılması (CMK m.200/1) şeklindeki düzenlemelere göre işlemleri yürütür.

³⁸² Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 123.

Bu başlık altına CMK ile soruşturma aşamasında, çocukların suç mağduru oldukları durumlarda uygulanacak hükümler ve hakları incelenecektir.

3.1.1. Çocuk Mağdurlara Yönelik Suç İşleyen Şüphelilerin Yakalanması

Yakalama, CMK m. 90 ile m. 99 arasında usul ve esasları belirlenmiş koruma tedbirlerindendir. Bir suçun varlığı halinde yapılan yakalama işlemi ile şüphelinin özgürlüğü geçici süreyle kısıtlanır³⁸³. CMK m. 90 hükmünde öngörülen yakalama işlemi için herhangi bir hâkim veya mahkeme kararı şartı öngörülmemiştir³⁸⁴. CMK m. 90/1 hükmüne göre, “kişiye suçu işlerken rastlanması, suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması” hallerinde herkes tarafından yakalama yapılabilir; “gecikmesinde sakınca bulunan hallerde” ise bu yetki kolluk görevlileri tarafından kullanılır. Yakalama kararı, soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma aşamasında da ilgili mahkeme tarafından verilir; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise, Cumhuriyet savcısına veya amirlerine ulaşılamamışsa, kolluk görevlileri tarafından yakalama yapılabilir³⁸⁵. Bu koruma tedbiri, çocukların mağdur olduğu suçlar açısından özel bir hüküm öngörmüştür. CMK m. 90/3 hükmüne göre, “Soruşturma ve kovuşturması şikâyetle bağlı olmakla birlikte, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malûllük veya güçsüzlükleri nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçüstü hallerinde kişinin yakalanması şikâyetle bağlı değildir.” Bu açıdan bir şüphelinin çocuğa yönelik bir suç işlemesi halinde, söz konusu suç şikâyetle bağlı ise, şüphelinin yakalanması için çocuk mağdurun şikâyetçi olması aranmaz³⁸⁶.

3.1.2. Mağdur ile Şikâyetçinin Dinlenmesi

Mağdur ile şikâyetçi, CMK m. 233-236 hükümleri arasında belirlenen usul ve esaslara göre dinlenir³⁸⁷.

CMK m. 234/2 hükmüne göre, “Mağdur, onsekiz yaşını doldurmamış, sağır veya dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malûl olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi

³⁸³ Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 378.

³⁸⁴ Hüsnü Aldemir, Hürriyeti Kısıtlayan Koruma Tedbirleri, Yakalama, Gözaltına Alma, Tutuklama ve Adli Kontrol, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 39.

³⁸⁵ Gökçen, Alşahin, Çakır, s. 303.

³⁸⁶ Gökçen, Alşahin, Çakır, s. 307.

³⁸⁷ Yılmaz, s. 456.

aranmaksızın bir vekil görevlendirilir” hükmü ile, herhangi bir talep veya şart aranmaksızın, 18 yaşın altındaki çocuk mağdurun, adli makamlar tarafından yürütülen tüm işlemleri avukat eşliğinde devam eder³⁸⁸. Söz konusu avukat yardımı, zorunlu vekilliktir³⁸⁹. Avukatın, barodan görevlendirilmesi işlemini, soruşturma aşamasında kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısı ve sulh ceza hâkimi yapar. Soruşturma işlemi yapılan yer barosunun telefon otomasyonu sistemi ile avukat görevlendirmesi yapılır³⁹⁰. Ataması yapılan zorunlu müdafî, soruşturma süreci sonlana kadar mağdur vekili olarak soruşturma dosyasında görevli ve sorumlu olacaktır. İlgili Yönetmelik³⁹¹ gereğince, görevlendirilen zorunlu vekile Adalet Bakanlığı tarafından ilgili baro başkanlığı aracılığıyla belirlenen tarifeye göre ödemesi yapılır³⁹². Avukat görevlendirilmesi sonrasında çocuk mağdur, soruşturma aşamasında, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması açısından³⁹³ tekrar dinlenilmesi gereken bir durum olmadığı sürece, kural olarak bir defa dinlenir³⁹⁴. Bu ifade sırasında, CMK m. 236/3 hükmüne göre, psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur ve söz konusu ifade sesli ve görüntülü olarak kayda alınır, adli süreç boyunca mağdurun beyanıyla ilgili herhangi bir durum olduğunda yalnızca bu kayıtlar kullanılır³⁹⁵. Bu uygulamanın amacı, mağdurun “ikincil mağduriyetin” engellenmesidir³⁹⁶.

CMK m. 236 hükmü ile “Mağdur ile Şikâyetçinin Dinlenmesi” başlığı altında, çocuk mağdurların dinlenilmesine ilişkin özel hükümler belirlenmiştir³⁹⁷. Özellikle CMK m. 236/4 hükmü mağdurların soruşturma aşamasında dinlenilmesi konusunda önemlidir. Bu

³⁸⁸ Kaplan, s. 171.

³⁸⁹ Mehmet Beyhan Seçkin, Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Şikâyetçinin Hakları, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, S. 15, 2020, s. 630.

³⁹⁰ Salih Oktar, “Müdafinin Görev ve Yetkileri”, *Ceza Muhakemesi Hukuku Başvuru Kitabı*, Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu (der.), 6. Baskı, Bilge Basım Yayın, Ankara, 2021, s.127.

³⁹¹ *Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri İle Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik*, Kabul Tarihi: 02.03.2007, Resmî Gazete Sayısı: 26450, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 02.05.2025.

³⁹² *Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri İle Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmelik*, madde 8.

³⁹³ CMK madde 236/2; “İşlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdur, bu suça ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunluluk arz eden haller saklıdır.”

³⁹⁴ Fahri Gökçen Taner, “Kırılgan Mağdur ve Tanık Statüsü Bağlamında Kadın”, *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2024, s. 277.

³⁹⁵ Taner, s. 284.

³⁹⁶ “İkincil mağduriyet” veya “ikincil örselenme” konusuna “2.4.4 İkincil Mağduriyet” başlığı altında tekrar değinilecektir.

³⁹⁷ Gökçen, Alşahin, Çakır, s. 508.

hükme göre, “Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından ifade ve beyanının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinde sakınca bulunduğu değerlendirilen çocuk veya mağdurların ifade ve beyanları özel ortamda uzmanlar aracılığıyla alınır.” Madde hükmünde belirtilen “özel oda” ile kast edilen “adli görüşme odaları”dır³⁹⁸.

CMK m. 234 ile mağdurun adli süreç içerisindeki hakları düzenlenmiştir³⁹⁹. Çocuk mağdur, kendisi veya kendisine görevlendirilen zorunlu vekili aracılığıyla bu hakları kullanabilir⁴⁰⁰. Soruşturma aşamasında, ifadesinin alınmasından sonra, çocuk mağdurun Cumhuriyet savcısından veya kolluk görevlilerinden delillerin toplanmasını isteme hakkı vardır⁴⁰¹. Bu düzenleme ile mağdur adli süreçte, soruşturma aşamasından itibaren sürece katılan bir öge konumundadır. Bu durum mağdurun soruşturmadaki aktif etkinliğini artırmaktadır⁴⁰². Bu aşamalarda verilen kararlara karşı sulh ceza hâkimliğine itiraz hakkı vardır. Bunun için mağdur veya vekili soruşturma dosyasını inceleyebilmekte ve talepleri halinde dosyadan örnek alabilmektedirler⁴⁰³.

3.1.3. Mağdurun Tanık Olarak Dinlenmesi

Ceza muhakemesinde, soruşturma ve kovuşturmada aktif olarak hakları ve yetkileriyle yer alan mağdur, tanık olarak dinlenebilir⁴⁰⁴. Çocuk mağdurlar ise yalnızca bir defa dinlenebilir⁴⁰⁵. Bu hüküm, çocukların özellikle cinsel ve fiziksel şiddet eylemleri neticesinde ortaya çıkan suçların mağduru oldukları zaman, ikincil mağduriyet olmaması açısından önemlidir. Mağdurun dinlenmesi zaten yargılama şartıdır, mağdur dinlenilmeden soruşturma sonuçlandırılıp iddianame düzenlenemeyeceği gibi, mahkeme tarafından hüküm de verilemez⁴⁰⁶. CMK m. 236/1 hükmüne göre, “mağdurun tanık olarak dinlenmesi halinde, yemin hariç, tanıklığa ilişkin hükümler uygulanır” denilmek suretiyle, olayın asıl tanığı olan kişi olarak beyanda bulunur. Bu sırada yemin etmez. Bu husus da yine kanun

³⁹⁸ Bu konuya “3.2.3. Adli Görüşme Odaları” başlığı altında detaylı şekilde değinilecektir.

³⁹⁹ Özen, s. 429.

⁴⁰⁰ Yılmaz, s. 464.

⁴⁰¹ Kaplan, s. 172.

⁴⁰² Kaplan, s. 185.

⁴⁰³ Kaplan, s. 174.

⁴⁰⁴ Yılmaz, s. 456.

⁴⁰⁵ Kaplan, s. 254.

⁴⁰⁶ Kaplan, s. 253.

koyucu tarafından mağdurun korunması nedeniyle belirlenmiş bir kuraldır⁴⁰⁷. Çünkü tanık olarak dinlenen mağdur sanığa yönelik tarafsızlığını korumayabilir, travma etkisiyle failin eylemlerini açık ve net olarak hatırlayamayabilir⁴⁰⁸. Bu durumda yemin ederek beyanda bulunan mağdurun yalan tanıklık suçu ile karşı karşıya kalması kaçınılmazdır. Bu da adil yargılanma ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Sonuç olarak mağdur bir şiddet eyleminin muhatabı olmuş ve bu durumdan hem psikolojik hem de fiziki olarak etkilenmiştir. Bu nedenle tanık olarak beyanı alınırken yeminsiz şekilde dinlenir ve CMK'ya göre tanıklığa ilişkin hükümler uygulanır. Söz konusu Kanun hükmü, mağdurun ve özellikle çocuk mağdurun soruşturma aşamasından kovuşturma aşamasına kadarki süreçte her ihtimalde düşünüldüğünü göstermektedir. Çocuk mağdurun tanık olarak beyanı alınırken dahi, bir defa dinlenilme, bu işlemin uzman eşliğinde gerçekleştirilmesi gibi koruyucu usul kuralları öngörülmüş olmasına rağmen, uygulamada bu şartlar ne yazık ki eksiksiz şekilde yerine getirilememektedir. Bu durum Yargıtay kararlarında da bozma nedeni olmaktadır⁴⁰⁹. Adliyelerdeki mevcut iş yükü, duruşmaların yoğunluğu ve her bir duruşmaya ayrılan sürenin bu gibi ayrıntılı işlemleri gerçekleştirmeye yetmemesi; psikolog veya pedagog gibi uzmanların sayıca yetersizliği ile mevcut sınırlı sayıdaki uzmana yargılama süreçlerinde

⁴⁰⁷ Yılmaz, s. 457.

⁴⁰⁸ Kaplan, s. 256.

⁴⁰⁹ Yargıtay 4. CD 2019/1087 Esas, 2019/5448 Karar sayılı, 28.03.2019 tarihli kararı; "...Ceza Genel Kurulu'nun 18/09/2018 tarihli ve 2017/3-192 esas, 2018/360 Sayılı kararında da belirtildiği üzere, 5271 Sayılı CMK'nın 236. maddesinin 3. fıkrasında; "Mağdur çocukların veya işlenen suçun etkisiyle psikolojisi bozulmuş olan diğer mağdurun tanık olarak dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur. Bunlar Karar Numarası: 14 115 hakkında bilirkişilere ilişkin hükümler uygulanır." hükmü yer almaktadır. Anılan fıkra, TBMM Adalet Komisyonunda eklenmiş olup, Komisyon raporunda mağduru korumaya yönelik olarak bu düzenlemenin yapıldığı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi maddedeki düzenleme buyurucu hüküm niteliğinde olup, mağdur çocukların dinlenmesi sırasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişinin bulundurulması zorunludur. Diğer yandan, 5271 Sayılı CMK'nın "Tanıkların dinlenmesi" başlıklı 52. maddesinin 3. fıkrasında; tanıkların dinlenmesi sırasındaki görüntü veya seslerin kayda alınabileceği ancak; mağdur çocukların, duruşmaya getirilmesi mümkün olmayan ve tanıklığı maddî gerçeğin ortaya çıkarılması açısından zorunlu olan kişilerin, tanıklığında bu kayıta zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu hüküm ile suçun mağduru konumundaki çocuk ve psikolojisi bozulmuş kişileri korumak amaçlanmış, ifade alma işleminin ses ve görüntü olarak kaydının yapılması sağlanarak işlenen suç nedeniyle psikolojisi bozulmuş çocuk veya mağdurun soruşturma veya kovuşturma aşamasında birden fazla dinlenmesinin ve adli süreçten olumsuz etkilenmesinin önüne geçilmesine yönelik düzenleme getirilmiştir...Bu açıklamalar karşısında; yaşı küçük mağdurun CMK'da öngörülen biçimde yöntemince ifadesinin alınması... suretiyle eksik yapılan soruşturmanın neticelendirilmesinden sonra, itirazın kabulü veya reddi yönünde bir karar verilmesi gerekirken, bu süreç işletilmeden kurulan itirazın reddine ilişkin mercii Salihli Sulh Ceza Hâkimliğinin kararında isabet bulunmamaktadır. Yukarıda açıklanan nedenlerle, Kanun yararına bozma istemi yerinde görüldüğünden, mercii Salihli Sulh Ceza Hâkimliğinin kesinleşen kararının BOZULMASINA...oybirliğiyle karar verildi." www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

her zaman erişilememesi gibi nedenlerle, kanun koyucunun öngördüğü koruyucu düzenlemeler uygulamada tam anlamıyla hayata geçirilememektedir.

3.2. Telafi Edici ve Onarıcı Adalet Sistemi Mekanizmaları

3.2.1. Onarıcı Adalet Sistemi

Ceza adaleti sistemi, devletin bir eylemi suç olarak tanımlayıp buna ilişkin yaptırımını belirlemesiyle başlar. Bu sistemde amaç, failin cezalandırılmasıyla toplum huzurunun ve kamu güvenliğinin sağlanmasıdır. Tarihsel süreçte yalnızca fail odaklı işleyen ceza adaleti sistemi, zamanla mağdur hakları konusunda da gelişme göstermiştir. Böylece mağdurun ihlal edilen hakları çerçevesinde uğradığı maddi ve manevi zararların giderilmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede onarıcı adalet anlayışı ortaya çıkmıştır⁴¹⁰. Onarıcı adalet anlayışı, failin eyleminin sorumluluğunu üstlenerek mağdurun zararının giderilmesini ve bozulan toplumsal barışının yeniden sağlanmasını amaçlamaktadır⁴¹¹. Zira suç teşkil eden eylem, yalnızca muhatabı olan mağduru değil, mağdurun yakın çevresini ve dolaylı olarak toplumun tamamını etkilemektedir⁴¹². Bu anlayış sisteminde, bozulan toplumsal barışın düzelmesi, ilişkilerin onarılması ve mağdurun yeniden kendisini toplum ortamında güvende hissetmesi sağlanmalıdır⁴¹³.

Onarıcı adalet anlayışı çerçevesinde, arabuluculuk, uzlaşma, grup konferansı, zarar tazmini gibi uygulamalar ortaya çıkmıştır⁴¹⁴. Onarıcı adalet ilkelerinin somutlaştığı yöntemlerden birisi olan uzlaşma sistemi de ülkemizde uygulanmaktadır.

Çocuk mağdurlar açısından ise onarıcı adalet sisteminin dolaylı etkileri, özel usul kurallarının ve koruyucu destek sistemlerinin uygulanmasıyla görülmektedir. Çocuk mağdurların adli süreç içerisinde ikincil mağduriyet yaşamaması adına, ifadenin uzman eşliğinde alınması, mağdurun bir defa dinlenmesi, mağdura istek aranmaksızın avukat görevlendirilmesi gibi uygulamalar onarıcı adalet anlayışının birer yansımasıdır. Bunun

⁴¹⁰ Sercan Tokdemir, *Ceza Adaleti Sistemine Yeni Bir Yaklaşım: Tamamlayıcı Bir Sistem Olarak “Onarıcı Adalet” Mekanizması*, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XXI, S. 1-2, 2017, s.79.

⁴¹¹ Ekrem Çetintürk, *Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 69.

⁴¹² Tokdemir, *Ceza Adaleti Sistemine Yeni Bir Yaklaşım: Tamamlayıcı Bir Sistem Olarak “Onarıcı Adalet” Mekanizması*, s.86.

⁴¹³ Şentürk, s. 34-35.

⁴¹⁴ Tokdemir, *Ceza Adaleti Sistemine Yeni Bir Yaklaşım: Tamamlayıcı Bir Sistem Olarak “Onarıcı Adalet” Mekanizması*, s. 80.

yanında 6284 sayılı Kanun ve ÇKK kapsamında öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirler de çocuk mağdurun suç gerçekleştikten sonraki süreçte, iyilik halini yeniden kazanmasını hedeflemektedir.

Karşılaştırmalı hukuk açısından ise, örneğin Alman Çocuk Adalet Kanunu'na göre, failin mağdurun zararını gidermeye gönüllü olması durumu düzenlenmiştir. Bu halde, fail hakkında cezada indirim veya ceza verilmemesi imkânları değerlendirilmektedir⁴¹⁵. Bu düzenlemeler onarıcı adalet sisteminde failin suçtan doğan zararların giderilmesi noktasında gönüllü olmasını ve bu yönde çaba harcamasını sağlamaktadır. Almanya'da arabuluculuk işlemleri hem bağımsız kurumlar aracılığıyla hem de görevlendirilmiş kamu kurumları eliyle sürdürülür⁴¹⁶.

3.2.2. İkincil Mağduriyet

İkincil mağduriyet, ceza adaleti sistemi içerisindeki uygulayıcıların hal ve davranışları neticesinde, mağdurun yeniden zarar görmesi veya adalet sistemine karşı güvensizlik hissetmesidir. İkincil mağduriyet, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından yayımlanan Mağdura Yaklaşım Kılavuzu'nda şu şekilde tanımlanmıştır⁴¹⁷; “suç nedeniyle ortaya çıkan mağduriyetten sonra, mağdurun hizmet almak amacıyla temasa geçtiği farklı kurum ve kuruluşlarda çalışan görevlilerin tutum ve davranışları dolayısıyla ortaya çıkan mağduriyet anlamına gelmektedir.” Polis, jandarma, zabıt kâtibi, Cumhuriyet savcısı ve hâkim gibi ceza adaleti sisteminin uygulayıcıları, işleri gereğince her gün suç, mağdur ve fail ile muhatap olduklarından ve yalnızca yasal çerçevede hareket ettiklerinden, bu durum mağdurlar açısından empati kurulmayan ve soyut bir yaklaşım gibi algılanabilmektedir⁴¹⁸. Hayatın olağan akışı içerisinde kişiler, genellikle suç veya faille ya da kolluk kuvvetleri ve adli makamlarla doğrudan temas etmezler. Ancak bir suçun mağduru haline geldikten sonra, işleyişine ve diline yabancı oldukları bir ceza adaleti sistemi ile yüz yüze gelmektedir. Şayet bu aşamada mağdur, önemsenmediğini, dinlenilmediğini, haklarının korunmadığını hissederse “ikincil mağduriyet” oluşur.

⁴¹⁵ Çetintürk, s. 255.

⁴¹⁶ Clara Casado Coronas, “Mağdur-Fail Arabuluculuğu Hizmetlerinde İyi Uygulamalar”, *Onarıcı Adalet*, Galma Jahic, Burcu Yeşiladalı (der.), İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2008, s. 120.

⁴¹⁷ Adalet Bakanlığı, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Mağdura Yaklaşım Kılavuzu, Deniz Ofset, 2021, s. 2.

⁴¹⁸ Şentürk, s. 32.

Mağdur, görmüş olduğu şiddetin etkisiyle yaşamış olduğu psikolojik etkilerin yanı sıra bir de ceza adaleti sisteminin uygulayıcılarının tavrı ve davranışları nedeniyle elem ve üzüntü duyabilir⁴¹⁹. Özellikle aile içi şiddet mağdurları, bu gibi davranışlar nedeniyle kolluk kuvvetlerine başvurmadan çekinmektedirler⁴²⁰. Mevcut düzende kusursuz gibi görünen ve mağdur lehine düzenlemeler içeren çok sayıda kanun hükmü olmasına rağmen, bunların etkili uygulanmaması mağdurun ikincil mağduriyete uğrayacağı sonucunu doğuracaktır⁴²¹.

Uygulamada, kadın ve çocuklara yönelik şiddetle mücadele kapsamında hem yasal düzenlemeler yapılmakta hem de sahada uygulayıcı konumunda olan polis ve jandarmaya yönelik eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca devlet tarafından, konukevleri ve sevgi evleri gibi kurumlara yatırımlar yapılmakta, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları (STK) aracılığıyla çeşitli sosyal programlar yürütülmektedir. Bu bağlamda, mağdurlar, kolluk kuvvetlerine müracaat ettikleri ilk andan itibaren titizlikle karşılanmakta ve CMK ile mevzuattaki usul ve esaslar uygulanmaya çalışılmaktadır. Her ne kadar istisnai düzeyde olsa da, uygulamada, toplumsal mahremiyet algısı ve “aile içinde olan aile içinde kalır” gibi kültürel kabuller nedeniyle, kolluk birimlerine başvuran mağdurların kolluk görevlileri tarafından şikâyetçi olmamaya ya da şiddet uygulayan ile uzlaştırılmaya yönlendirildikleri görülmektedir⁴²². Bu gibi durumlarda, mağdurun aile içinde var olan şiddet döngüsünden kurtulması beklenemez ve ikincil mağduriyet oluşur⁴²³. Ayrıca ceza adaleti sistemi içerisinde, soruşturma ve kovuşturma süreçleri CMK ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, klasik bir suç işlenmiş gibi işletilirse de mağdur üzerinde ikincil mağduriyet oluşacaktır. Çünkü aile içi şiddet mağduru olan kadın veya çocukların yaşamış oldukları travma, şiddet eylemi en yakınlarından geldiği için hiçbir suç tipiyle yaşanan mağduriyetle kıyaslanamaz boyuttadır. “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği” m. 6⁴²⁴ hükmünde belirtilen çocuğun üstün yararı ilkesi

⁴¹⁹ Yılmaz, s. 403.

⁴²⁰ Yıldız, s. 81.

⁴²¹ Aşkın Topuzoğlu, Çocuk ve Genç Adalet Sistem, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2006, s. 144.

⁴²² Yıldız, s. 82.

⁴²³ Yılmaz, s. 404.

⁴²⁴ “Adli Destek Ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği” madde 6; “(1) Çocuklara yönelik tüm iş ve işlemler ile hizmet sunumunda çocuğun üstün yararı ilkesi esas alınır. (2) Çocuklar hakkındaki iş ve işlemler, çocuğun örselenmesini engelleyecek şekilde zamanında ve mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilir. Zorunluluk olmadıkça bu işlemler tekrar edilmez. (3) İfade ve beyan işlemlerinde, mağdur çocukların kaygı düzeyini düşürerek kendilerini daha rahat ifade edebilmelerini sağlamak amacıyla adli destek görevlilerinin uzmanlığından faydalanılır. (4) Çocuklar adli süreçler hakkında gelişim düzeylerine uygun

çerçevesinde, mağdur olan çocuklar hakkında adli işlemler yapıldığında, çocuk mağdur suçlanmamalı ve çocuğa sevgiyle yaklaşılmalıdır. Mağdur, ilgi ve samimiyetle dinlenerek mağdura koruma mekanizmaları da dâhil soruşturma süreci özveriyle anlatılmalı, çocuk mağdurun kendisini çaresiz ve yalnız hissetmemesi sağlanmalıdır.

3.2.3. Adli Görüşme Odaları (AGO)

Adli görüşme odaları, ülkemizde Adalet Bakanlığı bünyesinde, adliye binaları içerisinde oluşturulmuş özel birimlerdir. Bu alanlar, bekleme, görüşme ve gözlem odasından oluşur⁴²⁵. Ülkemizde şu an il merkezlerinde bulunan adliyelerin tamamında AGO birimi vardır⁴²⁶. AGO kapsamında, mağdurların uzaktan bağlantı sağlanabilen, ses ve görüntü kaydı alınabilen teknik sistemlerle, psikolog veya sosyal çalışmacı gibi uzman eşliğinde ifadelerinin alınması sağlanır⁴²⁷. Uzman kişi ifade alınmasından önce mağdur ile görüşme (adli görüşme⁴²⁸) yapar, adli süreci anlatır, varsa mağdurun taleplerini dinler ve mağdurun genel psikolojik durumu hakkında değerlendirme yapar, akabinde Cumhuriyet savcısı ve varsa avukat ile birlikte ifade alınır. AGO birimleri, zaten bir şiddet eylemi ile muhatap olmuş, bu nedenle psikolojisi örselenmiş mağdurun, adli süreçten en az şekilde etkilenmesi amacıyla oluşturulmuştur⁴²⁹. AGO birimlerinin çocuk izlem merkezlerinden farkları, kovuşturma aşaması da dâhil olmak üzere tüm adli süreçte, her suç tipinin gerçekleşmesi halinde, suç mağduru olmuş yetişkin bireylerin beyanlarının alınmasına imkân sağlamasıdır⁴³⁰. Ülkemizde, AGO ortamında ifadesi alınan mağdurların karşılaştıkları suçlar genel olarak, aile içi şiddet şeklinde ortaya çıkan suçlar, çocuğun cinsel istismarı ve cinsel taciz suçlarıdır⁴³¹. AGO ortamları, bu gibi ağır sonuçları olan suçların mağdurlarının adli süreçte korunması açısından önemlidir. Özellikle, yetişkin bireylerin dahi psikolojik olarak derin şekilde etkileneceği nitelikteki suçların

şekilde bilgilendirilir. (5) Anlama ve anlaşılma hakkı gözetilerek çocukların alınacak kararlar öncesinde kendilerini ifade etmelerine olanak tanınır. (6) Çocukların örselenmelerine neden olabilecek eylemlerin önlenmesi amacıyla gerekli tedbirler alınır.”

⁴²⁵ Taner, s. 275.

⁴²⁶ <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/ago-bulunan-adliyeler>, E. T. 11.04.2025.

⁴²⁷ <https://rayp.adalet.gov.tr/Resimler/12/dosya/ago-nedir12-03-202011-18.pdf>, E. T. 11.04.2025.

⁴²⁸ “Adli Destek Ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği”, madde 4/ç; “Adli görüşme: Mahkemelerden veya Cumhuriyet başsavcılıklarından adli görüşme odasına yönlendirilen dosyalardaki kişilerle adli görüşme odalarında yaşlarına ve içinde bulundukları duruma uygun şekilde adli destek görevlisi aracılığıyla yapılan görüşmeyi ifade eder.”

⁴²⁹ Aydın, s. 221.

⁴³⁰ Taner, s. 275.

⁴³¹ Aydın, s. 220.

mağdurunun çocuk olması halinde, adli süreçteki tüm uygulayıcıların bu tür imkânlardan azami ölçüde yararlanması ve mağdurun ikincil mağduriyetin önlenmesi sağlanmalıdır⁴³². Ancak her ne kadar tüm il merkezlerindeki adliyelerde AGO birimleri kurumuş olsa da, bazı adliyelerdeki fiziki koşullar halen tüm savcılık ve mahkeme birimlerinin tamamına hizmet verecek düzeyde değildir. Bunun yanı sıra birçok ilçe merkezlerinde AGO birimleri henüz bulunmamaktadır. Bu nedenle, ilçe adliyelerinde çocuk mağdurların ifadesinde, okullarda görevli psikolojik danışmanlar uzman olarak görevlendirilmekte ve ifadeler çoğu zaman cep telefonu ile kayıt altına alınmaktadır.

Maalesef başta personel eksikliği ve fiziksel imkânların sağlanamamasından kaynaklanan bu gibi geçici çözümler, çocuk mağdurun korunması sürecini olumsuz etkilemektedir. Bu açıdan AGO birimlerinin ülkedeki tüm mağdurlara hizmet verebilecek şekilde, tüm adliyelerde örgütlenmesi sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra, bu birimlerde çalışacak, teknik personel, pedagog gibi yeterli donanıma sahip personelin sayısının artırılması; kolluk birimlerinin ise birimlerin etkin kullanımı konusunda yeterli düzeyde bilgilendirilmesi önem arz etmektedir. Uygulamada, özellikle soruşturma aşamasında, bazı kolluk görevlilerinin yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle, suç mağdurlarının ifadelerinin emniyet veya jandarma karakollarında klasik usullerle alındığı görülmektedir. Bu nedenle, adli ve idari kurumlar arasında etkin bir iş birliği sağlanarak düzenli eğitimler verilmesi, böylece soruşturma aşamasında AGO birimlerinin kullanımının ve etkinliğinin artırılması sağlanmalıdır.

3.2.4. Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM)

Çocuk izlem merkezleri, Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak fiilen hastaneler içerisinde örgütlenmiştir⁴³³. Ülkemizde şu an tüm il merkezlerinde ÇİM birimleri faaliyet göstermektedir. ÇİM, çocuk mağdurların, cinsel istismar suçlarına maruz kalmaları durumunda, soruşturma aşamasında ifadelerinin alındığı özel ortamlardır⁴³⁴. Bu merkezlerde, psikolog veya pedagog bulunur, ifade öncesinde çocuk mağdur ile görüşme yapılır. Burada çocuk mağdura ortam tanıtılır. Yürütülecek soruşturma işlemleri hakkında çocuğun yaş ve algı düzeyine göre bilgilendirme yapılır. İfade işlemi sırasında ise,

⁴³² Aydın, s. 223.

⁴³³ Aydın, s. 210.

⁴³⁴ Aydın, s. 207.

psikolog veya pedagog çocuk mağdur ile cam bölmeli bir odada görüşme yapmaya başlar. Cam bölmeli odanın diğer tarafında ise, Cumhuriyet savcısı, mağdur için görevlendirilmiş olan avukat ve ASHB temsilcisi hazır bulunur. İfade, ses ve görüntü kaydı altına alınır. İfade sonrasında, gerekiyorsa çocuk mağdura psikolojik destek verilir, çocuk hakkında ÇKK veya 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki tedbirler alınır ve yine gerekiyorsa söz konusu merkez içerisinde sağlık muayenesi yapılır. Soruşturma aşamasındaki tüm bu süreçler mahremiyet ve çocuğun üstün yararı çerçevesinde hassasiyetle yürütülür. ÇİM birimlerinin çok aşamalı adli ve tıbbi işlemleri tek çatı altında yürütmesi, çocuk mağdurun aynı olayı tekraren anlatmak zorunda kalmasını ve farklı birimlerdeki yetişkinlerle ayrı ayrı muhatap olmasını önleyerek ikincil mağduriyetin oluşmasını engellemesi bakımından büyük önem taşımaktadır⁴³⁵. Bu şekilde ÇİM, çocuk mağdurun şiddet eylemi sonrası yaşayabileceği travmanın tekrarlanmaması açısından hem de çocuk mağdurun adli sürece katılması açısından soruşturma aşamasına katkı sunar⁴³⁶.

Ancak hali hazırda ülkemizde bütün il merkezlerinde ÇİM birimleri bulunmasına rağmen, fiziki imkânsızlıklar ve personel eksikliği nedeniyle tıpkı AGO birimlerinde olduğu gibi ilçe merkezlerinde ÇİM birimleri bulunmamaktadır. Bu yüzden, ilçelerde gerçekleşen ve çocuk mağdurun ÇİM biriminde ifadesi alınması gerektiğinde, çocuk mağdurun il merkezine gönderilmesi, kolluk tarafından klasik usullerle ifadesinin alınması veya çocuk mağdurun şiddet uygulayan ile aynı ortamda karşılaşabilmesi ihtimalleri uygulamada karşımıza çıkmaktadır. Bu da CMK, ÇKK ve ÇHS’de belirtilen ikincil mağduriyet konusuna aykırılık oluşturmaktadır. Çocuk mağdurun lehine olan “ifadenin özel ortamda alınması” hususu uygulanmak istenirken, mağdurun başka bir şehre gönderilmesi, ÇİM birimlerinde uzun süre beklemelemlere neden olunması veya karakollarda ifadesinin alınması gibi uygulamalar yapılabilmektedir. Aile içi şiddetin ortaya çıkardığı suçlar, mağduru yetişkinler olsa dahi fiziksel ve psikolojik açıdan ciddi yıpranmalara yol açabilecekken; çocuk mağdurlar açısından çok daha derin ve nitelikli bir örselenmeye neden olabilmektedir. Bu nedenle uzman personel istihdamı ve fiziksel altyapının sağlanabileceği şekilde, adliye birimlerinin bulunduğu her ilçede, hastaneler bünyesinde bu merkezlerin kurulması gerekmektedir.

⁴³⁵ Aydın, s. 207.

⁴³⁶ Aydın, s. 211.

3.2.5. Sevgi Evleri

Çalışma esasları, “2828 Sayılı Sosyal Hizmet Kanunu ve Çocuk Koruma Hizmetleri Planlama Ve Çocuk Bakım Kuruluşlarının Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiş olan çocuk evleri (sevgi evleri), “Korunma ihtiyacı olan çocukların bakımlarının sağlandığı, mesken niteliğindeki yatılı ev tipi sosyal hizmet birimlerini ifade eder.” ASHB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak çocuk evleri ve çocuk evi siteleri kurulmuştur⁴³⁷. Uygulamada bu evlere sevgi evleri de denilmektedir. Dolayısıyla ÇKK veya 6284 Sayılı Kanun’un öngördüğü tedbirler çerçevesinde, çocuk mağdurların korunmasına yönelik tedbir kararı verilen çocuk mağdur sevgi evlerine yerleştirilir. Bu birimler, devletin özen yükümlülüğü çerçevesinde kurulmuş olup çocuk mağdurların kendilerini ev ortamında hissetmelerini sağlayacak, klasik yurt sisteminden farklı şekilde organize edilmiş, ev sistemiyle çalışan yerlerdir. Sevgi evlerinde, birkaç çocuk bir arada yaşar, yanlarında da çocukların bakım, eğitim, günlük yaşam becerileri gibi konularda destek olacak bir meslek elemanı bulunur. Çocuk mağdurlar ile bireysel olarak ilgilenilir, görmüş olduğu şiddetin etkilerinin en aza indirilmesi için psikolojik destek verilir ve toplumsal yaşama entegre olmaları sağlanır. 2024 yılı Aralık ayı itibarıyla hakkında barınma kararı verilerek ve sevgi evlerinde kalan çocuk sayısı 7.641’dir⁴³⁸.

3.2.6. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyet gösteren Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM), 6284 Sayılı Kanun kapsamına giren şiddete uğrayan mağdur kadın ve çocuklara her türlü kapsamda destek sağlar. ŞÖNİM faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar, 17.03.2016 tarihinde yayımlanan “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik” hükümlerinde belirlenmiştir.

ŞÖNİM birimlerinde konaklama hizmeti verilmez, bu açıdan kadın konukevleriyle iş birliği içerisinde çalışırlar. ŞÖNİM tarafından, mağdur şiddete uğradıktan sonraki süreçte, psikolojik destek ve sağlık hizmeti verilmesi, adli kurumlara 6284 Sayılı

⁴³⁷ T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programı, Psikososyal Destek Kitabı, 2020, s. 8.

⁴³⁸ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Aylık İstatistik Bülteni, https://aile.gov.tr/media/207943/ashb-istatistik-bulteni-2024-aralik__.xlsx, E.T. 03.05.2025.

Kanun'daki tedbir kararlarının uygulanması için talepte bulunulması, hem mağdur hem de şiddet uygulayan açısından verilen tedbir kararlarının uygulanmasının takip edilmesi gibi faaliyetler yürütür⁴³⁹. ŞÖNİM faaliyetleri koordinasyon ve tedbir kararları odaklıdır ve kurumda kesintisiz olarak 7 gün 24 saat hizmet verilir⁴⁴⁰. Hem mağdur hakkında hem de şiddet uygulayan hakkında verilen tedbir kararları hakkında iletişime geçilmesi gereken tüm kurumlarla irtibat sağlanır. Mağdur ve şiddet uygulayanın alması gereken hizmetler açısından uygulama programları oluşturulur. Bu kapsamda hazırlanacak raporlar mahkemeye sunulur.⁴⁴¹ Ayrıca kurum içerisinde, kolluk kuvvetleri ile iletişimi sağlaması için görevlendirilmiş bir polis memuru bulunur⁴⁴². Bu yönüyle ŞÖNİM, yapılan çalışmalar neticesinde, gelecekte şiddetin önlenmesi noktasında kaydedilecek ilerlemeler açısından önemlidir⁴⁴³. Geçmişten günümüze kartopunun büyümesi misali artarak çığa dönüşen şiddet, yapılan etkili ve çok yönlü çalışmalarla zaman içinde etkisini yitirecektir. Ancak bu etkilerin görülmesi için, en merkezi konumda olan diğer kamu ve kuruluşlarını koordine etme ve tüm adli makamlarla iş birliği içerisinde çalışma imkânı olan ŞÖNİM birimlerinin, sonuç odaklı ve 6284 Sayılı Kanun'un amacına uygun çalışmalar yapması gerekmektedir.

⁴³⁹ Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, Sunulan Hizmetler, madde 7; “(1) İş ve işlemler, İl Müdürlüğüne bağlı olarak konukevleri ile koordinasyon hâlinde yürütülür. (2) Sunulan hizmetler şunlardır:

- a) Koordinasyon hizmeti: Başvuruların ve tedbir kararlarının alınması, görev alanındaki tüm bilgilerin sisteme işlenmesi, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kurumlar arası iş birliğinin sağlanması,
- b) Psiko-sosyal destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar ile görüşme yapılması, raporların hazırlanması, uygun görülen hizmetlerin sunumu ile sorunun çözümüne ilişkin rehberlik hizmetlerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli bir biçimde yürütülmesi ve sonuçların izlenmesi,
- c) Hukuki destek hizmeti: Şiddet mağduruna ve beraberindeki çocuklarına Kanun kapsamında gerekli hukuki desteğin sağlanması veya baroların ilgili birimlerine yönlendirme yapılması ile müdahil olunan davaların takibi,
- ç) Eğitim ve mesleki destek hizmeti: Şiddet mağduruna rehberlik yapılması ve ilgili kuruma yönlendirilmesi,
- d) Sağlık destek hizmeti: Basit sağlık müdahalesine ihtiyaç duyan şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ile gerekli destek ve yönlendirmenin yapılması,
- e) Ekonomik destek hizmeti: Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuğun ekonomik olarak güçlendirilmesi için ilgili mevzuat kapsamında maddi yardım ödemelerinin yapılması ve takibi ile istihdam edilmesi konusunda desteklenmesi ve beraberindeki çocuklarına kreş hizmeti sunulması,
- f) Müdahale ve yönlendirme hizmeti: Çağrı hatlarına gelen ve ŞÖNİM'e iletilen başvuruların alınması, ihtiyaç ve talep doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek yönlendirme yapılması,
- g) Önleyici hizmet: Şiddetin önlenmesine ilişkin toplumsal bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının yapılması.

(3) Hizmete ilişkin tüm idari, mali ve teknik iş ve işlemler yürütülür.”

⁴⁴⁰ Bölükbaşı, s. 173.

⁴⁴¹ Bölükbaşı, s. 175.

⁴⁴² T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, s. 75.

⁴⁴³ Karakaya, s. 157.

3.2.7. Kadın Konukevleri

Kadın konukevleri, şiddete uğramış veya uğrama tehlikesi olan kişilerin korunması açısından en önemli mekanizmalardır. 05.01.2013 tarihinde yayımlanan, kadın konukevlerinin kuruluşu, hizmet vermesi ve işleyişi gibi detayları belirlemiş olan “Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında faaliyetleri yürütülür⁴⁴⁴.

Kadın konukevlerinin varlığı, sosyal devlet ilkesinin bir gereği olduğu gibi, şiddete karşı mağdurun korunması ve şiddetin önlenmesi noktasında ayrıca bir zorunluluktur⁴⁴⁵. Çünkü çalışmada önemle vurgulandığı üzere, şiddetin önlenmesi noktasında devletin geniş çaplı konularda önlem alması gereklidir. Ayrıca bu aşamada, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler gibi birimlerin de sürece katılımı sağlanmalıdır⁴⁴⁶. Devlet şiddet ile mücadelede, ortaya çıkabilecek her ihtimali değerlendirerek kadın ve çocuk mağdurlara her türlü sosyal, psikolojik ve ekonomik desteği sunmalıdır⁴⁴⁷. Bu kapsamda kadın konuk evleri, mağdurların en azından bir süre güvenli ve psikolojik destek alabilecekleri ortamda bulunarak şiddetin etkilerinden arınabilecekleri birimlerdir⁴⁴⁸.

Kadın konukevleri, ülkemizde il ve ilçe merkezlerinde, ASHB koordinasyonu ile faaliyetlerine devam etmektedir. ASHB il müdürlükleri, söz konusu faaliyetler kapsamında, ŞÖNİM, belediyeler, hastaneler, okullar, kreşler ve sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışmalar yürütür. Bu sayede mağdurun korunması ile birlikte eğitim, sağlık, psikolojik rehberlik gibi konularda mağdura destek sağlanmaktadır ve çok boyutlu şekilde şiddetten kaynaklanan travma sürecinin atlatılmasına yardımcı olunmaktadır⁴⁴⁹. Bu süreçte varsa kadın ile birlikte çocukları da kadın konuk evine kabul edilmektedir⁴⁵⁰. Bu durum şiddetten doğrudan veya dolaylı şekilde etkilenen çocuğun, söz konusu şiddet

⁴⁴⁴ *Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik*, Kabul Tarihi: 05.01.2013, Resmî Gazete Sayısı: 28519, <https://www.mevzuat.gov.tr>, E. T. 05.04.2025.

⁴⁴⁵ Bölükbaşı, s. 120.

⁴⁴⁶ Sosyal Hizmetler Kanunu madde 4/a; “*Bu Kanun kapsamına giren sosyal hizmetlere ilişkin faaliyetler, devletin denetim ve gözetiminde, sivil toplum kuruluşları ile halkın gönüllü katkı ve katılımı da sağlanarak bir bütünlük içinde yürütülür. Sunulacak bakım ve diğer hizmetlerin kapsamı ve bu hizmetleri verecek olan gerçek ve tüzel kişilerin izin, çalışma usûl ve esasları ve diğer hususlar Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.*”

⁴⁴⁷ Mustafa Tekdere, Tuncay Polat, Kadına Şiddetle Mücadelede Kadın Konukevi Hizmeti ve Belediyeler, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 2, C.11, 2022, s. 668.

⁴⁴⁸ Sallan Gül, s. 46.

⁴⁴⁹ Sallan Gül, s. 103.

⁴⁵⁰ Bölükbaşı, s. 121.

ortamından uzaklaşması, annesi ile birlikte şiddet izlerini silebileceği, güvenli bir ortamda bulunması açısından önemlidir. Ayrıca şiddete uğrayan mağdurlar açısından, onların gidebilecekleri bir ev olması sosyal güvence sağlamakta ve şiddet uygulayana karşı özgüvenlerini artırmaktadır⁴⁵¹.

3.2.8. Barolar

Barolar, şiddet ile mücadele ve mağdurun haklarının korunması noktasında önemli bir konumdadır. CMK m. 234 kapsamında çocuk mağdura vekil görevlendirilmesi hususu düzenlenmiştir. Bu hususa çalışmanın “mağdur ile şikâyetçinin dinlenmesi” başlıklı bölümünde değinilmişti. CMK m. 234, suç, ceza ve infaz sistemleri ile karşılaşarak adli sistemlerin muhatabı olan çocukların haklarını korumak amacıyla avukat yardımından yararlanması öngörülmüştür. Her il merkezinde bulunan, avukatların kayıtlı olduğu baroların, çocuk haklarını koruma kurulu, kadın hakları komisyonu gibi konularda da örgütlendikleri birimleri vardır⁴⁵². Bu birimler sayesinde, gerek soruşturma gerekse kovuşturma aşamasında çocukların hakları korunması yönünde çalışmalar yapılmaktadır⁴⁵³. Baroların bu birimleri, ücretsiz hukuki danışmanlık hizmeti verilmesi, mağdurların adli yardım⁴⁵⁴ hizmetinden faydalanmalarının sağlanması, şiddet mağdurlarının konukevlerine veya sevgi evlerine yönlendirilmesi, STK ve üniversiteler ile iş birliği yaparak kadın ve çocuk hakları, şiddet ile mücadele gibi konularda sempozyum ve konferanslar düzenlenmesi gibi çalışmalar yapmaktadır⁴⁵⁵. Örneğin, bu kapsamda Ankara Barosu 2011 yılında gönüllü avukatların yer aldığı “Gelincik Projesi” adı verilen hizmet birimini kurmuştur. Bu birim, 7/24 mağdurların ulaşabileceği bir telefon hattına sahiptir ve şiddet mağdurlarına hukuki ve psikolojik destek sunmaktadır⁴⁵⁶.

3.2.9. Çocuk Şube Müdürlüğü

⁴⁵¹ Yıldız, s. 84.

⁴⁵² Sallan Gül, s. 236.

⁴⁵³ Bal, s. 155.

⁴⁵⁴ “Adli yardım, mali gücü yetersiz olanların dava açma hakkından yoksun kalmaması için getirilmiş bir ilkedir. Mali olanakları yetersiz kişilerin dava harç ve masraflarından muaf tutulması ve kendisi için baro tarafından ücretsiz avukat görevlendirilmesidir.” <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr/282/Adli-Yardim>, E.T. 03.05.2025.

⁴⁵⁵ Sallan Gül, s. 238.

⁴⁵⁶ Daha fazla bilgi için bkz. <http://www.gelincikprojesi.org.tr>, E.T. 01.05.2025.

Kolluğun çocuk birimleri, ÇKK ile kurulan özel birimlerdir⁴⁵⁷. Çocuk mağdur ile ilgili kolluk faaliyetleri bu birim tarafından yerine getirilir⁴⁵⁸. Bu bürolarda çalışacak meslek elemanlarının tamamı eğitim sürecine tabi tutulur⁴⁵⁹. Bu birimler illerde bulunan hem emniyet müdürlüklerine hem de jandarma komutanlıklarına bağlı olarak oluşturulmuştur⁴⁶⁰.

Bu bürolarda çocuk mağdur ve suça sürüklenen çocuk hakkında bir işlem yapılmaya başlandığı anda, durum Cumhuriyet savcılığına, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne, çocuğun velisine ve o yerdeki baro başkanlığına bildirilir. Şayet çocuk aile içi şiddete maruz kalmış ise bu durumu gerçekleştirdiğinden şüphelenilen aile bireylerine haber verilmez⁴⁶¹. Gerekli görülmesi halinde kolluk amiri tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamındaki tedbirler alınır veya çocuk hakkında acil korunma kararı verilir⁴⁶². Bu birimlerin diğer yetişkinler hakkında işlem yapılan birimlerden ayrı olarak konumlandırılması ve çocuk mağdurlara üniformalı olmayan sivil kıyafetli kolluk personelinin eşlik ederek gerekli soruşturma işlemlerini gerçekleştirmesi çocuk

⁴⁵⁷ Burcu Dönmez, Çocuk Yargılaması, Ceza Muhakemesi Hukukunda Çocuklara Özel Soruşturma ve Kuvuşturma Kuralları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 200.

⁴⁵⁸ “Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kurulu, Görev Ve Çalışma Yönetmeliği”, madde 7; “Çocuk polisi hizmetlerinin yürütülmesinde çocuk birimi;

a) Korunmaya ve yardıma muhtaç, mağdur, kaybolan ve bulunan çocuklarla ilgili işlemleri yürütmek,
b) Suç işlediği şüphesi altında bulunan çocukla ilgili olarak, ilgili Cumhuriyet Savcısının emirleri doğrultusunda suçun iz, eser, emare ve delillerini toplamak, ilk işlemleri yapmak ve olayın gelişimine göre diğer birimlerle koordineli çalışmak,
c) Ailesine veya İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne teslim edilmesi gereken, hakkında ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan veya gözaltında tutulan çocuğun ailesine, ilgili kuruma veya adli mercilere teslimine kadar muhafaza etmek, barınma, beslenme, haberleşme, temizlik gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak, gerektiğinde sağlık tedavilerini yaptırtmak,
d) Çocuğa karşı ve çocuk tarafından suç işlenmesini önleyici çalışmalar yürütmek,
e) Suç işlemiş veya suça yönelmiş çocuklar ile korunmaya muhtaç çocukları suça iten etkenlerin tespiti için sosyal çalışmacı tarafından araştırma yapılmasını sağlamak,
f) Çocuk bakım ünitesi kurulmasını önermek ve işletilmesini sağlamak,
g) Nakil giderleri ile muhafaza altındaki veya gözaltındaki çocuğun zorunlu ihtiyaçlarının bütçe ödeneklerinden karşılanmasını teklif etmek,
h) Nezarethanelerin standartlara uygunluğunu sağlamak,
ı) Bu Yönetmelik ve 1/10/1998 tarihli ve 23480 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’ne ekli formların her çocuk için doldurulmasını sağlamak,
i) EK-3 de yer alan Çocuk İstatistik Formu’nun aylık ve yıllık olarak düzenlenmesini sağlayarak Daire Başkanlığına göndermek ile görevlidir.”

⁴⁵⁹ ÇKK madde 31/4; “Kolluğun çocuk birimlerindeki personeline, kendi kurumları tarafından çocuk hukuku, çocuk suçluluğunun önlenmesi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, sosyal hizmet gibi konularda eğitim verilir.”

⁴⁶⁰ T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, s. 78.

⁴⁶¹ Artuç, s. 625.

⁴⁶² Artuç, s. 626.

mağdurun suçtan sonraki psikolojik durumunun sıhhati açısından önemlidir. Aksi durumların varlığı, çocuk mağdurun soruşturmanın daha ilk basamağı olan kolluk biriminde ikincil mağduriyet yaşamasına neden olacaktır⁴⁶³.

3.3. Kurumsal Yapılar ve İdarenin Yükümlülüğü

Anayasa'nın, "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" başlıklı m. 41 ve "Sosyal Güvenlik Bakımından Özel Olarak Korunması Gerekenler" başlıklı m. 61 hükümlerine göre, devlete suç mağduru çocukların korunmasını sağlama noktasında anayasal bir yükümlülük öngörülmüştür. Ayrıca ÇHS m. 4 hükmünde, "Taraf Devletler, bu Sözleşmede tanınan hakların uygulanması amacıyla gereken her türlü yasal, idari ve diğer önlemleri alırlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin olarak, eldeki kaynaklarını olabildiğince geniş tutarak, gerekirse uluslararası işbirliği çerçevesinde bu tür önlemler alırlar." şeklinde devlete pozitif yükümlülükler öngörülmüştür. Bu kapsamda devlet yalnızca yasal düzenlemeleri yapmakla kalmamalı, idari kurumları vasıtasıyla da şiddetin önlenmesi ve çocuk mağdurların korunması noktasında sorumluluk almalıdır. Elbette ki devlet, şiddetin önlenmesi ve tüm suç mağdurlarının korunmasına ilişkin kapsamlı çalışmalar yapmalı ve önlemler almalıdır. Ancak Sosyal Hizmetler Kanunu m. 4/c hükmüne göre, "Sosyal hizmet programlarının uygulanmasında korunmaya ihtiyacı olan çocuk, ihtiyacı olan engelli ve ihtiyacı olan yaşlıya öncelik tanınır." denilmek suretiyle, çocuk mağdurlar açısından pozitif öncelik sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde ASHB, "Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü" incelenecektir. Yine ayrıca ülkemizde "Kamu Denetçiliği Kurumu" ve "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu" da çocuk hakları noktasında önemli çalışmalar yapmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu'nun çocuk hakları biriminde çalışan denetçiler (ombudsman) vardır⁴⁶⁴. Bu birimin "www.kdkcocuk.gov.tr" şeklinde bir internet sitesi vardır⁴⁶⁵. İnternet sitesi çocuklara yönelik animasyonlar ve resimler içeren bir arayüze sahip olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu internet sitesinin kullanımı ile çocukların idare ile yaşadıkları sorunların çözüme kavuşturulması amaçlanmıştır⁴⁶⁶.

⁴⁶³ Öpöz, s. 63.

⁴⁶⁴ Daha fazla bilgi için bkz. <https://www.kdkcocuk.gov.tr/>, E.T. 12.05.2025.

⁴⁶⁵ www.kdkcocuk.gov.tr, E.T. 12.05.2025.

⁴⁶⁶ Karatay, Mamur Işıkcı, s. 22.

3.3.1. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın görevleri, "633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile belirtilmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın çocuk mağdurlar hakkında görevleri kapsamında, 633 Sayılı Kararname'nin madde 2/1-c hükmünde,

"Çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, çocuklara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlama";

madde 2/1-g hükmünde ise,

"Öncelikle çocuğun aile içinde yetiştirilmesi ve desteklenmesi amacıyla aileyi eğitim, danışmanlık ve sosyal yardımlarla güçlendirmek; korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç çocuk, kadın, özürlü ve yaşlıların tespiti, bunların korunması, bakımı, yetiştirilmesi ve rehabilitasyonlarını sağlamak üzere gerekli hizmetleri yürütmek, bu hizmetler için gündüzlü ve yatılı sosyal hizmet kuruluşları kurmak ve işletmek";

madde 2/1-ğ hükmünde ise;

"Ailenin bütünlüğünü korumak, parçalanmış ailelerin korunmaya, yardıma ve bakıma muhtaç fertleriyle çocuklarına her türlü maddî, manevî ve sosyal destek sağlamak; bu amaçla gerekli planlamaları yapmak, eğitim faaliyetlerinde bulunmak"

denilmesi suretiyle görev ve sorumlulukları tek tek tespit edilmiştir. Dolayısıyla Bakanlık, mağdurların korunması açısından merkezi bir kurum konumundadır. Ayrıca Bakanlık, mahkeme kararı ile uygulanan koruyucu, önleyici ve destekleyici tedbir kararların nitelikli şekilde icrası amacıyla gerekli kurumlar ile koordinasyonun sağlanması, bu kararların yerine getirilmesi açısından gerekli birimlerin kurulması noktasında idari olarak görevlidir. Bakanlık bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimler vardır. Örneğin, sevgi evleri, kadın konukevleri, ŞÖNİM gibi kurumlar ASHB çatısı altında kurulmuş birimlerdendir.

Şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması noktasında çeşitli hükümler içeren 6284 sayılı Kanun ayrıca soruşturma ve kovuşturma aşamasında da ASHB'yi yetkili kılmıştır. 6284 sayılı Kanun m. 20/2 hükmünde, "Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi

dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.” denilmek suretiyle, kanun koyucu tarafından ASHB’ye yargılama sürecinde mağdur açısından davaya katılma yetkisi verilmiştir. Bu yönüyle, zaten aile içi şiddet sonucunda bir suçun işlenmesi halinde, kolluk görevlileri tarafından soruşturma başladığı anda ŞÖNİM birimine bildirim yapılacağından, ASHB söz konusu suçlar ve eylemler hakkında bilgi sahibi olacaktır. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir. Yargıtay, ASHB’nin 6284 sayılı Kanun gereğince kamu davasına katılma hakkı olduğunu ancak söz konusu yargılama sürecinde mahkemenin ayrıca ASHB’yi dava dosyası hakkında bilgilendirme mükellefiyeti olmadığını kabul etmektedir⁴⁶⁷.

3.3.2. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi, Adalet Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olup 81 il merkezi ve bazı ilçelerde faaliyet göstermektedir⁴⁶⁸. Çalışmalarına yönelik usul ve esaslar hakkında “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği” yayımlanmıştır⁴⁶⁹.

⁴⁶⁷ Yargıtay CGK, 2023/1-237 Esas, 2024/336 Karar sayılı ve 06.11.2024 tarihli kararı; “...29.02.2020 tarihli ve 31054 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının dava ve duruşmadan haberdar edilmesine dair 13.12.2019 tarihli ve 6-7 sayılı kararında özetle; 6284 sayılı Kanun’un 20/2. maddesi uyarınca, Bakanlığın gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabileceğinin hüküm altına alındığı, 6284 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili olarak açılan ceza davalarında Bakanlığın katılma hakkının bulunduğu tereddüt olmadığı, ancak kanun koyucunun katılma hakkına yer verdiği bazı özel kanunlarda kamu davasından haberdar edilmeyi de ayrıca düzenlediği, 6284 sayılı Kanun’da Bakanlığın kamu davasından haberdar edilmesine ilişkin bir hüküm bulunmamasının kanun koyucunun bir tercihi olduğu, bu nedenle duruşmayı ihbar mükellefiyetinin kanun koyucunun iradesine aykırılık oluşturacağı gibi Kanun’da yer almayan bir zorunluluğun mahkemelere yükletilmesi sonucunu doğuracağı, öte yandan şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes tarafından bu durumun resmi makamlara ihbar edileceğinin düzenlendiği, yine kolluk birimlerinin de henüz soruşturma aşamasında kapsama giren suçlarla ilgili olarak intikal eden olayları Bakanlık bünyesindeki İl Müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet yürüteceği Kanun’da öngörülen ŞÖNİM birimlerine iletme zorunluluğu olduğundan, Bakanlığın bu kapsamdaki eylemlerden soruşturma aşamasında da haberdar olacağı, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nin 46. maddesinde Bakanlığın Kanun kapsamındaki şiddet eylemleri dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu tüm davalara müdahil olarak katılabileceğinin düzenlendiği, öte yandan Bakanlığın davadan haberdar edilmemesi durumunda şiddet mağdurları hukuken korunmasız hâle geleceklerinden bahsedilmesinin de mümkün olmadığı, keza Cumhuriyet savcılarının ve şiddet mağdurlarına kanun gereği resen görevlendirilecek vekillerin de mağdurların haklarını gözetmekle yükümlü olacağı gerekçeleriyle, kovuşturma evresinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının açılan davadan haberdar edilmesi zorunluluğunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır...”, www.uyap.gov.tr, E.T. 26.04.2025.

⁴⁶⁸ Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi bulunan adliyeler için bkz. <https://magdur.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/6022025144922ADM%20Maps.pdf>, E.T. 12.05.2025.

⁴⁶⁹ “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği”, Resmî Gazete Tarihi: 30.04.2021, Resmî Gazete Sayısı: 31470,

Aynı zamanda mağdur hakları konusunda bilgilendirme amacıyla, “www.magdurbilgi.adalet.gov.tr” şeklinde bir internet sitesi oluşturulmuştur⁴⁷⁰.

Söz konusu birimin amacı, adli süreçte kırılgan grup ve mağdurlara yönelik “bilgilendirme, yönlendirme, psiko-sosyal destek hizmetlerini” sağlamaktır⁴⁷¹. İl müdürlükleri bünyesinde, bilgilendirme ve yönlendirme, adli yardım hizmetleri, hukuk yargılaması destek bürosu gibi alt birimler bulunmaktadır. AGO birimlerinin kullanılması sürecindeki sosyal çalışmacı veya pedagog görevlendirmesi, teknik düzenlemelerin yapılması, teknik donanımlarının bakımları ve sistemin çalışabilirliğinin takibi ve AGO randevularının düzenlenmesi gibi organizasyonlar da “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri” tarafından gerçekleştirilir. Çocuk mağdurun, adliye içerisinde fiziken bulunması gereken durumlarda, sürecin en başından en sonuna kadar çocuk mağdura rehberlik edilir⁴⁷². Dolayısıyla, “Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri”, adliye içerisinde, çocuk mağdurun ikincil mağduriyet yaşamaması adına her türlü desteğin sunulduğu birimlerdir.

3.3.3. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bağlı birimi olan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 1908 yılında kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti isimli kurumun çalışmalarının günümüzde sürdürüldüğü bir kurum niteliğindedir. Himaye-i Etfal Cemiyeti, ilk aşamada yetimlere, eğitim ve barınma imkânı sağlayan bir kuruluş olarak faaliyet gösterdi. Söz konusu kurumun adı 05.12.1934 yılında Çocuk Esirgeme Kurumu olarak değiştirildi ve günümüzde ise faaliyetlerine Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü adı altında devam etmektedir⁴⁷³. Dolayısıyla faaliyetleri 1908’li yıllara dayanan kurum bünyesinde, koruyucu aile ve çocuk evleri hizmetleri organize edilmekte olup çocuk haklarının korunması ve çocuğa yönelik her türlü şiddetin önlenmesi amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmektedir⁴⁷⁴.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=38565&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, E. T. 05.05.2025.

⁴⁷⁰ www.magdurbilgi.adalet.gov.tr, E.T. 12.05.2025.

⁴⁷¹ <https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/adm-nedir>, E.T. 12.05.2025.

⁴⁷² Aslan, s. 161.

⁴⁷³ T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Himâye-i Etfâl Cemiyetinden Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Uygulamaları, Emrah Akbaş (editör), Artı 6 Medya Reklam Matbaa, Ankara, s. 14-15.

⁴⁷⁴ Karatay, Mamur Işıkcı, s. 21.

3.4. Çocuk Mağdurların Adalete Erişim Mekanizmalarının Güçlendirilmesi ve Onarıcı Adalet Sisteminin Geliştirilmesi Açısından Öneriler

1. Şiddet ile mücadele noktasında hiç kuşkusuz ki en önemli adım, devletin bunu amaçlayan yasal metinler öngörmesi ve bu yönde politikalar uygulamasıdır. Ancak yalnızca mevzuat ve politika uygulamaları şiddeti önleme ve mağduru koruma noktasında yeterli çözüm olmayacaktır. Nasıl ki bir masanın kusursuz bir dengede durabilmesi için dört ayağa ihtiyaç varsa, şiddet ile mücadele ve mağdurun etkin şekilde korunması için de farklı kurumların, kendi yetki ve sorumlulukları çerçevesinde koordineli biçimde görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Devlet eliyle güçlü bir yasal çerçeve oluşturulduktan sonra, tüm kurumlar tarafından mevcut yasal düzenlemelerin etkili ve tavizsiz şekilde uygulanması gerekmektedir.

2. Ülkemizde ve tüm dünyada her geçen gün artan şiddetin şüphesiz ki en masum mağdurları çocuklardır. Bu kapsamda toplumun en önemli birimi olan aile yapısının, toplumu olumsuz yönde en çok etkileyen unsurlardan olan şiddet ile karşılaştığında, parçalanması ve bölünmesi kaçınılmazdır. Buna karşın, şiddet ile mücadelede öncelikle en masum mağdurların korunması ele alınmalıdır. Bu noktada çocuk mağdurların büyüme ve duysal gelişme özellikleri göz önünde bulundurularak yaş ve akademik algılarına göre okullarda eğitim verilmesi; çocuk haklarına ilişkin bilgilendirmelerin MEB ve üniversitelerin programlarının müfredatına eklenerek ana dersler kapsamında öğretilmesi noktasında çalışmalar yapılmalıdır. Bu şekilde çocukların farkındalıkları oluşacak, özgüvenleri artacak ve şiddet ile karşılaştıklarında ne şekilde davranmaları gerektiği noktasında bilgi sahibi olacaklardır. Ayrıca üniversitelerde çocuk hukuku derslerin seçmeli/seçimlik ders olarak okutulması değil ana ders olarak okutulması gerekmektedir. Bu şekilde meslek uygulayıcılarının henüz üniversite aşamasında çocuk hakları noktasında eğitim alması sağlanmış olacaktır.

3. Teknolojinin bugün geldiği aşama ve çocukların bu teknolojik unsurlara erişimlerinin oldukça yüksek olduğu göz önüne alındığında mağdur hakları ve şiddet eylemleri hakkında görsel ve dijital içerikler hazırlanmalıdır. Bu içerikler gerek televizyon gerekse de internet üzerinden çocukların erişimine sunulmalıdır. Bu içerikler, şiddet eylemlerinin niteliği ve hangi eylemlerin şiddet eylemi kapsamına girdiğinin anlatılması, çocukların söz konusu eylemlerle karşılaşmaları halinde başvurabilecekleri imkânların öğretilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

4. 112 hattı, polis merkezleri, hastaneler ve okullar gibi ihbar noktasında yükümlülükleri bulunan ve ihbar mekanizması niteliğinde olan kurumlarda çalışan personellerin, çocuk hakları konusunda düzenli eğitimlere tabii tutulmaları, Anayasa ve kanunlar ile çocuklar lehine tespit edilen tüm usuli işlemler hakkında bilgilenmeleri sağlanmalıdır. Bu personellerin suç mağduru çocuklar ile ilgili soruşturma işlemlerinde yetişkinlere uygulanan klasik usullerle işlem yapılmasının önüne geçilmelidir.

5. Mevzuat gereğince, şiddeti bildirme ve karar verilen tedbirlerin yerine getirilmesi noktasında görev ve sorumlulukları olan resmi kurum personellerinin, uygulamalar sırasında, şiddet uygulayanın eylemleriyle karşı karşıya kalmaları söz konusu olmaktadır. Emniyet, Jandarma, ŞÖNİM, sevgi evleri, hastaneler, okullar ve adliye gibi kurumlarda görev yapan, şiddet olaylarını ihbar eden veya tedbir kararının tebliği, tedbir kararlarının yerine getirilmesi veya adli süreci yürütme noktasında görevli olan kişiler, kimi zaman şiddet uygulayanın yeni bir şiddet eylemine maruz kalabilmektedir. Bu durum, kamu görevlilerinin kanunlardan kaynaklanan yetkilerini kullanmaları noktasında tereddütlü davranmalarına, kendi güvenliklerinin de ihlal edileceği ve mağdur olacakları endişesiyle söz konusu şiddet eylemini görmezden gelmelerine neden olmaktadır. Bu aşamada devlet tarafından, söz konusu kamu görevlilerinin güvenliğinin sağlanması, bu kişilerin adres, açık kimlik ve iletişim bilgileri gibi kişisel bilgilerinin gizliliğinin sağlanması noktasında gerekli önlemler alınmalıdır.

6. Çocukların bir suçun mağduru oldukları aşamada, öncelikle çocuk mağdurun söz konusu suçun gerçekleşmesinden sonraki süreçte yaşayacağı psikolojik etkilerin en aza indirilmesi açısından tedbirler alınmalıdır. Çocuk mağdur ile ilk temasın ardından, yaş ve algı düzeyi dikkate alınarak gerekli psikolojik destek sağlanmalı, sağlık açısından ihtiyaç duyulması halinde tedavi imkânları sunulmalıdır. Bu sürecin ardından, çocuk mağdurun soruşturma ve kovuşturma gibi karışık ve teknik boyutu yüksek olan yargılama süreçlerinden olumsuz etkilenmemesi sağlanmalıdır. Onarıcı adalet sisteminin bir gereği olarak, çocuk mağdurun kendisini anlaşılmaz ve yabancı bir ortamda yalnız hissetmesinin önüne geçilmelidir. Bu kapsamda, AGO ve ÇİM gibi merkezlerin teknik donanımının güçlendirilmesi, fiziki koşullarının iyileştirilmesi ve bu merkezlerin bulunmadığı adliyelerde yeni birimlerin kurulması sağlanmalıdır. Bu sayede, söz konusu merkezlerin bulunmadığı yerlerde çocuk mağdurların başka illerdeki merkezlere yönlendirilmesi nedeniyle oluşabilecek ikincil mağduriyetler engellenebilecektir.

7. Çocuk mağdurların ÇHS kapsamında ailesinin yanında rehabilite edilmesi, ailesinin de çocuk mağdur hakkında uygulanan maddi ve manevi destek programlarına katılımlarının sağlanması ve çocuk hakları noktasında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Ancak aile içi şiddet mağduru çocukların, en başta korunması gereken ortam olan ailede söz konusu şiddetin muhatabı olduğu göz önüne alındığında, mevcut durumda aile çocuğun yetişmesi açısından gerekli güven ve huzur ortamını sağlayamayacaksa, devlet tarafından donanımlı kurumlar ile çocuk mağdur hakkında bakım tedbiri uygulanmalıdır.

8. Bakım tedbiri uygulanırken, çocuklar sevgi evlerine yerleştirildikten sonra, birbirinden farklı suçun muhatabı olmuş çok sayıda çocuk mağdur ile bir arada yaşamaya başlamaktadır. Her bir çocuk mağdurun yaşamış olduğu adli sürecin izlerinden en iyi şekilde arındırılması ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla çocuk mağdurların gerekli psikolojik desteği alması sağlanmalı ve gerekiyorsa sağlık tedbirlerinin uygulanması gerekmektedir. Aksi halde çocuk mağdur, bir diğer çocuk mağdur ile iletişimi sırasında, hayatında daha önce hiç karşılaşmadığı farklı suçların dolaylı muhatabı olacak ve diğer çocuk mağdurun suçtan kaynaklanan travmalarından etkilenecektir. Sosyal devlet anlayışının bir yansıması olan sevgi evlerinin bir yönüyle onarıcı adalet sisteminin de bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Bu evlerin, yalnızca çocuk mağdurların yeme, konaklama, barınma gibi hayati ihtiyaçlarının giderildiği merkezler olarak görülmemesi gerekir. Nasıl bir çocuk aile ortamında, olumsuz tüm dış etkenlere karşı, ebeveynleri tarafından korunuyorsa, sevgi evleri ortamında da aynı şekilde korunmalıdır. Her çocuk mağdur için, fiziksel ve psikolojik durumu, yaş ve gelişim seviyesi, ailesinin sosyal ve ekonomik durumu, sosyal çevre analizi, uğramış olduğu şiddetin şekli gibi konularda tek tek değerlendirme yapılmalı ve her çocuk mağdur için ayrıntılı destek planı hazırlanmalıdır. Bu plan ve programlar doğrultusunda çocuk mağdurun önce bireysel olarak suç travmasının etkisinden kurtulması sağlanmalıdır. Aynı şekilde aile içi şiddet neticesinde, kadının suç mağduru olması halinde varsa çocuğu ile birlikte kadın konukevlerine yerleştirilmesi sırasında da bazı problemler yaşanmaktadır. Çocuk mağdurlardan “0-18 yaş arasında kız ve 0-12 yaş arasındaki erkek çocuklar⁴⁷⁵” bu şekilde kadın konukevlerinde kalabilmektedir. Burada suçun dolaylı muhatabı olan çocuk

⁴⁷⁵ Daha fazla bilgi için bkz. [107](https://www.aile.gov.tr/ksgm/siddete-maruz-kalindiginda/#:~:text=Kad%C4%B1n%20konukevlerinde%3B%20g%C3%BCvenli%20bar%C4%B1nma n%C4%B1n%20yan%C4%B1,kursu%20vb.%20alanlarda%20destek%20sunulmaktad%C4%B1r., E.T. 12.05.2025.</p></div><div data-bbox=)

mağdur, annesi ile birlikte kadın konukevinde birden çok suç mağduru yetişkin kadın birey ile muhatap olmaktadır. Her ne kadar kadın konukevlerinde, ASHB tarafından çocuklar için kreş imkânı sağlansa da⁴⁷⁶, en nihayetinde çocuk mağdur kreş saatleri dışında, yemek salonu, bahçe, oda gibi ortak alanlarda diğer mağdur yetişkin kadınlarla muhatap olmaktadır. Kadın konukevlerinin bu açıdan fiziki donanımlarının, imkânlarının ve niteliklerinin geliştirilerek, çocuk mağdurların diğer kadın mağdurlar ile temaslarının minimum seviyeye indirilmesi gerekmektedir. Gerekğinde çocuk mağdurların yalnızca anneleriyle gün boyu zaman geçirebilecekleri ortamlar oluşturulması, yemek salonu gibi ortam yaşam alanlarının çocuklu kadınlar için ayrı şekilde oluşturulması gibi önlemler alınmalıdır.

9. Aile içi şiddet şeklinde ortaya çıkan suçların mağduru olan çocukların en etkili şekilde korunması sağlandıktan sonra, şiddet uygulayan bireylerin de farkındalıklarının artması noktasında çalışmalar yapılmalıdır. 6284 sayılı Kanun kapsamında, erkek bireylerin veya şiddet uygulayanın rehabilitesine ilişkin öngörülen tedbir kararları etkili şekilde uygulanmalıdır. Her ne kadar uygulamada mahkemeler tarafından önleyici tedbir kararlarına ilişkin yoğun şekilde kararlar verilse de söz konusu tedbir kararlarının yerine getirilmesi noktasında maalesef idari kurumlar yetersiz kalmaktadır. Şiddet uygulayanın sağlık tedbiri kapsamında sağlık kuruluşuna başvurması, AMATEM gibi kuruluşlarda tedavi olması, psikolojik destek almak için ŞÖNİM birimlerine başvurması gibi tedbirler, icra edilmesi sırasında şiddet uygulayanın müracaat etmesi ihtimaline bırakılarak takip edilmemektedir. Bu kararların takibi, yerine getirilmesi ve ihlal durumlarının mahkemeye bildirilmesi süreçlerinin etkin bir şekilde yapılması şiddetin önlenmesi noktasında tedbirlerin de etkinliğini ve caydırıcılığını artıracaktır. Başarılı bir uygulama için, önleyici tedbir kararları verildikten sonra yalnızca tedbir kararlarının yerine getirilmesinin takibiyle görevli birimler kurulmalıdır.

10. 6284 sayılı Kanun ile öngörülen tedbir kararlarına ilişkin, kanun koyucu, çoklu yetki sistemi ile kolluk amiri, mülkî amir ve hâkime yetki tanımıştır. Bu bağlamda farklı devlet kurumları tedbir konusunda yetkili kılınmıştır. Bu nedenle başta bu kurumlar arasında koordinasyon etkili şekilde sağlanmalıdır. Uygulamada bazen mağdur, tedbir kararları için, hem kolluk birimine hem daha sonra aile mahkemesine ve hatta aynı anda mülkî

⁴⁷⁶ Daha fazla bilgi için bkz. <https://www.aile.gov.tr/haberler/kadin-konukevlerindeki-cocuklara-sosyal-hizmet-modelleriyle-destek/>, E.T. 12.05.2025.

amire de başvurabilmektedir. Bu noktada, mağdurun tedbir taleplerinin etkili şekilde değerlendirilmesi için, hangi birime yapılırsa yapılsın ilk müracaat anından itibaren süreç ŞÖNİM tarafından takip edilmeli ve mağdurun doğru şekilde hukuki destek alması sağlanmalıdır. Gerek çocuk gerekse de kadın mağdurlar, suçun oluşturmuş olduğu psikolojik travma nedeniyle sağlıklı kararlar alma noktasında sıkıntı yaşayabileceğinden, sürecin soğukkanlılıkla yürütülmesi ve mağdurun haklarının en iyi şekilde korunması için koordinasyon sağlanmalıdır. Yine aynı şekilde uygulamada kadın veya çocuk mağdurların farklı kurumlara yönlendirilmesi durumu yaşanmaktadır. Bu gibi durumlar ile karşılaşılması için ilk müracaatın yapıldığı birim ŞÖNİM'i bilgilendirmeli, mağdurun kurumlar arasında git gel yapmasına neden olacak yönlendirmeler yapılmamalıdır. Bu husus, mağdurların hak kaybı ve ikincil mağduriyet yaşamaması için son derece önemlidir. Kaldı ki zaten çocuk mağdurların, yetişkinlerin dahi anlaması zor ve aşamaları sıkıntılı olan adli süreçleri yönetmesi beklenemeyeceğinden, çocuk mağdur ile sürecin en başından en sonuna kadar bir görevlinin ilgilenmesi sağlanmalıdır. Bu görevlinin, tüm adli süreçlerde çocuk mağdura yalnızca eşlik etmek ile sınır olsa dahi çocuk mağdurun yanında bulunması çocuk mağdurun kendini güvende hissetmesini sağlayacaktır. Bu gibi uygulamalar ile ceza soruşturması sürecinin en başında onarıcı adalet anlayışı kapsamında ilk adım atılmış olacaktır.

11. ŞÖNİM, kolluk kuvvetleri, ÇİM birimlerini barındırdığı için hastaneler, valilik veya kaymakamlıklar, Cumhuriyet savcılıkları, aile mahkemeleri, sevgi evleri ve kadın konukevleri arasında iletişim ve koordinasyon tek elden yürütülmelidir. Gelişen yapay zekâ sistemlerinin kullanılması ile sözlü şekilde kurum görevlilerinin birbirleriyle iletişime geçmeye çalışmalarından ziyade, birbirine bağlı bir elektronik sistem aracılığıyla söz konusu iletişimlerin sağlanması gerekmektedir. Her ne kadar “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik” m. 8 hükmü ile illerde kurulan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu⁴⁷⁷” ve “5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu” ile toplanması öngörülen

⁴⁷⁷ *Şiddet Önleme Ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik*” madde 8; “(1) Şiddetle mücadele kapsamında sunulan hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesiyle uygulamadaki sorunların giderilmesini sağlamak üzere, vali veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin temsilcilerinin katılımıyla Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu oluşturulur.

(2) Komisyonun sekreteryası ŞÖNİM tarafından yürütülür.”

“Çocuk Koruma İl Koordinasyon Kurulu⁴⁷⁸” kapsamında her ay şiddete uğrayan kadın ve çocuklar hakkında il ve ilçe merkezlerinde oluşturulan kurullar kapsamında toplantılar yapılsa da, söz konusu toplantılar istatistik paylaşımları ve var olan çalışmaların sunumlarının yapılmasından öteye gitmemektedir. Söz konusu toplantılarda, il ve ilçelerde bulunan tüm çocuk mağdurlar hakkında tek tek raporlar hazırlanmalıdır. Söz konusu çocuk mağdurların haklarının korunması ve maruz kaldıkları şiddetin önlenmesi, uluslararası ve ulusal mevzuatın etkili şekilde uygulanması gibi konularda çalışmalar yapılması gerekmektedir. Gerekirse her çocuk mağdur açısından çocuk mağdurlarla bire bir iletişim halinde olan sosyal çalışmacı veya pedagogların fikirleri alınmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da Türkiye’deki mevcut yasal düzenlemelerin mağdur ve çocuk haklarının korunması açısından etkili bulunduğu ve uluslararası sözleşmelere uygun olduğu yönünde değerlendirmelere yer verilmektedir. Ancak maalesef uygulamada söz konusu mevzuatın hayata geçirilmesi noktasında eksiklikler bulunmaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi amacıyla devlet tarafından hazırlanan ulusal eylem planları etkili şekilde hayata geçirilmelidir.

12. 6284 sayılı Kanun ve ÇKK kapsamında alınan tedbir kararlarının verilmesi noktasında görevli ve yetkili olan hâkimlerin bu alanda uzmanlaşmış kişilerden olması

⁴⁷⁸ “Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik” madde 20; “(1) İllerde koruyucu ve destekleyici tedbirlerin yerine getirilmesinde kurumlar arasında bağlantı, uyum, düzen ve eşgüdüm; vali veya vali yardımcısının başkanlığında, Cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği Cumhuriyet başsavcı vekili ya da Cumhuriyet savcısı ile il emniyet müdürü, il jandarma komutanı, il millî eğitim müdürü, il sağlık müdürü, büyükşehir, il ve merkez ilçe belediye başkanları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürü, olmadığı yerlerde Türkiye İş Kurumu il müdürü, gençlik ve spor il müdürü, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürü, (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) il özel idaresi genel sekreteri ya da görevlendirecekleri yardımcıları veya vekilleri, denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürü ve baro temsilcisi marifetiyle yerine getirilir. (2) Gerek görülen hâllerde toplantı düzenlenerek gündeme alınan konular görüşülür. İstekleri hâlinde üniversiteler, Kanunda yazılı tedbir kararlarını almaya yetkili mahkeme hâkimleri ile davet edilen sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri de toplantıya katılabilirler. Toplantı gündemi valinin görüş ve direktifleri ile diğer kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğünce hazırlanır. Toplantı gündemi ve günü sekreterya görevini yürüten koordinatör birim tarafından bu kişilere on beş gün önceden bildirilir. (3) Valinin ya da görevlendireceği vali yardımcısının tedbir kararının yerine getirilmesinde koordinasyona ilişkin emir ve talepleri ile toplantıda alınan kararlar; ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarca uygulanır. (4) İllerde koordinasyonun sekreterya hizmetleri (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğü tarafından yürütülür. (5) İllerde valiliklerce; a) Koruyucu ve destekleyici tedbirlerin eşgüdüm hâlinde yerine getirilmesini sağlamak üzere Kanunda öngörülen tedbir ve hizmetlerin hızlı, etkili, amaca uygun ve verimli yürütülmesi, b) Tedbir kararlarının yerine getirileceği kurumların yapısı ve özellikleri ile tedbir kararlarını uygulayacak kişilerin tespit edilerek mahkemelerin bilgilendirilmesi, c) Kanunun 6 ve 9 uncu maddelerine göre, çocuğun ihbarı ve (Değişik ibare:RG-23/5/2012-28301) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il ve ilçe müdürlüklerine teslimi ile başlayan süreçte; çocuğun tedavisi ve sosyal inceleme raporu ile benzeri hizmetlerin yerine getirilmesi için mekan ve personel tahsisi dahil olmak üzere gereken tüm tedbirlerin alınması, sağlanır.”

gerekmektedir. Aile ve çocuk mahkemelerinde görev yapan hâkimlere, aile içi şiddet suçları ve çocuk suçları soruşturma bürosunda çalışan Cumhuriyet savcılarına ve ayrıca hâkim ve Cumhuriyet savcısı yardımcılara çocuk hakları konusunda düzenli meslek içi eğitimler verilmelidir. Bu mahkemelerde ve soruşturma bürolarında görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının uygulamada karşılaştıkları sorunların belli aralıklarla değerlendirilmesi, ilgili hâkim ve Cumhuriyet savcılarının katılımıyla sempozyum, çalıştay gibi bilimsel etkinliklerin düzenlenmesi ve bu etkinliklerin sonucunda hazırlanacak raporlardan mevzuat çalışmalarında yararlanılması gerekmektedir. Mevcut hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayısının ihtiyaç halinde artırılarak bu konuda uzmanlaşmış hâkim ve Cumhuriyet savcılarının başka mahkemelerde veya bürolarda görevlendirilmesinin önüne geçilmelidir. Aynı şekilde her ne kadar ilk derece mahkemeleri aşamasında çocuk mahkemeleri mevcut ise de üst yargı aşamaları olan istinaf mahkemelerinde ve Yargıtay'da çocuklar ile ilgili dosyalarda görevli birimler bulunmamaktadır. Bu noktada, söz konusu üst dereceli mahkemelerde çocuk mağdurlar ve hatta suça sürüklenen çocuklar ile ilgili dosyaları incelemeye yetkili daireler kurulabilir. Bu suretle, çocuğun yüksek yararı esas alınarak, uzman hâkim ve Cumhuriyet savcılarının yürüttüğü soruşturmanın başlangıcından yargılama faaliyetinin sona ermesine kadar çocuk hakları odaklı şekilde tamamlanması sağlanmış olacaktır.

SONUÇ

Bu çalışmada, aile içi şiddet, bu şiddetin çocuk mağdurlar üzerindeki etkisi ve ceza muhakemesi bağlamında çocukların korunmasına yönelik ceza adaleti sistemindeki uygulamalar çok yönlü bir şekilde ele alınmıştır. Ulusal ve uluslararası mevzuat incelenerek çocukların maruz kaldığı aile için şiddet kaynaklı suçlara örnekler verilmiştir. Ayrıca 6284 sayılı Kanun ve 5395 sayılı ÇKK kapsamında öngörülen tedbirler ile bu tedbirlerin hayata geçirilmesinde görev alan mekanizmalar değerlendirilmiştir. Aile içi şiddet ve idari işleyiş ile ilgili olarak yargı kararları üzerinden mevcut uygulamalar analiz edilmiştir.

Mağdur kavramı, tarihsel süreç içerisinde, devletler tarafından öncelikle suçun önlenmesi amacına odaklanılmasından dolayı ihmal edilmiştir ve ceza adaleti sisteminde mağdura yalnızca konuyu aydınlatma ve süreci aktarma görevi yüklenmiştir. Soruşturmanın başlangıcından failin cezasının infazına kadarki tüm süreç resen kamu gücüyle yürütülmüş olup mağdur açısından sisteme yön verme, gerektiği yerde itiraz ile müdahale etme gibi haklar tanınmamıştır. Ancak günümüzde gelinen noktada, mağdur, ceza sürecinin en başından itibaren aktif bir katılımcıdır. Üstelik devletler, onarıcı adalet sistemi kurarak mağdurun suça maruz kaldığı anda muhatap olduğu ceza adaleti sisteminde en az şekilde etkilenmesini ve suçtan kaynaklanan psikolojik etkilerin en aza indirgenmesini amaçlamaktadır.

Devlet, eğitim birimleri, yargı organları ve sivil toplum kuruluşları; şiddet, mağdur ve çocuk hakları noktasında ne kadar çalışma yaparsa yapsın bugün geldiğimiz noktada şiddetin azalmaktan ziyade arttığını görmekteyiz. Çalışmada üzerinde durulduğu üzere, hem uluslararası hem de ulusal sistemde mağdur hakları ve dahi çocuk mağdur hakları konusunda oldukça kapsamlı düzenlemeler yapılmıştır. Ülkemizde, geçmişten günümüze gerek uluslararası sözleşmelere katılma gerekse uluslararası sözleşmeler çerçevesinde kanunlar ve yönetmelikler düzenleme konusunda etkili çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar ile çocuk mağdur haklarının korunması ve şiddetin önlenmesi amacıyla mevcut mevzuat bugünkü şeklini almıştır. Ancak toplumun başlangıç noktası, toplumsal değerlerin ve bireylerin kimlik gelişiminin başladığı kurum olan aile içerisinde şiddetin önlenmesi ve çocuk mağdurun haklarının korunması aşamasında birçok sorun hala geçerliliğini korumaktadır. Bu noktada en büyük sorunun uygulayıcıların sayısal ve nitelik anlamında yetersiz kalması, kanunlarda öngörülen tedbirlerin uygulanması

aşamasında fiziki imkânsızlıklar olması ve toplumsal kalıp yargıların değiştirilememesi gerçekleriyle karşılaşmaktayız. Öncelikle toplumumuzda aile ortamının mahrem kabul edilmesi ve şiddet dahil gerçekleşen her durumun üçüncü bireylerle paylaşılmaması, şiddet eylemlerinin gizli kalmasına ve mağdurun da söz konusu şiddeti içselleştirerek kabul etmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır. Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin toplumumuzda yoğun şekilde görülmesi karşısında, yine bu suçların mağdurları tarafından özellikle mahremiyet, ayıplanma, utanma veya maddi açıdan mağdur olma korkusu gibi saiklerle şiddet döngüsü sürdürülmektedir. Bu açıdan önce genellikle mağdur olan taraf konumundaki kadın ve çocuklara yönelik eğitici ve bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaçla, okullar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, halk eğitim merkezleri, Kur'an kursları, öğrenci yurtları, camiiler, hastaneler gibi mağdurlarla birebir temasa geçilebilecek kamusal alanlarda düzenli faaliyetler yapılmalıdır. Bu faaliyetler panel, sempozyum, söyleşi gibi aktif katılım gerektiren faaliyetler olabileceği gibi televizyon veya radyo reklamı, sosyal medya paylaşımı veya afiş tasarımları gibi şekillerde görsel veya yazılı olarak da gerçekleştirilebilir. Bu şekilde şiddeti önleyici ve mağdur haklarını öğretici çalışmalar yapılmadığı, hukuk okuryazarlığının artırılmadığı ve sorunun temeline inilmediği sürece yapılan tüm çalışmalar yalnızca kâğıt üzerinde kalmaktan öteye gitmeyecektir.

Sağlıklı ve güvenli bir toplum ancak sağlıklı aile yapılarıyla sağlanabilir. Aile kurumunun korunması sağlıklı ve güvenli ortamlarda çocukların yetişmesini de sağlayacaktır. Aksi takdirde şiddetle doğrudan veya dolaylı şekilde muhatap olan çocuk mağdur, maruz kalarak öğrendiği şiddetin uygulayıcısı konumuna gelecektir ve ebeveynlerinde gördüğü şiddet döngüsünü kendi hayatına da taşıyacaktır. Bu nedenle aslında çocuk mağdurun korunması ve şiddet ile temasının kesilmesi bir noktada şiddetin de toplum ve aile içerisinde görülmesi oranının kendiliğinden düşmesi sonucunu doğuracaktır.

Çalışma neticesinde, elde edilen bulgular ışığında, çocuk mağdurların ceza muhakemesi sürecinde ikincil mağduriyete uğramamaları, etkin şekilde korunmaları ve onarıcı adalet ilkeleri doğrultusunda desteklenmeleri gerekliliği sonucuna varılmıştır. Şiddetin önlenmesi ve çocuk mağdurların korunması amacıyla her yetişkinin daha önce kendisinin de bir çocuk olduğunu göz önünde bulundurarak adli süreci yönetmesi gerekmektedir. Söz konusu mevzuatın uygulayıcılarının yetişkinler olması, bu yetişkinlerin çalışma hayatı içerisinde artık sıradanlaşan şiddet eylemleriyle ilgili işlemler yapması, karşılarına

çocuk mağdurlar geldiğinde de aynı soğukkanlılık ve kanıksamayla hareket etmelerine neden olmaktadır. Ancak çocuklara yönelik soruşturma ve kovuşturma aşamalarında ÇKK ve CMK ile usulî işlemlerin tek tek belirtilmesi, bu hususta mevzuatın her ayrıntı ve ihtimali detaylı şekilde düzenlemiş olması, kanun koyucunun çocuk mağdurun korunması noktasındaki hassasiyetini göstermektedir. Aynı şekilde usul ve esasa ilişkin aksi uygulamalar üst dereceli mahkemelerde hükmün bozulmasına neden olduğu gibi AİHM ve AYM kararlarında, devletin kolluk ve yargı organları tarafından ihlaller yapıldığına dair hükümler verilmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla ülkemizde güçlü şekilde oluşturulan mağdurun korunması ve şiddetin önlenmesine ilişkin mevzuat hükümlerinin etkili şekilde uygulanabilmesi için devlet, toplumsal bilinci geliştirerek uygulamadaki teknik sorunları gidermelidir.

Toplumun en korunmasız kesimini oluşturan çocukların bir suçun mağduru hâline gelmesinin önlenemediği durumlarda, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde en azından ikincil mağduriyet yaşaması engellenmelidir. Bu aşamada, çocuğun yeniden travmatize olmasına yol açabilecek uygulamalardan özenle kaçınılmalı ve adli süreç çocuğun üstün yararı gözetilerek yürütülmelidir. Aile içi şiddete maruz kaldıktan sonra adli süreç içerisinde yetişkinlerin uygulamaları yüzünden ikincil mağduriyet yaşayan çocuk mağdurun, artık ne kendi ailesine ne hukuk sistemine ne de devlet birimlerine güveni kalmayacaktır. Bunun önüne geçilmesi için, suçun araştırılmaya başlandığı soruşturma aşamasının ilk anından itibaren çocuk mağdurun yüksek yararı düşünülerek hareket edilmelidir. Çocukların korunması ve desteklenmesi noktasında verilen tedbir kararları tavizsiz şekilde uygulanmalı; sağlık, eğitim, barınma gibi konularda hizmetlerin en kaliteli şekilde sunulması, uygulayıcı konumundaki kurumlara yeterli oranda ödenek sağlanması ve fiziki donanımlarının iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abınık, Nilay, Kadına Yönelik Siber Şiddet ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkide Olayın ve Sosyal Medya Kimliğinin Merkeziliğinin Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, 2021.
- Acar, Feride, “CEDAW’dan İstanbul Sözleşmesi’ne: Kadınların İnsan Hakları Ve Kadınlara Karşı Şiddete İlişkin Uluslararası Standartların Evrimi”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet*, Funda Kaya, Nadire Özdemir, Gülriz Uygur (der.), 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2014.
- Adalet Bakanlığı, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Mağdura Yaklaşım Kılavuzu, Deniz Ofset, 2021,
- Ak, Gökhan, “Şiddet, Demokrasi ve Yurttaşlık İlişkisi: Bir Gerçekliğin Dayanılmaz Şiddeti”, *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele*, Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız (der.), Polis Akademisi Başkanlığı, 1. Baskı, Ankara, 2018.
- Akbulut, Berrin, “İstanbul Sözleşmesi Çerçevesinde Aile İçi Şiddet: Türk Ceza Hukuku Açısından Bir Değerlendirme”, Aile Kurumuna Farklı Bakışlar, Özlem Altunsu Sönmez, Gamze Aksan (der.), (169-212) 1. Baskı, Çizgi Kitabevi, Ankara, 2019.
- Akın, Merve, Aile İçi Şiddet, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, S. C. 71, 2013.
- Akkaya Şahin, Gülay, Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.
- Akkurt, Sinan Sami, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2019.
- Akyüz, Emine, Çocuk Hukuku, Çocukların Hakları ve Korunması, 6. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2018.
- Aldemir, Hüsnü, Hürriyeti Kısıtlayan Koruma Tedbirleri, Yakalama, Gözaltına Alma, Tutuklama ve Adli Kontrol, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- Aldemir, Verda, Çocuk Koruma Kanununun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda Uygulanmasına İlişkin Bir Değerlendirme, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2011.
- Alver, Damla, “Kadınların Adalet Erişiminde Kesişimsellik İlkesinin Önemi” *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), s. 9-28, On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2024.

- Artuç, Mustafa - Gedikli, Cemil, Yeni Yargıtay Kararları Işığında TCK-CMK-CGİK-Çocuk Koruma Kanunu ve 5560 Sayılı Kanun ile Getirilen Yenilikler, Kartal Yayınevi, Ankara, 2007.
- Artuç, Mustafa, Pratik Türk Ceza Kanunu, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- Aslan, Ahmet, Cumhuriyet Savcısı ve Soruşturma, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- Aslan Düzgün, Ülgen, “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Hakim ve Kolluk Amiri Tarafından Verilebilecek Koruyucu Ve Önleyici Tedbir Kararları”, *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele*, Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız (der.), Polis Akademisi Başkanlığı, 1. Baskı, Ankara, 2018.
- Ayan, Sezer, Aile ve Şiddet Aile İçinde Çocuğa Yönelik Şiddet, Ütopya Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2009.
- Aycıl, Dilara, “Şiddet ve Saldırganlığın Kuramsal Çerçevesi”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Önlenmesinde Kades Uygulaması*, Nargis Özgen (der.), s. 25-73, TİAV, Ankara, 2023.
- Aydın, Murat, Ceza Hukukunda Mağdur Kavramı, Mağdur Hakları ve Mağdurun İkincil Mağduriyetten Korunması, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2023.
- Bal, Gülçin, Çocuk Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Türkiye’de İdarenin Pozitif Yükümlülükleri, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2024.
- Bal, Hüseyin, Suç Sosyolojisi, Sentez Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2016.
- Balo, Yusuf Solmaz, Uluslararası İlkeler Işığında Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2005.
- Baysan, Nazime, “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ev İçi Şiddetle Mücadele Bağlamında Devletin Özen Yükümlülüğü İlkesi” *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adaletle Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), s. (29-65), On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2024.
- Bıyık, Şehriban, 112 Acil Çağrı Merkezi Faaliyetlerinin Toplumdaki Algı Seviyesinin İncelenmesi: Giresun İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Giresun, 2024.
- Borak Boratav, Hale - Okman Fişek, Güler - Eslen Ziya, Hande, Erkekliğin Türkiye Halleri, 2. Baskı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2018.
- Bozkurt Şener, Ekin, Kadına Şiddete Karşı Devletin Özen Yükümlülüğü, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2020.

- Can, Sibel, “Hukuk Perspektifinden Kadın Acil Destek Uygulaması (KADES)”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Önlenmesinde Kades Uygulaması*, Nargis Özgen (der.), s. 139-184, TİAV, Ankara, 2023.
- Centel, Nur - Zafer, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 21. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- Centel, Nur - Zafer, Hamide – Çakmut, Özlem, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar*, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2011, s. 142.
- Cinoğlu Kol, Elif, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Tedbirler, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, 2024.
- Çakmaz, Kübra, *Çocuk Hakları Kapsamında Çocuğun Kaçırılması ve Alıkonulması Suçu (TCK m. 234)*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2023.
- Çapar, Selim - Yıldırım, Şükrü, 21. Yüzyılda Mülki İdare Amirlerinin Mülki İdare Algısı, TC İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi, Ankara, 2017.
- Çavuş, Nihal, *Türk Ceza Kanunu’nda Kötü Muamele Suçları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015.
- Çelik Bilgin, Güleser, *Kadına Şiddete Karşı Koruma Rejimi*, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2021.
- Çetintürk, Ekrem, *Onarıcı Adalet ve Ceza Adalet Sisteminde Uzlaştırma*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017.
- Döner, Ayhan, *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2003.
- Dönmez, Burcu, *Çocuk Yargılaması, Ceza Muhakemesi Hukukunda Çocuklara Özel Soruşturma ve Kovuşturma Kuralları*, s. 199-234, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- Ergüneş Duran, Ezgi, *İstanbul Sözleşmesi’nin İç Hukuk Bakımından İncelenmesi Ve Sözleşme’nin Uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü*, Uzmanlık Tezi, Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2014.
- Erman, Barış, “Ailenin Korunması Kanun’unun Türk Hukukuna Etkisi”, *Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi Şiddet*, İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, Beta Yayınları, İstanbul, 2003.
- Eroğlu, Yüksel, *Ergenlerde Siber Zorbalık Ve Mağduriyeti Yordayan Risk Etmenlerini Belirlemeye Yönelik Bütüncül Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014.

- Gemalmaz, Mehmet Semih, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadınlara, Çocuklara ve Azınlıklara Karşı Ayrımcılık, Şiddet ve Sömürü, 1. Baskı, Homer Kitabevi, İstanbul, 2018.
- Gökçen, Ahmet - Alşahin, M. Emin - Çakır, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024.
- Gümüş, Canberk, Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Çocuğun Anayasal Statüsü, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2024.
- Jahıç, Galma - YEŞİLADALI, Burcu, Onarıcı Adalet, İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul, 2008.
- Kan, Celal Hakan, "Ceza Yargısında Muhakeme Engelleri", ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 15, (2024), 27-41.
- Kaplan, Mahmut, Ceza Muhakemesinde Mağdur Kavramı ve Mağdur Hakları, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2024.
- Karabulut, Esra ve diğerleri, "Günlük Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet", Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, S. 3 (2), Ordu, (2020), 146-152.
- Karakaya, Ramazan, Uygulamada Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2021.
- Karatay, Zeynep - Mamur Işıkcı, Yasemin, "Dünya'da ve Türkiye'de Çocuk Hakları ile İlgili Gündeme Genel Bir Bakış", *Türkiye'de Çocuk Olmak*, Şirin Dilli (der.), 1. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2020.
- Karınca, Eray, Sorularla Kadın Yönelik Aile İçi Şiddet, 1. Baskı, Şen Matbaa, Ankara, 2010.
- Kaşlı, Enver, "Kolluk Uygulamasında Suç Mağdurunun Korunması", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 2, Ankara, (2022), 820-837.
- Koç, Ezgi, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunundaki Danışmanlık Ve Eğitim Tedbirleri Kapsamında Görev Alan Ve Okulda Çalışan Psikolojik Danışman Ve Rehber Öğretmenlerin Tedbirlerin Uygulanmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2024.
- Kurt, Sevil Lale, "Çocuk Haklarına İlişkin Temel Uluslararası Belgeler ve Türkiye Uygulaması", Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, S. 36, (2016), 99-127.
- Mavili, Aliye, Aile İçi Şiddet/Kadının ve Çocuğun Korunması, Elma Yayınevi, 5. Baskı, Ankara, 2022.
- Mavili, Aliye, "Kadının ve Çocuğun Aile İçi Şiddetten Korunması", *Kadına Karşı Şiddetle Mücadele*, Coşkun Taştan, Aslıhan Küçüker Yıldız (der.), Polis Akademisi Başkanlığı, 1. Baskı, Ankara, 2018.

- Moroğlu, Nazan, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi”, Kadına ve Aile İçi Şiddete Son Vermek İçin Elele, Nazan Moroğlu (der.), 2. Baskı, CM Basım Yayın, İstanbul, 2012.
- Odman, M. Tefvik - ODMAN, Lütfiye, Erkekler de Şiddet Mağduru, 1. Baskı, Karahan Kitabevi, Adana, 2017.
- Oktar, Salih, “Müdafinin Görev ve Yetkileri”, *Ceza Muhakemesi Hukuku Başvuru Kitabı*, Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu (der.), 6. Baskı, Bilge Basım Yayın, Ankara, 2021.
- Özbek, Veli Özer - DOĞAN, Koray - BACAKSIZ, Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 13. Baskı, Ankara, 2022.
- Özbek, Veli Özer vd. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 15. Baskı, Ankara, 2024.
- Öpöz, Büşra, Caydırıcılık Teorisi Bağlamında 6284 Sayılı Kanun Uygulamaları, On İki Levha Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2024.
- Özdemir, Hayrunnisa - RUHİ, Ahmet Cemal, Çocuk Hukuku, On İki Levha Yayınevi, 7. Baskı, Ankara, 2024.
- Özdemir, Sibel, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kolluk Uygulamaları”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddetin Önlenmesinde Kades Uygulaması*, Nargis Özgen (der.), s. 187-221, TİAV, Ankara, 2023.
- Özen, Mustafa, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2025.
- Öztürk, Gökçe Bahar, Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Mağdur Hakları, Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2021.
- Özyakışır, Özkan, Elif Cinoğlu Kol, “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da Öngörülen Tedbir Kararları Ve Bu Kararlara İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *Prof. Dr. İhsan Erdoğan’a Armağan*, Mustafa Fadıl Yıldırım vd. (editörler), s. 1783-1816, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024.
- Pancaroglu, Elif Almila, 6284 Sayılı Kanun ve Bu Kanunun Ceza Muhakemesi Hukukundaki Etkileri, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara, 2021.
- Polat, Oğuz, Klinik Adli Tıp, 1. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2004.
- Polat, Oğuz, Şiddet, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.
- Sallan Gül, Songül, Türkiye’de Kadın Sığınma Evleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı? Bağlam Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 2021.

- Saydam, Mehmet, Ceza Muhakemesinde Belge Delili, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- Şahin, Utku, İntihara Yönlendirme Suçu, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2024.
- Segal, Lynne, “Şiddetin Kurbanları: Toplumsal Cinsiyet Manzarasına Bakış”, *Günümüzde Şiddet*, Leo Panitch, Colin Leys (der.), Çeviren Umut Haskan, 1. Baskı, Yordam Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Serozan, Rona, Çocuk Hukuku, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul, 2005.
- Söylemez, Sefanur Didar, Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet ve 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Koruyucu ve Önleyici Tedbirler, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2021.
- Sürer, Faik, Anayasa Mahkemesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye’de Eğitim Hakkı İle İlgili Kararlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat, 2022.
- Seçkin, Mehmet Beyhan, “Ceza Muhakemesinde Mağdur ve Şikâyetçinin Hakları”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 15, (2020), 621-664.
- Snyder, Rachel Louisa, Görünmeyen Yaralar, Çeviren Gül Korkmaz, Okuyan Us Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2020.
- Şentürk, Kıvanç, Çocuk Ceza Adaletinde Onarıcı Adalet, 1. Baskı, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2024.
- Taner, Fahri Gökçen, “Kırılgan Mağdur ve Tanık Statüsü Bağlamında Kadın”, *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2024.
- Taştan, Mehmet, Ceza ve Yargılama Mevzuatı, 1. Baskı, Dizgi Ofset, Konya, 2021.
- Tatlıhoğlu, Kasım – Küçükköse, İsmail, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 13, (2015), 194-209.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programı, Psikososyal Destek Kitabı, 2020, s. 8.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Himâye-i Etfâl Cemiyetinden Günümüze Türkiye’de Çocuk Koruma Uygulamaları, Emrah Akbaş (editör), Artı 6 Medya Reklam Matbaa, Ankara.
- T.C. İçişleri Bakanlığı, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı, Aile İçi Şiddet ve Kadın Cinayetlerinin Önlenmesinde Kolluğun Önemi ve Rolü, Ankara, 2020, s. 32.

- Tekdere, Mustafa, Tuncay Polat, “Kadına Şiddetle Mücadelede Kadın Konukevi Hizmeti ve Belediyeler”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 2, C. 11, (2022), 683-701.
- Tekin Babuç, Zeynep, *Adli Sistemde Suç Mağduru Çocuğa Yönelik İşleyişin Kurumsal Etnografik Yöntemle Sosyolojik Analizi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2018.
- Tokdemir, Sercan, “Ceza Adaleti Sistemine Yeni Bir Yaklaşım: Tamamlayıcı Bir Sistem Olarak ‘Onarıcı Adalet’ Mekanizması”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXI, S. 1-2, (2017), 75-114.
- Tokdemir, Sercan, *Honor Crimes in Turkey: Rethinking Honour Killings and Reconstructing the Community Using Restorative Justice System*, *Law&Justice Review*, C. 4, S. 2, 2013, (257-275).
- Tokdemir, Sercan, “Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen İntihara Yönlendirme Suçunun Tipikliği Kapsamında Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar ve Bu Sorunlara İlişkin Bazı Öneriler”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 12 (1), (2025), 319-393.
- Topuzoğlu, Aşkın, *Çocuk ve Genç Adalet Sistem*, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, 2006, s. 144.
- Üstüner Top, Fadime, “Çocuk İhmali ve İstismarı”, “Türkiye’de Çocuk Olmak, Şirin Dilli (der.), Pegem Akademi, Ankara, 2020.
- Yalçın Sancar, Türkan, “Şiddet Kültürü ve Ceza Hukuku Açısından Kadına Yönelik Şiddet”, *Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet*, Funda Kaya, Nadire Özdemir, Gülriz Uygur (der.), 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2014.
- Yenikol, Kağan, *Çocuk Koruma Kanununda Yer Alan Tedbirlerin Çocuk Sağlığına Etkisi*, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2019.
- Yetim, Arzu, “Füruzan Öykülerinde Aile İçi Şiddet”, *Edebiyat ve Gündem: Kadın Sorunu*, Funda Kızıler Emer, İnci Aras (der.), Nisan Kitabevi, 1. Baskı, Eskişehir, 2021.
- Yıldız, Ali Kemal, “Aile İçi Şiddete İlişkin Ceza Muhakemesi ve İnfaz Hukuku Sorunları”, *Suçla Mücadele Bağlamında Türkiye’de Aile İçi Şiddet*, İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi, Beta Yayınları, İstanbul, 2003.
- Yılmaz, Enes, *Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul, 2024.
- Yurtcan, Erdener, *Çocuk Koruma Kanunu ve Yorumu*, 1. Baskı, Kare Yayınları, İstanbul, 2006.

Yücel, Özge, “Kız Çocuklarının Haklara Erişiminde Özerklik ve Koruma İkilemi”, *Kadınların ve Kız Çocuklarının Adalet Erişimi: Türkiye Örneğinde Teorik ve Uygulamalı Bir İnceleme*, Nazime Beysan, F. İrem Çağlar Gürgey, Gülriz Uygur (der.), s. 333-360, On İki Levha Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul, 2024.

Ziyalar, Neylan, Çocuk İstismarı ve Çocukla Adli Görüşme, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.112.gov.tr> (Erişim Tarihi 21.03.2025)

<https://www.aile.gov.tr> (Erişim Tarihi 24.02.2025)

<https://alo183.aile.gov.tr> (Erişim Tarihi 28.04.2025)

<https://www.anayasa.gov.tr> (Erişim Tarihi 11.02.2025)

<https://www.cimer.gov.tr> (Erişim Tarihi 06.06.2025)

<https://www.cocukhaklari.barobirlik.org.tr> (Erişim Tarihi 11.02.2025)

<https://www.coe.int/> (Erişim Tarihi 11.02.2025)

<https://www.data.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi 11.02.2025)

<https://www.hsk.gov.tr> (Erişim Tarihi 26.04.2025)

<https://www.hudoc.echr.coe.int> (Erişim Tarihi 11.02.2025)

<https://www.hukukbook.com> (Erişim Tarihi 11.03.2025)

<https://www.icisleri.gov.tr/> (Erişim Tarihi 24.02.2025)

<https://www.insanhaklariizleme.org> (Erişim Tarihi 05.02.2025)

<https://www.insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr> (Erişim Tarihi 16.04.2025)

<https://www.kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr> (Erişim Tarihi 27.02.2025)

<https://www.kdkcocuk.gov.tr/> (Erişim Tarihi 12.05.2025)

<https://magdur.adalet.gov.tr> (Erişim Tarihi 12.05.2025)

<https://www.magdurbilgi.adalet.gov.tr> (Erişim Tarihi 12.05.2025)

<https://www.mevzuat.gov.tr> (Erişim Tarihi 22.02.2025)

<https://rayp.adalet.gov.tr> (Erişim Tarihi 11.04.2025)

<https://www.resmigazete.gov.tr> (Erişim Tarihi 12.03.2025)

<https://www.rm.coe.int> (Erişim Tarihi 11.02.2025)

<https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi 05.03.2025)

<https://www.tbmm.gov.tr> (Erişim Tarihi 15.03.2025)

<https://www.unicef.org> (Erişim Tarihi 12.03.2025)

<https://www.uyap.gov.tr> (Erişim Tarihi 21.02.2025)

Sözlük

Türk Dil Kurumu Sözlükleri (www.sozluk.gov.tr, Erişim Tarihi 04.03.2025)

EK

Ek 1: Silahları Kolluğa Teslim Etme Tedbirinin Mülkî Amirliğe Bildirilmesi

T.C.

... KAYMAKAMLIĞI

İlçe Emniyet Müdürlüğü

Sayı :

Tarih

Konu :

SİLAH VE PATLAYICI MADDELER BÜRO AMİRLİĞİNE

Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği tarafından 6284 sayılı Kanun'a istinaden verilen tedbir kararları ile ilgili yapılan işlemlerde "*6136 ve 2521 sayılı Kanunlarda yapılan düzenlemelere istinaden, 6284 sayılı Kanun kapsamında haklarında tedbir kararı verilenlere "tabanca, yivsiz av tüfekleri, spor ve nişan tüfek ve tabancaları"* taşıma ve bulundurma izni verilmeyecek ve önceden verilen taşıma/bulundurma silah ruhsatlarına istinaden tabanca ve tüfekleri olanların, haklarındaki tedbir kararı kaldırılincaya kadar bu tabanca ve tüfekleri kolluk tarafından muhafaza altına alınacaktır." hükmü gereğince hazırlanan evrak gereği için tarafınıza gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz edilir.

Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle
Mücadele Büro Amiri

Ek 2: Mağdur Bilgilendirme Tebliğ Ve Tebellüğ Tutanağı

MAĞDUR BİLGİLENDİRME TEBLİĞ VE TEBELLÜĞ TUTANAĞI

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında verilen tedbir kararı süresince;

1. Şiddete uğrama ihtimalinizin bulunduğu acil durumlarda; 112 acil çağrı merkezini, ... numarasını arayarak ya da KADES uygulaması üzerinden yardım isteyerek en hızlı şekilde kollukla irtibat kurunuz.
2. Şüpheli ile yüz yüze ya da telefonla görüşmeyiniz.
3. Şüphelinin telefonla iletişim kurmak istemesi halinde cevap vermeyiniz.
4. Şüphelinin bulunduğunuz konuta gelmesi halinde ekip intikal edinceye kadar kesinlikle kapıyı açmayınız.
5. Şüphelinin size yaklaşması halinde en yakın korunaklı yere geçerek kolluktan yardım isteyiniz.
6. Şüphelinin;
 - a. (Varsa) çocuklarını görmek istediğini bildirmesi,
 - b. Müşterek konuttan eşya almak istediğini bildirmesi,
 - c. Şüpheli ile görüşmek zorunda olmanız hallerinde,kendi başınıza hareket etmeyin ve derhal kollukla iletişime geçiniz.
7. Aşağıdaki hallerde;
 - a. Tedbir ihlaline ilişkin gözlemlediğiniz durumlar hakkında,
 - b. Korunduğunuz yer dışında başka bir yere gitmeniz gerektiğinde gideceğiniz yer hakkında,
 - c. İl dışına gidecek olmanız halinde,
 - ç. Adres değişikliği yapacak olmanız halinde,
 - d. Telefon numaranızın değişmesi halinde,
 - e. Acil durumlarda size ulaşılamadığında irtibat kurulacak kişi/kişilerin bilgilerinin değişmesi halinde mutlaka kolluğa bilgi veriniz.
8. Kimlik ve adres değişikliği kararı var ise değişen bilgileri kullanmamalı ve herhangi bir aksilikle karşılaşmanız halinde kollukla iletişime geçiniz.

9. Tedbir kararının kaldırılması veya uzatılmasına ilişkin talebiniz olursa, söz konusu talep için mahkemeye başvurunuz.
10. Tedbir kararınız devam ettiği sürece kesinlikle şüpheli ile bir araya gelmeyiniz.
11. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği'nin 31'inci maddesi doğrultusunda;
 - a. Mağduru olduğunuz suç neresine ve nasıl bildirebileceğiniz,
 - b. Adli sürecin işleyişi ve mağdur olarak bu süreçteki yeriniz,
 - c. Destek ve yardım almak için hangi kurum veya kuruluşlara başvurabileceğiniz konularında Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri tarafından sunulan bilgilendirme hizmetlerinden yararlanabilirsiniz.

Yukarıda sayılan konulara dikkat etmeniz, aksi durumlarda tekrar şiddete maruz kalarak zarar görebileceğiniz hususları tarafınıza okunarak tebliğ edilmiştir.

İş bu tebliğ ve tebellüğ tutanağı tarafımızdan tanzimle hazır bulunanlarca birlikte imza altına alınmıştır. Tarih

TEBLİĞ EDEN

TEBELLÜĞ EDEN

Ek 3: Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Formu

**6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA AİLE İÇİ VE
KADINA KARŞI ŞİDDET OLAYLARI KAYIT VE RİSK
DEĞERLENDİRME FORMU**

Kayıt Birim	Yapan	: Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele Büro Amirliği / Jandarma Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü
Kayıt Saati	Tarih ve	:

Formu Görevlinin **Dolduran** **Adı Soyadı** : ... **Sicili**: ...
Rütbesi : Polis Memuru **İmzası**: ...

ÇOK YÜKSEK RİSK

YÜKSEK RİSK

ORTA RİSK

DÜŞÜK RİSK

OLAYA İLİŞKİN BİLGİLER

Olay No : ...

Olayın Tarih ve Saati : ...

Müracaat Tarih ve Saati : ...

Olay Adı : ...

Şiddet Türü ☐ Fiziksel Şiddet ☐ Psikolojik Şiddet ☐ Ekonomik Şiddet
☐ Cinsel Şiddet ☐ Tek Taraflı Israrlı Takip

Olayın intikal Şekli ☐ Res'en Kolluğa Müracaat ☐ İhbar Hatları (112/155/156) ☐ Mülki Amir
☐ AÇSHİM/ŞÖN İM/SHM ☐ Sağlık Kuruluşu ☐ Diğer ()
☐ Adli Makamlar ☐ KADES

Olayın Meydana Geldiği Yer ☐ E v ☐ İşy eri ☐ Cadde/Sokak ☐ Sanal Ortam/ Telefon ☐ Diğer (otel)

Olaya Karışan Kişi Sayısı ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve Üzeri

Mağdur/Müşteki ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve Üzeri

Şüpheli ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve Üzeri

Suçta Sürüklenen Çocuk ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

Bilgi Sahibi (Tanık) ☐ 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

OLAYA TARAF OLAN KİŞİLERE İLİŞKİN BİLGİLER			
ŞİDDET MAĞDURU		ŞİDDET UYGULAYAN/ UYGULAMA TEHLİKESİ BULUNAN	
TC Kimlik/Geçici Kimlik/ Pasaport Numarası			
Adı Soyadı			
Doğum Yeri ve Tarihi			
Adres	Gizlilik Kararı ☐ Var ☐ Yok ☐		
Telefonu			
Acil Durumlarda Ulaşılamadığında İrtibat Kurulacak Kişi/Kişiler	Adı Soyadı: Telefon Numarası: Adresi:	Adı Soyadı: Telefon Numarası: Adresi:	
Cinsiyeti	☐ Kadın ☐ Erkek	☐ Kadın ☐ Erkek	
Uyruğu	☐ TC ☐ Yabancı	☐ TC ☐ Yabancı	
Şiddet Uygulayan ile Yakınlığı	☐ Eş ☐ İsrarlı Takipçi ☐ Aile Bireyi ☐ Birliktelik ☐ Ayrıldığı /Eski Eş ☐ Diğer ()		
İş/Meslek	☐ Ev Hanımı ☐ İşsiz ☐ Emekli ☐ Kamu ☐ Özel ☐ Öğr.	☐ Ev Hanımı ☐ İşçi ☐ Emekli ☐ Kamu ☐ Özel ☐ Öğr.	
Öğrenim Durumu	☐ Okur-Yazar Değil ☐ Okur-Yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans	☐ Okur-Yazar Değil ☐ Okur-Yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Önlisans	

	☐ Lisans	☐ Lisansüstü		☐ Lisans	☐ Lisansüstü
	☐ Bilinmiyor			☐ Bilinmiyor	
Medeni Hali	☐ Bekar	☐ Evli		☐ Bekar	☐ Evli
	☐ Boşanmış			☐ Boşanmış	☐ Bilinmiyor
Gelir Durumu	☐ Geliri Yok			☐ Geliri Yok	
	☐ 1.000 - 2.000 TL			☐ 1.000 - 2.000 TL	
	☐ 2.000 - 3.000 TL			☐ 2.000 - 3.000 TL	
	☐ 3.000 TL ve Üzeri			☐ 3.000 TL ve Üzeri	
				☐ Bilinmiyor	
Sosyal Güvenlik Durumu	☐ Var	☐ Yok	☐ Bilinmiyor	☐ Var	☐ Yok
					☐ Bilinmiyor
Çocuk Sayısı	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 0	☐ 1
	☐ 3	☐ 4	☐ 5 ve Üzeri	☐ 3	☐ 4
				☐ 5 ve Üzeri	☐ Bilinmiyor
Şiddete Tanıklık Eden Çocuk Sayısı	☐ 0	☐ 1	☐ 2		
	☐ 3	☐ 4	☐ 5 ve Üzeri		
Kaçıncı Başvurusu?	☐ İlk Başvuru	☐ 2			
	☐ 3	☐ 4	☐ 5 ve Üzeri		
C. Başsavcılığın a Sevk Şekli				☐ Mevcutlu	
				☐ İkmalen	

**ŞİDDET OLAYININ GERÇEKLEŞTİĞİ YER VE ŞİDDETE MARUZ KALANLARLA İLGİLİ
OLAY YERİNE
İNTİKAL EDEN GÖREVLİNİN GÖZLEMLEDİĞİ İLK BULGU VE DEĞERLENDİRMELER
NELERDİR?**

A

Mağdurun üzerinde gözüken şiddete dair emare ve belirtiler (*Birden çok seçenek işaretlenebilir*)

- a) Tedirgin ve korkmuş ☐
- b) Mağdurun görünen yerlerinde bir emare yok ☐
- c) Elbiseleri yırtılmış ☐
- d) Vücudunda yaralanmaya bağlı kanama var ☐
- e) Vücudunun çeşitli yerlerinde morarma var ☐
- f) Vücudunda kemik kırığı olduğuna dair emareler var ☐
- g) Baygın, kendinde değil ☐
- h) Diğer

B

Mekanın durumu (*Birden çok seçenek işaretlenebilir*)

- a) Mekanda fiziksel şiddete dair herhangi bir emare görülmedi ☐
- b) Eşyalar dağılmış/kırılmış ☐
- c) Kapı/pencere kırılmış ☐
- d) Komşular olaydan haberdar olmuş ☐
- e) Diğer

1. FİZİKSEL ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

1A

Şahıs size karşı aşağıdaki fiziksel saldırılardan hangisi veya hangilerini gerçekleştirdi?

(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

a) Ateşli silahla saldırı	☐	g) Sert bir cisimle vurma	☐
b) Kesici aletle saldırı	☐	h) Yumruk	☐
c) Yanma (Yakma)	☐	i) Tekme	☐
d) Boğmaya çalışma	☐	j) Tokat	☐
e) Sarsma, hırpalama, tartaklama	☐	k) Diğer	☐
f) Cisim fırlatma	☐		

1B

Saldırılarından dolayı tıbbi yardıma veya sağlık kuruluşuna başvurduğunuz mu?

(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

Evet	☐	Hayır	☐
a) Komşu veya yakınlarımdan ilk yardım aldım	☐	a) İhtiyaç duymadım	☐
b) Ayakta sağlık hizmeti aldım	☐	b) Engellendim	☐
c) Yatarak tedavi gördüm	☐		

1C

Şahıs fiziksel şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

a) Hemen hemen her gün	☐
b) Haftada birkaç kez	☐
c) Ayda birkaç kez	☐
d) Yılda birkaç kez	☐
e) Sadece bir kez / İlk defa	☐

1D

Şahıs diğer aile fertlerine de fiziksel şiddet uyguluyor mu?

a) Evet, sıklıkla	☐
b) Nadiren	☐
c) Hayır, uygulamıyor	☐

2. PSİKOLOJİK ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

2A

Şahıs size karşı hangi psikolojik şiddet şeklini/şekillerini uyguluyor?
(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Aşırı kıskanç davranışlarda bulunur ☐
- b) Ailemi ziyaret etmemi ya da onların beni ziyaret etmesini yasaklar ☐
- c) Hiçbir arkadaşımın görüşmeme izin vermez ☐
- d) Durmadan gerginlik çıkarır ☐
- e) Küfürlü ve sinir bozucu hareketlerde bulunur ☐
- f) İbadetlerimi yapmama müdahale eder ve ahlaki değerlerimi küçümser ☐
- g) Beni sürekli takip eder ☐
- h) Eğitim hakkımı elimden aldı, almak istiyor ☐
- i) Telefonumu ve sosyal medya hesaplarımı sürekli takip etmek ister ☐
- j) Giyim ve kuşam tarzıma müdahale eder ☐
- k) Evliliğimizi devamlı sorgular (niye seninle evlendim vb.) ☐
- l) Fiziki görüntümle ilgili bana üzücü hal ve davranışlarda bulunur ☐
- m) Çocukları göstermemekle/alıkoymakla/zarar vermekle tehdit eder ☐
- n) Aile yakınları, çocuklar ve diğerlerinin yanında sürekli küçük düşürücü davranışlarda bulunur ☐
- o) Yokmuşum gibi davranır ☐
- p) Evcil hayvanlarıma zarar vermekle tehdit eder ☐
- r) Diğer

2B

Şahıs size karşı psikolojik şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

- a) Hemen hemen her gün ☐
- b) Haftada birkaç kez ☐
- c) Ayda birkaç kez ☐
- d) Yılda birkaç kez ☐
- e) Sadece bir kez / İlk defa ☐

2C

Herhangi bir psikolojik/psikiyatrik yardım aldınız mı?

- a) Psikolojik destek alıyorum/aldım ☐
- b) Psikiyatrik ilaç tedavisi görüyorum/gördüm ☐
- c) Hayır ☐

2D

2D Şahıs diğer aile fertlerine de psikolojik şiddet uyguluyor mu?

- a) Evet, sıklıkla ☐
- b) Nadiren ☐
- c) Hayır, uygulamıyor ☐

3. EKONOMİK ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

3A

Şahıs size karşı hangi tür ekonomik şiddeti uyguladı? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Şahıs beni yasal olmayan işlerde çalışmaya zorluyor (uyuşturucu, fuhuş vb.)
- b) Kazandığım parayı/sosyal yardımı zorla elimden alıyor
- c) Beni çalışmaya ve para kazanmaya zorluyor
- d) Sağlığıma zarar verecek şekilde ağır ve zararlı yerlerde çalışmaya zorluyor
- e) Banka hesaplarıma ve diğer maddi kaynaklara ulaşmamı engelliyor
- f) Bankalardan/kişilerden borçlanmaya zorluyor
- g) Geçimimizi sağlayacak düzeyde maddi destek olmuyor
- h) Desteğe muhtaç olma durumumu devletten ve özel kişilerden saklıyor
- i) Alkol, uyuşturucu, kumar alışkanlığı nedeniyle parayı buralara harcıyor
- j) Çalışmama/kariyerime engel oluyor
- k) Eğitim almama engel oluyor
- l) Diğer

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

3B

Şahıs size karşı ekonomik şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?

- a) Hemen hemen her gün
- b) Haftada birkaç kez
- c) Ayda birkaç kez
- d) Yılda birkaç kez
- e) Sadece bir kez / İlk defa

☐
☐
☐
☐
☐

4. CİNSEL ŞİDDETE İLİŞKİN SORULAR

4A

Şahıs size karşı ne tür cinsel şiddet uyguladı? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Cinsel ilişkiye zorladı
- b) Uygun olmayan şekilde cinsel ilişkiye zorladı
- c) Cinsel amaçlı dokunarak taciz etti
- d) Cinsel içerikli sözlerle taciz etti
- e) Başkalarıyla ilişkiye zorladı
- f) Cinsel içerikli görüntülerle beni taciz/tehdit etti
- g) Diğer

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

4B**4B Şahıs size karşı cinsel şiddeti ne sıklıkla uyguluyor?**

- a) Hemen hemen her gün
- b) Haftada birkaç kez
- c) Ayda birkaç kez
- d) Yılda birkaç kez
- e) Sadece bir kez / İlk defa

☐
☐
☐
☐
☐**4C****Şahıs, ailenin diğer bireylerine karşı cinsel şiddet uyguladı mı?**

- a) Evet
- b) Hayır

☐
☐**5. ISRARLI BİR ŞEKİLDE (MUSALLAT OLMA, ENDİŞE VE KORKUYA SEVK ETME, TAKINTILI HAREKETLER VB.) TAKİP ETMEYE İLİŞKİN SORULAR****5A****Şahıs, size hangi yöntemle musallat olur? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)**

- a) Fiziksel olarak takip ediyor
- b) Sosyal medya üzerinden rahatsız ediyor
- c) Cinsel içerikli paylaşımlarla rahatsız ediyor
- d) Şiddet içerikli paylaşımlarla rahatsız ediyor
- e) Telefon ile rahatsız ediyor
- f) İstemediğim halde hediye gönderiyor
- g) Bana ve yakınlarıma yönelik tehditte bulunuyor
- h) Kişisel verilerimi kullanarak bana ve yakınlarıma ulaşmaya çalışıyor
- i) İletişim ve kişisel verilerimi üçüncü kişilerle paylaşıyor
- j) Diğer

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐**5B****Şahıs, size hangi sıklıkla musallat olur?**

- a) Hemen hemen her gün
- b) Haftada birkaç kez
- c) Ayda birkaç kez

☐
☐
☐**5C****Şahıs size nerelerde musallat olur? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)**

- a) İkamet ve/veya iş yeri
- b) Kamuya açık alanlarda (okul, cadde, sokak, park, durak vb.)

☐
☐

c) Sanal ortam (iletişim araçları ve sosyal medya vb.)

d) Diğer

6. şAHISLA BOşANMA/AYRILMA DÖNEMİNDE MİSİNİZ?

a) Hayır herhangi bir boşanma/ayrılma düşünce ve tartışmamız olmadı

b) Ben şahıstan boşanmak/ayrılmak istedim, o istemedi

c) Ben boşanma başvurusunda bulundum, dava devam ediyor

d) şahıstan yakın zamanda ayrıldım/boşandım

e) şahıs benden boşanmak/ayrılmak istedi, ben istemedim

f) şahıs boşanma başvurusunda bulundu, dava devam ediyor

g) Henüz boşanmadık, ancak ayrı yaşıyoruz

h) Boşandık, ancak aynı evde yaşıyoruz

i) Diğer

7. şAHIS SİZE VE YAKINLARINIZA YÖNELİK TEHDİTLERİ SON ZAMANLARDA DAHA SIK VEYA şİDDETİİ HALE GETİRDİ Mİ?

7A

şahıs size yönelik tehditleri son zamanlarda daha sık ve şiddetli hale getirdi mi?

(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

a) Tehdit etmez

b) Tehdit eder

Hemen hemen her gün

☐

Haftada birkaç kez

☐

Ayda birkaç kez

☐

Yılda birkaç kez

☐

Sadece bir kez / İlk defa

☐

c) Tehdit ettirir

Hemen hemen her gün

☐

Haftada birkaç kez

☐

Ayda birkaç kez

☐

Yılda birkaç kez

☐

Sadece bir kez / İlk defa

☐

7B

şahıs diğer aile fertlerine yönelik tehditleri son zamanlarda daha sık ve şiddetli hale getirdi mi?

(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

a) Tehdit etmez

b) Tehdit eder

Hemen hemen her gün ☐

Yılda birkaç kez ☐

Haftada birkaç kez ☐

Sadece bir kez / İlk defa ☐

Ayda birkaç kez ☐

c) Tehdit ettirir

Hemen hemen her gün ☐

Yılda birkaç kez ☐

Haftada birkaç kez ☐

Sadece bir kez / İlk defa ☐

Ayda birkaç kez ☐

8. SİZİN VE ŞAHSIN AİLELERİNDE GEÇMİŞTE TÖRE/NAMUS CİNAYETİ VAR MI?

- a) İkimizin ailesinde de var
- b) Sadece şahsın ailesinde var
- c) Sadece benim ailemde var
- d) İkimizin ailesinde de yok
- e) Bilgim yok

9. SİZİN (MAĞDUR); RİSK ARTIRICI ÖZEL DURUMUNUZ VAR MI? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Hamilelik ☐
- b) 65 yaş üstü ☐
- c) Bedensel engellilik ☐
- d) Zihinsel engellilik ☐
- e) Uyuşturucu bağımlılığı ☐
- f) İntihara teşebbüs ☐
- g) Bakıma muhtaç / ağır hastalık ☐
- h) Yabancı ülke vatandaşlığı ☐
- i) Şahıstan olmayan çocuğunun olması ☐
- j) Bakmakla yükümlü olduğu küçük çocuklar veya yaşlı ana-baba ☐
- k) Diğer

10. ŞAHSIN; RİSK ARTIRICI ÖZEL DURUMU VAR MI? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Öfkesini kontrol edemiyor
b) Şahsın ekonomik sorunları var
c) Şahıs işsiz
d) Şahsın psikolojik rahatsızlıkları var
e) Şahsın suç kaydı var
f) Şahıs ceza evinden firar etti
g) Şahıs alkol bağımlısıdır
h) Şahıs uyuşturucu madde bağımlısıdır
i) Kumar bağımlılığı var
j) Şahıs ölümle/öldürmekle tehdit etti
k) Şahıs intihara teşebbüs etti
l) Şahıs intihar etmekle tehdit eder
m) Diğer

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

11. ŞAHSIN SİLAHI VAR MI?(Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- a) Ateşli silahı var
Ruhsatlı
Ruhsatsız
Görevi gereği silahı var
Ruhsatlı/ruhsatsız olduğunu bilmiyorum
b) Ateşli silahı yok
c) Bilmiyorum
d) Ateşli silahlara kolay erişebilir
e) Şahıs yanında veya arabasında bıçak ve benzeri kesici/delici alet taşır

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

12. ŞAHIS ÇOCUKLARINIZIN YANINDA SİZE ŞİDDET UYGULADI MI?

- a) Evet, fiziksel şiddet uyguladı
b) Evet, cinsel şiddet uyguladı
c) Uygulamadı

☐
☐
☐

13. ÇOCUKLARINIZIN VELAYETİ İLE İLGİLİ SORUN YAŞIYOR MUSUNUZ?

- a) Yaşadım, yaşıyorum ☐
- b) Hayır, yaşamıyorum ☐
- c) Velayet davası devam ediyor ☐
- d) Yaşadım, ama şuan yaşamıyorum ☐

14. ŞAHIS SİZİ ÇOCUKLARINIZ ÜZERİNDEN, ONLARI VERMEMEKLE, ONLARI GÖSTERMEMEKLE TEHDİT EDİYOR MU?

- a) Tehdit ediyor ☐
- b) Tehdit etmiyor ☐

15. ÇOCUKLARINIZIN HERHANGİ BİR BEDENSEL, ZİHİNSEL VE RUHSAL ENGELİ VAR MI?

- a) Yok ☐
- b) Zihinsel engeli var
- 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri ☐
- c) Bedensel engeli var
- 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri ☐
- d) Ruhsal bozukluğu var
- 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri ☐

16. ŞAHIS HAKKINDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DAHA ÖNCEDEN ALINAN VE SÜRESİ BİTEN ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐ Yok ☐

17. HAKKINIZDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DAHA ÖNCEDEN ALINIP, SÜRESİ BİTEN KORUYUCU TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐ Yok ☐

18. ŞAHIS HAKKINDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DEVAM EDEN ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐

Yok ☐

19. HAKKINIZDA 6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA DAHA ÖNCEDEN ALINIP, DEVAM EDEN KORUYUCU TEDBİR KARARI VAR MI?

Var ☐

Yok ☐

20. ŞAHIS DAHA ÖNCE VERİLEN ÖNLEYİCİ TEDBİR KARARINI İHLAL ETTİ Mİ?

Evet ☐

Hayır ☐

VAKAYA İLİŞKİN KOLLUĞUN DEĞERLENDİRMESİ

Formu dolduran kolluk personeli;

- Formun doldurulmasına yönelik **tereddüt oluşması**, şiddet mağdurunun formdaki sorulara **cevap vermemesi**, **tutarsız cevap vermesi** veya **cevap vermekten kaçınması** halinde somut olaya ilişkin edindiği bilgi, gözlem ve tecrübesi doğrultusunda vakaya ilişkin değerlendirmesini,
- Sistemin belirlediği risk seviyesinin düşük çıkması halinde, **kendi inisiyatifi** ile **risk seviyesini artırabilecek** ve gerekçeli değerlendirmesini, bu bölüme yazabilecektir.

6284 SAYILI KANUN KAPSAMINDA ALINAN KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ TEDBİRLER

6284 sayılı kanunun 3/1 maddesine göre gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddet mağduruna yönelik alınan “Koruyucu Tedbirler”

Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanmasına.

☐

Evet

☐

Hayır

Mağdur AÇSHİM/ŞÖNİM/SHM birimince;

☐ Teslim Alındı

☐ Teslim Alınmadı

Adı Soyadı:

Unvanı:

Tarih/Saat:

Teslim Alınmadıysa Nedeni ve Nereye Yerleştirildiği:

☐ Kamu Misafirhanesi

☐ Otel

☐ Yakını

Hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilginin talebi üzerine veya resen geçici korunma altına alınmasına. ☐ Evet ☐ Hayır
Gün

Fiziki Koruma Tedbirlerinden:

☐ Yakın Koruma

☐ Çağrı Üzerine Koruma

☐ İkamette Koruma

☐ İşyerinde Koruma

☐ Motorize/Yaya Devriye ile Koruma

6284 sayılı kanunun 5/1 maddesine göre gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddet uygulayana yönelik alınan “Önleyici Tedbirler”

a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılanma veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmamasına. ☐ Evet ☐ Hayır
Gün

b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun kişiye tahsis edilmesine. ☐ Evet ☐ Hayır
Gün

c) Korunan kişilere, bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerlerine yaklaşmamasına. ☐ Evet ☐ Hayır
Gün

d) Gerekli görülmesi halinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişkisi kurulmasına ilişkin haklar saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına. ☐ Evet ☐ Hayır
Gün

*** Mağdur, bu formdaki soruları kendi hür iradesi ile cevaplandırdığını, alınan koruyucu ve önleyici tedbirleri **istediğini** beyan etmiştir. Tarih**

Adı Soyadı:

İmza:

*** Mağdur, bu formdaki soruları kendi hür iradesi ile cevaplandırdığını, ancak herhangi bir önleyici/koruyucu tedbirin alınmasını **istemediğini** beyan etmiştir. Tarih:**

☐ İstemedi

Adı Soyadı:

İmza:

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Kübra DUMAN DEMİRTAŞ	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Fakülte	Hukuk Fakültesi
Bölümü	Hukuk
Makale ve Bildiriler	
1. Kübra DUMAN DEMİRTAŞ, “Mülkiyet ve Güvenlik Hakları Kapsamında 6284 Sayılı Kanun Gereğince Uygulanan Uzaklaştırma ve Müşterek Konutun Mağdura Tahsisi Tedbiri”, 10. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, Ankara, Asos Yayınevi, 2025, 1. Basım, 524-532.	